Мүсүрден чыкыш

Гириш

Мүсүрден чыкыш китабында Ысрайылың тарыхындакы иң важып вака беян эдилйәр. Бу китапда ысрайыл халкының гул болуп яшан юрды Мүсүрден чыкып гайдышы гүррүң берилйәр. Китап үч бөлүмден ыбарат:

1) Муса пыгамбериң чагырылмагы ве еврейлериң гулчулыкдан азат эдилмеги (1 – 13-нҗи баплар). Худай Муса пыгамбере янып дуран чалыда гөрнүп, оны чагыряр. Худай Өзүни оңа *Яхве*, ягны *Мендирин* ады билен аян эдйәр (Мср 3:14-15). Бу ат Көне Әхт китабында Худайың иң мөхүм ады болуп, ол көпленч «Реб» дийип терҗиме эдилди. Муса пыгамбер Худайың буйругына гөрә фараондан ысрайыл халкыны азат этмеги талап эдйәр. Эмма фараон ондан боюн товландан соң, Реб Мүсүриң башына он саны бетбагтчылык гетирмеги Муса табшыряр. Ахырсоңы, фараон ысрайыллара Мүсүрден гитмәге ругсат берйәр.

2) Ысрайылларың Синай дагына йөриши (14 – 18-нҗи баплар). Фараон ысрайыллары азат этмек пикиринден дәнип, өз гошунына олары ызына гайтармагы буюряр. Эмма Реб ысрайыллары горап, Мүсүр гошуныны вейран эдйәр. Ысрайыл халкы болса чөлүң ичи билен ёлуны довам этдирйәр. Реб олары азык хем сув билен үпҗүн эдйәр.

3) Синай дагында Худайың Өз халкы ысрайыл билен эден әхти. Худай ысрайыллара яшайыш үчин ахлак, дини канунлары ве раят хукукларыны берйәр. Шейле хем Худай Ысрайыла ыбадт өйүниң гурлушыгы ве энҗамлашдырылышы, руханылар ве оларың Ребби Худая ыбадат этмек барадакы канунлары берйәр (19 – 40-нҗы баплар).

Китабың баш гахрыманы Муса пыгамбердир. Ол Худайың халкыны Мүсүрден алып чыкмак үчин Реб тарапындан сайланыляр. Китабың йигриминҗи бабында беян эдилйән Он табшырык онуң иң мешхур бөлүмидир (20:1-17).

Мазмуны

Мүсүр гулчулыгы *1:1-22*
Муса пыгамбериң доглушы ве яшлык дөври *2:1–4:31*
Муса ве Харун Мүсүр фараонының өңүнде *5:1–11:10*
Песах ве Мүсүрден чыкыш *12:1–15:21*

Гызыл деңизден Синай дагына тарап йөриш........................*15:22–18:27*
Канун ве Әхт...*19:1–24:18*
Мукаддес чадыр ве сежде этмек үчин дүзгүнлер.................*25:1–40:38*

1-нжи бап

Мүсүрлилер ысрайыллары эзйәрлер

1 Ине, Якубың Мүсүре өз тутуш хо-
жалыклары билен гелен огулларының
атлары: 2 Рубен, Шимгон, Леви, Яхуда,
3 Ысакар, Зебулун, Бенямин, 4 Дан,
Нафталы, Гат, Ашер. 5 Якубың әхли
несиллериниң саны жеми етмишди.
Юсуп эййәм Мүсүрдеди. 6 Вагтың
гечмеги билен Юсуп ве онуң әхли
эркек доганлары, онуң дөвүрдешлери
дүнйәден өтди. 7 Эмма ысрайыл огул-
ларының несиллериниң тохум-тижи
яйрап көпелдилер ве оларың саны жу-
да артды, шоңа гөрә хем тутуш Мү-
сүр олардан долуды.

8 Инди болса Мүсүр тагтына Юсуп
хакында хич зат билмейән башга бир
тәзе патыша чыкды. 9 Ол патыша өз
халкына йүзленип: «Середиң, бизе гө-
рә ысрайылларың саны көп ве гүйчли.
Бу бизиң үчин ховплы. 10 Олар мундан
артык көпелмез ялы, гелиң, мекирлик
билен оларың соңуна чыкалың. Ёгсам,
уруш турайса, олар душманымызың
тарапына гошулып, бизе гаршы сө-
вешмеклери ве бизиң юрдумыздан
чыкып гитмеклери мүмкин» дий-
ди. 11 Шейлеликде, мүсүрлилер ыс-
райыллары межбуры ишледип, ола-
ры эзмек үчин, оларың үстүнден хо-
жайынлар белледилер. Ысрайыллар
фараон үчин Питом ве Рагмесес диен
галла сакланян галалары гурдулар.
12 Эмма мүсүрлилер ысрайыллара нәче
зулум этселер-де, олар өңкүсинден-де
хас көпелдилер ве оларың саны жуда
артды. Мүсүрлилериң ысрайыллар-
дан сусты басылды. 13-14 Шейдип, олар
ысрайыллары залымлык билен эзип,
олары лай ве керпич ялы агыр ишлер-
де, хер хили мейдан ишлеринде ишле-
дип, оларың дурмушыны ажы яшайша
өврүдилер. Әхли агыр ишлерде ола-
ра рехимсизлик билен сүтем этдилер.

15 Соңра бириниң адына Шипра,
бейлекисиниң адына Пуга дийилйән
ики саны еврей гөбегенелерине Мүсүр
патышасы шейле дийди: 16 «Сиз еврей
аялларына гөбегене болуп хызмат эд-
йән вагтыңыз, середиң, эгер огул до-
гурсалар, ол бәбеги өлдүриң, эгер гыз
догурсалар, гой, онда ол яшаберсин».
17 Эмма бу гөбегенелер Худайдан
горкян аяллар экен, олар Мүсүр паты-
шасының буйрушы ялы этмән, гайтам,
эркек доглан чагалары-да дири галды-
рыпдырлар. 18 Шонуң үчин хем, Мүсүр
патышасы шол гөбегенелери янына
чагырып, олардан: «Нәме үчин сиз
бейле этдиңиз, эркек доглан чагалары
хем дири галдырдыңыз?» дийип сора-
ды. 19 Гөбегенелер фараона: «Себәби
еврей аяллары Мүсүр аяллары ялы
дәл, олар догумлы, оларың янына
гөбегене гелип етйәнчә, оларың
өзлери долграйярлар» дийдилер. 20 Ху-
дай хем бу гөбегенелере гарашык эт-
ди, шейдип, ысрайыл халкы хас кө-
пелди ве гүйчленди. 21 Гөбегенеле-
риң Худайдан горкяндыгы себәпли,
Худай олара-да улы машгала берди.
22 Соңра фараон әхли мүсүрлилере:

«Еврейлерден доглан хер бир огул
бәбеги алып, Нил дерясына таш-
лаң, эмма гыз бәбек болса, гой, ол
яшаберсин» дийип буйрук берди.

2-нжи бап

Муса догуляр

1 Шол вагтлар левилерден бир адам өз
тиресинден бир гыза өйленди. 2 Онуң
аялы гөврели болуп, бир огул догур-
ды, ол чагасының якымлыҗадыгыны
гөрүп, оны өйүнде үч ай гизләп сак-
лады. 3 Ол аял чагасыны мундан ар-
тык гизлин саклап билмеҗекдигине
гөз етирип, онуң үчин гамышдан
өрүлен себет алды-да, онуң дашы-
ны сув гечмез ялы шепбик билен өрт-
ди. Ол чаганы шол себедиң ичинде
ятырып, оны деряның гырасындакы
сувда өсүп отуран гамышларың ара-
сында ерлешдирди. 4 Җигисине нәме
боларка дийип, чаганың гыз доганы
хем узакдан середип дурды.

5 Шол вагт фараоның гызы деря су-
ва дүшмәге гелди. Онуң кенизлери
болса деряның кенарында айланып
йөрдүлер. Бирденкә фараоның гызы
гамышларың арасындакы себеди гө-
рүп, оны гетирмәге кенизлериң бири-
ни иберйәр. 6 Фараоның гызы себеди
ачып гөрсе, ине, онуң ичинде бир ча-
га аглап ятыр. Онуң чага йүреги гый-
лып: «Бу еврей чагаларының бири-
дир» дийййәр. 7 Соңра чаганың гыз
доганы фараоның гызының янына
гелип: «Мен гидип, чаганы эмдирер
ялы еврей аялларындан бирини ча-
гырайынмы?» дийййәр. 8 Фараоның
гызы: «Чагырай» дийййәр. Шейдип,
ол гыз гидип, чаганың өз эҗесини
алып гелйәр. 9 Фараоның гызы ол аяла:
«Шу чаганы әкит-де, муңа энекелик
эт. Мен сениң хакыңы төләрин» дий-
йәр. Шейлеликде, бу аял чаганы әки-
дип, оңа энекелик эдйәр. 10 Чага өсүп
кемала геленде, ол оны фараоның
гызының янына гетирйәр ве фарао-
ның гызы оны өзүне огуллыга аляр.
Ол: «Мен муны сувдан чыкардым»
дийип, онуң адына Муса [a] дакяр.

Муса Мидяна гачып гутуляр

11 Муса йигит чыкандан соң, бир гүн
өз халкы болан еврейлериң арасына
айланмага чыкды ве оларың агыр иш
зерарлы чекйән җебрини гөрди. Ол бир
мүсүрлиниң өз халкындан болан бир
еврейи енҗип дураныны гөрди. 12 Муса
эйлесине-бейлесине гөз гездирди, хич
киме гөзи дүшмәнсоң, ол яңкы мүсүр-
лини өлдүрди ве онуң җеседини чәгә
гөмүп гизледи. 13 Эртеси гүни ол ай-
ланмага чыканда, ики саны еврейиң
өз араларында уршуп дуранларыны
гөрди ве оларың гүнәлисиниң янына
барып: «Нәме үчин сен өз еврейиңи
урярсың?» дийип сорады. 14 Ол адам:
«Ким сени бизиң үстүмизден хөкүм-
дар я казы эдип гойды? Дүйнки мү-
сүрлини өлдүришиң ялы, мени хем
өлдүрмекчимиң?» дийди. Мундан соң
Муса горкды ве ол: «Мениң эден ишим
эййәм аян болупдыр» дийип пикир эт-
ди. 15 Фараон бу хакда эшидип, Мусаны
өлдүртмегиң күйүне дүшди. Эмма Му-
са гачып, Мидян юрдунда орнашды.

Бир гүн Муса бир гуйының башын-
да отырды. 16 Мидян руханысының еди
гызы барды. Шол вагт олар гуя гелип,
өз какаларының сүрүсини сува якмак
үчин новалары сувдан долдурдылар.

[a] **2:10** Еврейче *Муса* ве *чыкардым* сөзлериниң айдылышы меңзешдир.

[17]Шонда бейлеки чопанлар гелип, ол
гызлары ковдулар, эмма Муса бу гыз-
лара арка дуруп, оларың сүрүсини сува
якмага көмеклешди. [18]Гызлар өйлери-
не какалары Регувалың[а] янына гелен-
леринде, оларың какасы: «Нэдип сиз бу
гүн өңкиңизден ир гелип билдиңиз?»
дийип сорады. [19]Гызлар: «Шу гүн бизи
бир мүсүрли адам чопанлардан горады,
ол хатда бизиң сүримизи сува якмага
хем көмек этди» дийдилер. [20]Ол гыз-
ларына: «Ханы, ол адам ниреде? Нэме
үчин сиз оны ташлап гайтдыңыз? Оны
чагырың, бизиң билен дуз-чөрек ий-
син» дийди. [21]Шейлеликде, Муса бу
адамыңкыда яшамага разылашды ве
ол өз гызы Сыпораны Муса дурмуша
чыкарды. [22]Сыпора Муса бир огул дог-
руп берди. Муса: «Мен бир ят юртда
гелмишек болдум» дийип, онуң ады-
на Гершом[б] дакды.

[23]Көп вагтың гечмеги билен Мү-
сүр патышасы дүнйәден өтди. Ыс-
райыллар болса хениз хем гулчулык-
да эзилйәндиклеринден налап, көмек
сорап перят этдилер. Оларың зулум
астында эдйән ахы-наласы Худая ба-
рып етди. [24]Худай оларың налышы-
ны эшитди ве Ол Ыбрайым, Ысхак
ве Якуп билен эден әхтини ядына
салды. [25]Худай ысрайыллара назар
салып, оларың хал-ахвалларының
нәхилидигине дүшүнди.

3-нжи бап

Реб Муса гөрүнйәр

[1]Шол вагтлар Муса гайыната-
сы Мидян руханысы Йитроның
сүрүсини бакярды. Бир гүн ол сүрү-
сини чөлүң ичи билен сүрүп, Худай
дагы Хоребе[в] гелди. [2]Оңа чалының
ортарасында алавлы от болуп, Реббиң
бир перишдеси гөрүнди. Муса чалы-
ның яняндыгына гарамаздан, онуң
хич отда янып гутармаяндыгыны гөр-
ди. [3]Муса: «Бу гең заады якынрак ба-
рып гөрейин-ле, нәме үчин чалы от-
да янмаярка?» дийди. [4]Реб Мусаның
якынлашып гелйәндигини гөренде,
чалының ичинден оңа: «Муса! Му-
са!» дийип сесленди. Муса: «Лепбей»
дийип җогап берди. [5]Соңра Худай:
«Мундан якын гелме, аягыңдакы ча-
рыгыңы чыкар, чүнки сениң бу дуран
ериң мукаддес топракдыр! [6]Мен се-
ниң ата-бабаларыңың: Ыбрайымың,
Ысхагың ве Якубың Худайыдырын»
дийди. Муса Худая серетмекден гор-
куп, йүзүни япды.

[7]Соңра Реб ене-де: «Мен халкымың
Мүсүрде чекйән җебир-сүтемини,
хакыкатдан-да, гөрдүм, оларың
мүсүр хоҗайынларындан яңа на-
лаяндыкларыны эшитдим. Мен ола-
рың чекйән җебир-җепаларыны бил-
йәрин. [8]Шонуң үчин хем Мен олары
мүсүрлилериң элинден азат этмек
үчин ашак индим. Мен олары сүйт
ве бал акян мес топраклы юрда –
кенганларың, хетлериң, аморларың,
перизлериң, хивилериң ве ябусларың
юрдуна алып барҗак. [9]Ине, инди Ма-
ңа ысрайылларың ахы-наласы гелип
етди, Мен мүсүрлилериң олары за-
лымлык билен эзйәндиклерини гөр-
дүм. [10]Хәзир болса Мен сени Өз хал-
кым болан ысрайыллары Мүсүрден

[а] **2:18** ***Регувал*** – Регувалың бейлеки ады *Йитро*. Серет: Мср 3:1.
[б] **2:22** Еврейче *Гершом* ве *гелмишек* сөзлериниң айдылышы меңзешдир.
[в] **3:1** ***Хореп*** – бу Синай дагының бейлеки ады.

алып гайтмак үчин фараоның янына
иберейин» дийди. 11 Муса болса Худая:
«Фараоның янына гидип, ысрайыл-
лары Мүсүрден чыкарып гетирер
ялы, мен ким болупдырын?» дий-
ди. 12 Худай оңа: «Сениң билен бол-
җак Мендирин. Сен халкы Мүсүрден
чыкарып гетирениңде, Маңа шу даг-
да сежде эдерсиңиз. Бу болса сени
Мениң ёлландыгымың нышаны бо-
лар» дийди.

13 Соңра Муса Худая: «Эгер мен ыс-
райылларың янына барып: „Мени
сизиң яныңыза ата-бабаларыңызың
Худайы иберди“ дийсем, олар хем:
„Онуң ады нәме?“ дийип сорасалар,
мен олара нәме җогап берейин?» дий-
ди. 14 Худай Муса: «Мен Мендирин.
Ысрайылларың янына барып: „Си-
зиң яныңыза ‘Мендирин’ иберди“ ди-
йип айт» дийди. 15 Худай Муса ене-
де шулары айтды: «Ысрайылларың
янына сени ата-бабаларыңызың Ху-
дайы болан Реббиң[a], ягны Ыбрайы-
мың, Ысхагың ве Якубың Худайы-
ның иберендигини айт. Бу Мениң
эбедилик адымдыр, шу ат билен Мен
несилме-несил ятланарын. 16 Сен бар-
да, ысрайыл яшулуларыны бир ере
йыгна ве олара ата-бабаларыңызың
Худайы Реббиң, ягны Ыбрайымың,
Ысхагың ве Якубың Худайының са-
ңа гөрнендигини ве оларың Мүсүрдә-
ки хал-ахвалларындан Мениң хаба-
рымың бардыгыны айт. 17 Мен олары
Мүсүр зулумындан азат эдип, сүйт
ве бал акян мес топраклы юрда, ягны
кенганларың, хетлериң, аморларың,
перизлериң, хивилериң ве ябусларың
юрдуна элтмеги вада берендигими
олара гүррүң бер. 18 Олар сениң сө-
зүңе гулак асарлар, соңра ысрайыл
яшулулары билен Мүсүриң паты-
шасының янына барарсыңыз хем-де
оңа: „Еврейлериң Худайы Реб бизиң
билен душды. Инди болса Худайымыз
Реббе гурбанлык бермек үчин, бизи
үч гүнлүк чөле гойбермегиңи сенден
товакга эдйәрис“ дийиң. 19 Мүсүриң
патышасы гудратлы гол билен мәҗбур
эдилйәнчә, сизи гойбермеҗекдигини
Мен билйәрин. 20 Шонуң үчин хем,
Мен Мүсүре гөз гөркезерин ве онуң
ичинде этҗек әхли гең гудратларым
билен оларың теммисини берерин.
Шондан соң патыша сизи гойберер.
21 Ысрайыллар Мүсүрден чыканла-
рында, Мен мүсүрлилере ысрайыл-
лары сылар ялы эдерин. Ысрайыллар
ол ерден эллери бош чыкмазлар. 22 Хер
бир ысрайыл аялы мүсүрли гоңшу-
сындан ве өз өйүнде яшаян мүсүрли
аялдан алтын-күмүш шай-сеплер ве
гейим-геҗимлер сорап аларлар. Сиз
олары огул-гызларыңыза дакарсы-
ңыз ве олары гейиндирерсиңиз. Сиз
мүсүрлилериң байлыкларыны талап
гайдарсыңыз».

4-нҗи бап

Реб Муса гудратлы гүйч берйәр

1 Соңра Муса Реббе: «Эгер олар
маңа ынанмасалар я-да сөзүме гу-
лак асман „Реб саңа гөрнен дәлдир“
дийселер, мен нәме эдейин?» дийди.
2 Реб Мусадан: «Элиңдәки нәме?» ди-
йип сорады. Ол хем: «Хаса» дийди.
3 Реб: «Оны ере ташла» дийди. Му-
са оны ере ташлады, ол хаса йылана

[a] **3:15** ***Реб*** – еврейче *Яхве*. Бу сөз *Мендирин* диен сөзүң айдылышына меңзешдир. Сөзлүге серет.

өврүлди. Шонда Муса ондан гачып
башлады. 4Эмма Реб Муса: «Элиңи
узат-да, онуң гуйругындан тут» дий-
ди. Муса элини узадып, оны тутан ба-
дына, йылан онуң элинде өңкүси ялы
хаса өврүлди. 5Реб оңа: «Ине, муңа
ынанарлар, оларың ата-бабаларының
Худайы Реббиң, ягны Ыбрайымың,
Ысхагың ве Якубың Худайының са-
ңа гөрнендигине ынанарлар» дийди.

6Реб Муса ене-де: «Элиңи дону-
ңың ичине сок» дийди. Ол хем эли-
ни донуның ичине сокды. Ол эли-
ни дашына чыкаранда, онуң эли
ак гар ялы пис ачды. 7Соңра Худай
оңа: «Элиңи ызына донуңың ичине
сал» дийди. Муса элини ене-де до-
нуның ичине салып, тәзеден чыка-
ранда, бедениндәки бейлеки агза-
лар ялы болуп, онуң эли өңки кад-
дына гелди. 8Худай: «Эгер олар саңа
ынанмасалар я-да биринҗи гөркезен
аламатыңа икирҗиңленселер, белки,
олар сениң гөркезен шу икинҗи ала-
матыңа ынанарлар. 9Эгер олар бу
гөркезен ики аламатыңа-да ынанма-
салар я-да саңа гулак асмасалар, онда
Нил дерясындан бираз сув гетирип,
оны гуры ере дөк. Шол гетирен су-
вуң гуры ерде гана өврүлер» дийди.

10Эмма Муса Реббе: «Эй, Таңрым,
Өз гулуң болан маңа геплемезинден
өңем, соңам хич хачан мен дилевар
адам болмадык. Мен гепе чепер дәл,
дилим тутук ялы» дийди. 11Реб оңа:
«Адамың агзыны ким яратды? Оны
лал я-да кер эдйән ким? Ким оңа гөреч
берйәр я-да ким оны көр эдйәр? Бу
Мен Реб дәлми нәме? 12Хәзир болса
ёла дүш, Мен саңа сөзлемәге көмек
эдерин ве саңа нәме айтмалыдыгы-
ңы өвредерин» дийди. 13Муса бол-
са ене-де: «Эй, Таңрым, ялбарярын,
шол ере маңа дерек башга бирини
иберәйсене» дийди. 14Шундан соң
Реббиң Муса гахары гелди ве оңа:
«Левилер неслинден болан доганың
Харун шол ерде дәлми нәме? Мен
онуң диле чепердигини билйәрин. Ол
эййәм сени гаршы алмак үчин ёлда ве
ол сени гөренине йүрекден бегенер.
15Сен оңа гепләп, сөзлери онуң агзы-
на салып берерсиң. Мен сизиң ики-
ңизе хем геплемәге көмек эдерин ве
сизе нәме этмелидигиңизи өвредерин.
16Саңа дерек адамлар билен Харун
геплешер. Ол сениң сөзлейҗиң бо-
лар, сен болса онуң үчин Худай ялы
боларсың. 17Аламатлары гөркезер
ялы, сен бу хасаны хем өз яның билен
ал» дийди.

Муса Мүсүре доланяр

18Муса гайынатасы Йитроның
янына гелип, оңа: «Маңа ызыма, Мү-
сүре өз доган-гарындашларымың
янына гитмәге ыгтыяр бер. Олар ди-
римикә, гидип гөрейин» дийди. Йит-
ро Муса: «Саг-аман гидип гел» дий-
ди. 19Мидянда Реб Муса: «Мүсүре,
ызыңа гайдыбер, чүнки сениң җа-
ныңа каст этҗек адамларың хеммеси
өлди» дийди. 20Шейлеликде, Муса
аялыны ве огулларыны эшеге мүн-
дүрип, ызына, Мүсүр юрдуна гайт-
ды. Ол өз яны билен кераматлы ха-
саны хем алды.

21Реб Муса шейле дийди: «Мүсүре,
ызыңа бараныңда, Мениң саңа берен
гүйҗүм билен фараоның өңүнде әх-
ли гудратлары гөркезерсиң. Эмма
Мен фараоны доңйүрек адам эдерин,
шол себәпли хем ол ысрайыл халкы-
на гитмәге ругсат этмез. 22Сиз бол-
са фараона шейле дийиң: „Реб саңа
шейле айдярын: Ысрайыл Мениң

новбахар оглум. [23]Маңа гуллук эдер
ялы Мениң оглумы гойбер дийдим,
эмма сен онуң гитмегине гаршы бол-
дуң. Серет, инди Мен хем сениң ил-
кинҗи болан оглуңы өлдүрерин“».

[24]Ёлда олар бир кервенсарайда
дүшләнлеринде, Реб Муса душуп,
оны өлдүрмәге сынанышяр. [25]Эм-
ма Сыпора чакмакдашдан эдилен
пычагы алып, оглунуң уҗыдының
пүрчүгини кесйәр-де, оны Мусаның
аягына дегирийәр ве оңа: «Хакыкат-
дан-да, сен ган үсти билен баглашан
әримсиң» дийййәр. [26]Шундан соң Реб
онуң янындан айрыляр. Сыпора «Сен
ган үсти билен баглашан әримсиң»
дийип, сүннет себәпли айтды.

[27]Реб Харуна: «Чөле гит-де, Мусаның
өңүнден чык» дийди. Шейлеликде, Ха-
рун гидип, оны Худай дагында гаршы
алып, оны гуҗаклады. [28]Соңра Муса
Харуна Реббиң оңа айт дийип иберен
затларының хеммесини айтды. Реббиң
оңа ерине етирмели дийип буйран әх-
ли гудратлы аламатлары хакында хем
гүррүң берди. [29]Муса билен Харун Мү-
сүре барып, ысрайыл яшулуларының
хеммесини бир ере йыгнадылар. [30]Ха-
рун Реббиң Муса айданларының әх-
лисини олара гүррүң берди. Халкың
өңүнде ол аламатлары хем гөркезди.
[31]Адамлар оңа ынандылар. Ысрайыл
халкына Реббиң назар саландыгы-
ны ве оларың чекйән җебирлерини
гөрендигини эшиденлеринде, олар
башларыны эгип сежде этдилер.

5-нҗи бап

Муса билен Харун фараоның хузурында

[1]Шундан соң Муса билен Харун
фараоның янына гидип, оңа шейле
дийдилер: «Ысрайыл Худайы Реб
шейле дийййәр: „Мениң халкымы
гойбер, гой, олар чөлде Мениң ша-
ныма байрам этсинлер“». [2]Эмма фара-
он: «Киммиш Ол Реб, Онуң сөзүне гу-
лак асып, мен ысрайыллары гойберер
ялы? Мен Ребби билмейәрин, ысра-
йылларың гитмегине ёл берҗек дәл»
дийди. [3]Соңра олар: «Еврейлериң
Худайы бизе душды. Инди болса
бизе үч гүнлүк чөле гидип, Худа-
йымыз Реббе гурбанлык бермәге
ругсат эт, ёгсам, Реб бизи гыргы-
на берер я-да гылыч билен бизиң
башымызы алар» дийдилер. [4]Эмма
Мүсүриң патышасы олара: «Эй, Му-
са ве Харун, нәме үчин сиз бу хал-
кың элини ишден совадярсыңыз?
Өз ишиңиз билен болуң. [5]Гөрйәңиз-
ми, хәзир бу ерде оларың саны би-
зиң өз халкымызыңкыдан-да көп, сиз
болса олары ишинден дындарҗак
болярсыңыз» дийди.

[6]Шол гүнүң өзүнде фараон гул
хоҗайынларына ве ысрайылла-
рың өзлериниң баш гөзегчилерине
шейле буйрук берди: [7]«Мундан
буяна бу халка керпич гуяр ялы са-
ман бермәң. Гой, олар гидип, сама-
ны өзлери тапсынлар. [8]Эмма ола-
рың гуйян керпичлериниң саны өң-
күси билен дең болсун, екеҗесини
хем кемелтмәң. Олар ялта, шонуң
үчин олар: „Бизи гойбер, Худайы-
мыза гурбанлык берели“ дийшип
гыгырышярлар. [9]Бу адамларың үн-
си диңе ишде болар ялы, хас агыр
ишлер билен оларың эгининден ба-
сың. Шонда олар ялан геплере гулак
габартмазлар».

[10]Шейлеликде, ысрайылларың гул
эелери ве оларың баш гөзегчилери чы-
кып, олара: «Фараон шейле дийййәр:

„Мен сизе саман берҗек дәл. 11 Нireден
тапсаңыз, шондан тапың, саманы
өзүңиз эдиниң, эмма гүнделик эд-
йән ишиңиз болса сәхелче-де азалҗак
дәлдир“» дийдилер. 12 Шейдип, халк
өзлерине саман эдинмек үчин орлан
мейдан гөзләп, Мүсүриң әхли ерине
дагадылар. 13 Гул эелери олардан хер
гүнки этмели ишлерини эдил саман
билен үпҗүн эдилйән дөврүндәки
ялы ерине етирмеклерини берк талап
эдйәрдилер. 14 Фараоның гул эелери
тарапындан белленен ысрайылла-
рың баш гөзегчилери урулярдылар ве
олардан: «Нәме үчин сиз бу гүн гуй-
малы керпич пайыңызы өңкиңиз ялы
долы ерине етирмейәрсиңиз?» дийип
хасабат соралярдылар.

15 Ахыры ысрайылларың баш
гөзегчилери фараоның янына гидип,
оңа: «Нәме үчин биз гулларыңа бейле
дараяң? 16 Бизе саман берилмейәр, му-
ңа гарамаздан, „Керпич гуюң!“ дийип
буйрук берйәрлер. Ине, гулларыңы
енчйәрлер, эмма гүнә сениң өз адам-
ларыңда ахыры» дийип арз эдйәрлер.
17 Эмма фараон: «Сиз барып ятан бир
ишякмаз. Шонуң үчин хем сиз: „Би-
зи гойбер, гидип, Реббе гурбанлык
берели“ дийййәрсиңиз. 18 Хәзир болса
гидиң-де ишләң. Сизе саман берилмез,
йөне шонда-да керпиҗи өңки мукдар-
да өндүрерсиңиз» дийди. 19 Ысрайыл-
ларың баш гөзегчилерине хер гүнки
өндүрилмели керпиҗиң саныныӊ
екеҗесиниң хем кемелдилмели дәлди-
гини айданларында, олар өзлериниң
бетбагтлыга учрандыкларына гөз
етирдилер. 20 Олар фараоның янындан
чыканларында, өзлерине гарашып
дуран Муса билен Харуна душдулар.
21 Олар Муса билен Харуна: «Фараон
ве онуң эмелдарлары тарапындан сиз
бизиң башымыза бела гетирдиңиз, би-
зи өлдүрер ялы, оларың элине гылыч
бердиңиз. Мунуң үчин Реб сизе гөз
гөркезип, җезаңызы берер» дийдилер.

Реб азатлыгы сөз берйәр

22 Соңра Муса ене-де Реббе йүзленип:
«Эй, Реббим, нәме үчин бу адамла-
ра бетбагтлык гетирдиң? Аслында
нәме үчин мени гойбердиң? 23 Сениң
адыңдан фараон билен геплешмәге
гелелим бәри, ол бу адамлара гөрги
барыны гөркезди. Сен болса Өз хал-
кыңы азат этмек үчин екеҗе-де зат
этмедиң» дийди.

6-нҗы бап

1 Эмма Реб Муса: «Мениң фараона
нәме этҗегими инди гөрерсиң. Мен
оны гудратлы голум билен халкы-
мы гойбермәге меҗбур эдерин, ол
шу гудратлы голуң зарбындан яңа,
олары хатда өз юрдундан ковуп чы-
карар» дийди.

2 Худай Муса шейле дийди: «Мен
Ребдирин. 3 Мен Ыбрайыма, Ысха-
га ве Якуба Гудратыгүйчли Худай
болуп гөрүндим, эмма Өзүми олара
Реб адым билен танатмадым. 4 Мен
олара гелмишек болуп яшан юрды
болан Кенган топрагыны бермеги
әхт этдим. 5 Шейле хем, Мен ысра-
йылларың Мүсүрде гулчулыкдан яңа
эзилйәндиклери себәпли эдйән ахы-
наласыны эшитдим ве Өз эден әхтими
ятладым. 6 Шонуң үчин хем ысрайыл-
лара айт: „Мен Ребдирин. Мен сизи
Мүсүр зулумындан чыкарып, гулчу-
лыкдан азат эдерин. Гудратлы гүйч
билен ве агыр җезаларым билен Мен
сизи олардан азат эдерин. 7 Мен сизи
Өз халкым эдип кабул эдерин ве Мен
сизиң Худайыңыз боларын. Онсоң

сизи Мүсүр гулчулыгындан боша-
дан Худайыңыз Реббиң Мендигими
билерсиңиз. 8 Мен сизи Ыбрайыма,
Ысхага ве Якуба сөз берен ериме
элтерин ве Мен сизе ол ери эелемәге
берҗекдирин. Мен Ребдирин“». 9 Муса
бу сөзлери ысрайыллара айдып берди,
эмма олар гөвнүчөкгүндиклери ве
рехимсиз эзилйәндиклери себәпли
Мусаны диңлемедилер.

10-11 Соңра Реб Муса: «Гит-де, Мү-
сүриң патышасы фараона айт, гой, ол
ысрайыллара Мүсүр юрдундан чы-
кып гайтмага ругсат берсин» дий-
ди. 12 Эмма Муса Реббе: «Гөрйәңми,
энтек ысрайыллар мени диңләнок,
онсоң фараон маңа нәдип гулак ас-
сын, мен бир дилсиз-агызсыз адам
ялы ахырын» дийди. 13 Реб Муса ве
Харун билен ысрайыллар ве Мүсүриң
патышасы фараон хакында геплешип,
олара ысрайыллары Мүсүрден алып
чыкмагы буюрды.

Муса билен Харуның несил дарагты

14 Булар ысрайылларың аталары-
ның уругбашылары: Ысрайылың ил-
кинҗи оглы Рубениң огуллары: Ха-
нок, Паллу, Хесрон ве Кармы. Булар
Рубениң уругларыды. 15 Шимгоның
огуллары: Емувел, Ямын, Охат, Якин,
Сохар ве кенган аялындан болан ог-
лы Шавул. Булар Шимгоның уругла-
рыды. 16 Левиниң несил дарагтына гө-
рә, онуң огулларының атлары шулар-
дыр: Гершон, Кохат ве Мерары. Леви
бир йүз отуз еди яшап дүнйәден өт-
ди. 17 Гершоның огуллары: Либни ве
Шимги уруглары билен. 18 Кохадың
огуллары: Имран, Йисхар, Хеброн ве
Узыел. Кохат бир йүз отуз үч яшап
өлди. 19 Мерарының огуллары: Махлы
ве Мушы. Ине, бу ашакдакылар болса
левилериң несиллери боюнча уругла-
ры. 20 Имран өз какасының гыз җиги-
си Ёкебеди өзүне аял эдип алды, ол
хем оңа Харун билен Мусаны догруп
берди. Имран бир йүз отуз еди яшап
арадан чыкды. 21 Йисхарың огуллары:
Кора, Непек, Зикри. 22 Узыел огул-
лары: Мишайыл, Элсапан ве Ситри.
23 Харун Эминадабың гызы, Нахшо-
ның гыз доганы Элишеба өйленди ве
оларың Надап, Абыху, Элгазар ве Ыта-
мар диен огуллары болды. 24 Кораның
огуллары: Асыр, Элкана ве Абыясап.
Булар Кораның уруглары болупдыр.
25 Харуның оглы Элгазар Путыелиң
гызларының бирини өзүне аял эдип
алды ве ондан Пинехас диен оглы
болды. Ине, шулар левилериң уруг-
лары боюнча оларың аталарының
уругбашылары болупдыр.

26 Реббиң: «Ысрайыллары топар-то-
пар эдип, Мүсүрден алып чык» дийип
буйрук берен адамлары ине, шу Ха-
рун билен Мусады. 27 Ысрайыллары,
Мүсүрден алып гайтмак үчин, Мүсүр
патышасы фараон билен геплешенлер
хем шулар – Муса билен Харунды.

Харун Мусаның сөзлейҗиси боляр

28 Шол гүн Реб Мүсүрде Му-
са йүзленди. 29 Реб Муса: «Мен
Ребдирин. Мениң саңа айдянларымың
хеммесини Мүсүриң патышасы фара-
она етир» дийди. 30 Эмма Муса Реббе:
«Мен сөзе гарып адам, онсоң фараон
мени нәдип диңлесин» дийди.

7-нҗи бап

1 Соңра Реб Муса шейле дийди:
«Фараоның өңүнде Мен сени Худай
ялы эдйәрин ве доганың Харун болса
сениң пыгамбериң ялы болар. 2 Мениң

саңа буюрян табшырыкларымың әх-
лисини сен айтмалысың, доганың
Харун болса фараондан ысрайылла-
ры өз юрдундан гойбермегини со-
рар. 3 Эмма Мен фараоны доңйүрек
адам эдерин. Хатда Мен Мүсүрде
аламатларымың ве гудратларымың
саныны көпелтсем-де, 4 фараон сизи
диңлемез. Шундан соң Мен Мүсүре
гөз гөркезип, олара агыр җезалар
берип, Өз халкым болан ысрайылла-
ры топар-топар эдип, Мүсүрден алып
чыкарын. 5 Мен голумың гүйҗүни
гөркезип, Мүсүрден ысрайыллары
алып чыканымда, мүсүрлилер Реббиң
Мендигиме гөз етирерлер». 6 Муса
билен Харун Реббиң хут өзлерине
буйрушы ялы этдилер. 7 Фараон билен
геплешен вагтлары Муса сегсен, Ха-
рун болса сегсен үч яшындады.

Хаса йылана өврүлйәр

8 Реб Муса билен Харуна йүзленип:
9 «Эгер фараон сизе „Гудрат гөркезиң“
дийсе, Муса, сен Харуна: „Хасаңы ал-
да, фараоның өңүнде оны ере ташла“
дий, шонда хаса йылана өврүлер» дий-
ди. 10 Шейлеликде, Муса билен Харун
фараоның янына бардылар ве Реббиң
буйрушы ялы этдилер. Харун фарао-
ның ве онуң эмелдарларының өңүнде
хасасыны ере ташлады, ол йылана
өврүлди. 11 Фараон хем өз акылдар-
ларыны, җадыгөйлерини йыгнады.
Олар хем өзлериниң гизлин усуллары
билен шейле этдилер. 12 Оларың херси
өз хасаларыны ере ташладылар велин,
олар хем йылана өврүлдилер. Эмма
Харунының хасасы оларың хасалары-
ны ювутды. 13 Фараоның йүрегиниң
доңы энтек хем чөзүленокды. Реббиң
айдышы ялы, ол хениз хем булара гу-
лак габартмаярды.

Биринҗи бетбагтчылык: сув гана өврүлйәр

14 Соңра Реб Муса шейле дийди:
«Фараон доңйүрек адам, ол халкы
гойбермекден йүз өврүйәр. 15 Фарао-
ның ирден деря сува дүшмәге чыкян
вагты, сен онуң янына бар. Оңа душ-
мак үчин, Нил дерясының янында
гараш, элиңе йылана өврүлен хаса-
ны хем ал. 16 Соңра оңа шейле дий:
„Еврейлериң Худайы Реб, ине, шу-
лары айтмак үчин мени сениң яныңа
иберди. Ол саңа: ‘Мениң халкымы
гойбер, гой, олар чөлде Маңа ыбадат
этсинлер’ дийди. Ине, сен болса, энтек
хем муңа боюн болмадың. 17 Реб шейле
дийййәр: ‘Шу этҗек ишими гөрүп, сен
Мениң Ребдигими билерсиң: Гөр-
йәңми, мен шу элимдәки хаса билен
Нил дерясының сувуна уран бадыма,
сув гана өврүлер. 18 Нилдәки балык-
лар өлер ве деря порсар. Мүсүрлилер
Нилиң сувундан ичип билмезлер’“».
19 Реб Муса: «Харуна айт: „Хасасыны
алсын-да, Мүсүриң әхли сувларына:
оларың деряларына, япларына, хо-
вузларына ве әхли сув ховданлары-
на хасасы билен уруп чыксын. Мү-
сүриң әхли сувлары, хатда челекдәки
ве даш күйзелердәки сувлар хем га-
на өврүлер“» дийди.

20 Муса билен Харун Реббиң буйру-
шы ялы этдилер. Харун фараоның ве
онуң эмелдарларының өңүнде хаса-
сыны узадып, Нил дерясының суву-
на урды, Нил дерясының тутуш су-
вы гана өврүлди. 21 Нилдәки балык-
лар өлүп, деря порсады. Шейлеликде,
мүсүрлилер Нил дерясындан сув ичип
билмедилер, Мүсүриң әхли сувы гана
боялды. 22 Эмма Мүсүр җадыгөйлери
хем өзлериниң гизлин усуллары билен

шейле этдилер. Шейдип, фараоның
йүреги доңлугына галды. Реббиң ай-
дышы ялы, фараон олары диңлемеди.
23 Фараон ызына өврүлди-де, өз жа-
йына гирип гитди, ол муны хатда
пиңине-де алмады. 24 Нилиң сувун-
дан ичип билмейәндиклери үчин, әх-
ли мүсүрлилер агыз сув гөзләп, Нил
дерясының боюны газдылар.
25 Реббиң Нил дерясыны шейле
эдениндэн соң еди гүн гечипди.

8-нжи бап

Икинжи бетбагтчылык: гурбагалар

1 Соңра Реб Муса шейле дий-
ди: «Фараоның янына бар-да, оңа
шейле дий: „Реб саңа шейле дий-
йәр: ‘Мениң халкымы гойбер, олар
гидип, Маңа ыбадат этсинлер. 2 Сен
олары гойбермекден йүз өвүрсең, он-
да Мен гурбагалар чоздурып, тутуш
юрдуңа бетбагтлык гетирерин. 3 Нил
дерясы гурбага сүрүсинден долуп,
олар сениң өйүңе, көшгүңе ве ятян
дүшегиңе ченли гелерлер. Гурбага-
лар сениң эмелдарларыңың ве хал-
кыңың өйлерине долар, олар хатда
тамдырларыңызың ичине ве хамыр
югрулян жамыңыза ченли гирерлер.
4 Гурбагалар сениң үстүңе, сениң хал-
кыңың ве әхли эмелдарларыңың үс-
түне чыкарлар’“». 5 Реб Муса: «Хару-
на айт: „Гой, ол элиндәки хасасыны
узадып, дерялара, яплара ве сув хов-
данларына уруп, гурбагалар чыкар-
сын. Мүсүриң ерини гурбагалар гап-
лап алар“» дийди. 6 Шейлеликде, Ха-
рун хасасы билен Мүсүрдәки сувлара
уруп чыкды ве гурбагалар пейда бол-
ды. Тутуш Мүсүриң ери гурбагалар
билен өртүлди. 7 Эмма жадыгөйлер
хем өзлериниң гизлин усуллары билен
шейле этдилер, олар хем Мүсүрде
гурбагалар чыкардылар.
8 Соңра фараон Муса билен Ха-
руны чагырып, олара: «Менден ве
халкымдан гурбагаларың айрылып
гитмегини сорап, Реббе дилег эдиң.
Мен болса халкыңызы Реббе гур-
банлык бермәге гойберерин» дий-
ди. 9 Муса фараона: «Сениң үчин,
эмелдарларың ве халкың үчин ха-
чан дилег этмелидигини маңа өзүң
айдай, шонда гурбагалар сизден ве си-
зиң өйлериңизден ёк болуп гидерлер,
олар диңе Нил дерясында галар» дий-
ди. 10 Фараон хем оңа: «Эртир дилег
эдәй» дийди. Муса оңа: «Гой, сениң
айдышың ялы болсун! Чүнки сен би-
зиң Худайымыз Реб ялы башга хич
кимиң ёкдугыны билерсиң. 11 Гурба-
галар сенден, сизиң өйлериңизден,
эмелдарларыңдан ве халкыңдан ай-
рылып, диңе Нил дерясында галар»
дийди. 12 Шейлеликде, Муса билен
Харун фараоның янындан гайтды-
лар. Муса фараоның үстүне чоздуран
гурбагаларыны ёк этмегини сорап,
Реббе дилег этди. 13 Реб хем Мусаның
дилегини ерине етирди. Өйлердәки,
ховлулардакы ве мейданлардакы гур-
багалар өлдүлер. 14 Мүсүрлилер өлен
гурбагалары улы үйшмеклер эдип
йыгнадылар, ерден порсы ыс хап-
лап урды. 15 Фараон бу затлары гөрүп,
гөвни арам тапды. Соң ене-де өзүниң
доңйүреклигини этди. Реббиң айды-
шы ялы, ол Муса билен Харуна гу-
лак асмады.

Үчүнжи бетбагтчылык: чиркейлер

16 Соңра Реб Муса: «Харуна айт:
„Гой, ол хасасыны алсын-да, ериң

тозуна уруп чыксын, шонда тутуш
Мүсүриң ичинде чиркейлер пейда
болар“» дийди. 17 Олар шейле хем
этдилер. Харун элине хасасыны
алып, ериң тозуна уруп чыкды ве-
лин, адамларың ве хайванларың үс-
түне чиркейлер чозды. Тутуш Мүсү-
риң әхли тозы чиркее өврүлди. 18 Жа-
дыгөйлер хем өз гизлин усуллары
билен чиркей дөретмәге сынаныш-
дылар, эмма олар муны башармады-
лар. Шейлеликде, чиркейлер адамла-
рың ве хайванларың үстүнде гезишип
йөрдүлер. 19 Жадыгөйлер фараона: «Бу
Худайың иши» дийдилер. Эмма фа-
раоның йүреги доңды ве ол Реббиң
айдышы ялы, олара гулак асмады.

Дөрдүнжи бетбагтчылык: сиңеклер

20 Соңра Реб Муса: «Ирден тур-
да, фараоның сува дүшмәге чыкян
вагты оңа гараш ве оңа шейле дий:
„Реб шейле диййәр: ‘Мениң халкы-
мы гойбер. Олар гидип, Маңа ыбадат
этсинлер. 21 Эгер сен Мениң халкымы
ене-де гойбермесең, онда Мен сениң
үстүңе, сениң эмелдарларыңың ве хал-
кыңың үстүне ве сениң өйүңе сиңек
сүрүсини иберерин. Мүсүрлилериң
өйлери сиңек сүрүсинден долар,
шейле хем, оларың яшаян ерлери
сиңек билен гуршалар. 22 Эмма шол
гүн Мен Өз халкымың яшаян ери
болан Гошен топрагыны айры гой-
жак. Ол ерде хич хили сиңек сүрүси
болмаз, шонда сен Мениң бу юрдуң
Реббидигими билерсиң. 23 Мен Өз хал-
кымы сениң халкыңдан тапавутлан-
дырарын. Бу гудратлы аламат эртир
болар’“». 24 Реб шейле хем этди. Фа-
раоның өйи ве онуң эмелдарларының
өйлери гүйчли сиңек сүрүси билен
долды. Сиңеклерден яңа тутуш Мү-
сүр юрды вейран болды.
25 Соңра фараон Муса билен Хару-
ны янына чагырдып, олара: «Барың,
гидиң-де, шу юртда Худайыңыза гур-
банлык бериң» дийди. 26 Эмма Му-
са: «Бейле этсек догры болмаз. Худа-
йымыз Реббе берйән гурбанлыгымы-
зы мүсүрлилер нежислик хасапларлар.
Эгер биз мүсүрлилере нежислик эдип,
мал гурбанлыгымызы оларың гөзү-
ниң алнында берсек, онда олар бизи
дашлап өлдүрмезлерми? 27 Худайымыз
Реббе берҗек гурбанлыгымызы биз
Онуң Өзүниң буйрушы ялы, үч гүнлүк
чөле гидип бермели» дийди. 28 Фараон
оңа: «Мен сизе чөле гидип, Худайыңыз
Реббе гурбанлык бермәге ругсат эдйә-
рин, йөне сиз гаты узага гитмели дәл-
сиңиз. Мениң үчин Реббе дилег эдәй»
дийди. 29 Соңра Муса: «Ине, мен хәзир
гидип, фараондан, онуң эмелдарларын-
дан ве халкындан сиңек сүрүсиниң ай-
рылып гитмегини сорап, Реббе дилег
этҗек. Йөне фараон ене-де ялан сөз-
ләп, халкы Реббе гурбанлык бермәге
гойбермекден сакламаверсин» дийди.
30 Шейлеликде, Муса фараоның
янындан гайдып, Реббе дилег этди.
31 Реб хем Мусаның дилегини ерине
етирди. Сиңек сүрүси фараондан,
онуң эмелдарларындан ве халкын-
дан айрылып ёк болуп гитди, екеҗе
сиңек хем галмады. 32 Эмма фараон бу
гезек хем доңйүреклигине галды ве
ысрайыллара гитмәге ругсат этмеди.

9-нжы бап

Бәшинжи бетбагтчылык: малларың гырылмагы

1 Соңра Реб Муса: «Фараоның
янына бар-да, оңа шейле дийип айт:

„Еврейлериң Худайы Реб шейле дий-
йәр: ‘Мениң халкымы гойбер, олар ги-
дип, Маңа ыбадат этсинлер’. 2Эгер сен
олары ене-де саклап, гойбермекден
боюн товласаң, 3онда Реб мейдандакы
мал-гараларыңызы: атларыңызы,
эшеклериңизи, дүелериңизи ве довар-
лардыр сүрүлериңизи гыргына берер.
4Эмма Реб ысрайыл маллары билен
Мүсүр малларының арасында тапавут
гойҗакдыр, ысрайыллара дегишли
малларың екеҗеси хем өлмез“» дий-
ди. 5Шейле хем Реб бу иши Мүсүрде
эртир этҗекдигини айдып, онуң ваг-
тыны мәлим этди. 6Эртеси гүн Реб бу
иши этди: мүсүрлилериң әхли мал-
лары гырылды, эмма ысрайыл мал-
ларының екеҗеси хем өлмеди. 7Фа-
раон ягдайы билмәге адам ёллады,
гөрсе, ысрайыл малларының бири
хем өлмәндир. Эмма фараоның йүреги
энтек хем доңды, ол халкы ене-де
гойбермеди.

Алтынҗы бетбагтчылык: чыбанлар ве яралар

8Соңра Реб Муса билен Харуна:
«Күреден гошавуҗыңызы долду-
рып күл алың. Гой, Муса оны фара-
оның өңүнде гөге сечсин. 9Ол күл
тутуш Мүсүрде тозана өврүлер. То-
зан болса адамларың ве хайванларың
беденине сиңип, оларда ачык ириң-
ли чыбанлар эмеле гетирер» дийди.
10Шейлеликде, Муса билен Харун
күреден күл алып, фараоның өңүнде
дурдулар. Муса күли хова сечди вели,
адамларда ве хайванларда ачык ириң-
ли чыбанлар эмеле гелди. 11Мүсүр
җадыгөйлери бу чыбанлардан яңа Му-
саның янына барып билмедилер. Чүн-
ки чыбанлар җадыгөйлериң хем, әхли
мүсүрлилериң хем үстүнден инипди.
12Эмма Реб фараоны доңйүрек этди.
Ол Реббиң Муса айдышы ялы, ола-
ра гулак асмады.

Единҗи бетбагтчылык: долы ве от

13Соңра Реб Муса шейле дийди:
«Ирден тур-да, фараоның хузурына
бар ве оңа шуны айт: „Еврейлериң Ху-
дайы Реб шейле диййәр: ‘Мениң хал-
кымы гойбер, олар гидип, Маңа ыба-
дат этсинлер. 14Ёгсам, бу гезек Мен
сениң өз үстүңден, эмелдарларыңың
ве халкыңың үстүнден әхли бела-
бетерлерими индерерин. Шонда сен
бүтин ер йүзүнде Мениң ялы хич ки-
миң ёкдугыны билерсиң. 15Шу вагта
ченли Мен голумың гүйҗи билен сени
ве сениң халкыңы гыргына берип, кө-
күңиз билен ерден согруп ташлап хем
билйәрдим. 16Эмма Мен сизе Өз гүй-
җүми гөркезип, адымы тутуш дүнйә
җар этмек максады билен сизи дири
саклап йөрүн. 17Сен энтек хем Мениң
халкыма гаршы текепбирлик эдип,
оларың гитмегине ругсат этмерсиң.
18Ине, эртир шу вагтлар Мен Мүсүриң
тарыхында асла гөрлүп-эшидилмедик
гүйчли долы ягдырҗакдырын. 19Шо-
нуң үчин хем хәзириң өзүнде адам
ёллап, мейдандакы бар болан мал-
гараларыңызы ве әхли задыңызы йыг-
нап, ховпсуз ере гетириң. Себәби
өйүне гетирилмән, мейданда галан
хер бир адамың ве малың үстүнден
гүйчли долы ягып, олар өлер’“».
20Фараоның эмелдарларының ара-
сында Реббиң сөзүнден горкянлары
мейдандакы гулларыны ве маллары-
ны деррев ичери йыгнадылар. 21Эм-
ма Реббиң сөзүни пиңине алмаянлар
өзлериниң гулларыны ве малларыны
мейданда галдырдылар.

22 Соңра Реб Муса: «Элиңи асмана
узат, шонда тутуш Мүсүриң үстүне до-
лы ягар. Мүсүриң мейданларында га-
лан адамларың, малларың ве гөгерип
отуран әхли өсүмликлериң үстүнден
долы инер» дийди. 23 Шундан соң, Му-
са хасасыны асмана узатды ве Реб
гөк гүрледип долы ягдырды, йылды-
рым чакып, ере от дүшди. Шейдип,
Реб Мүсүрде гүйчли долы ягдырды.
24 Долы ягярка, долы билен бир вагт-
да йылдырым чакып, ызы үзүлмән
ере от дүшүп дурды. Мүсүрлилер
миллет болалы бәри, онуң тутуш
еринде хич хачан шейле гүйчли до-
лы ягманды. 25 Долы тутуш Мүсү-
риң мейданларындакы әхли затлары:
адамлары ве маллары вейран этди, ол
хер бир экин мейданыны сандан чы-
карды. Шейле хем, мейдандакы хемме
агачларыны сындырды. 26 Диңе ысра-
йылларың яшаян ери болан Гошен
топрагында долы ягмады.
27 Соңра фараон адам ёллап, Му-
са билен Харуны чагыртды ве ола-
ра: «Бу гезек мен гүнәми боюн алян.
Реббиңки догры, мениң ве халкымың
эдйәни нәдогры. 28 Реббе дилег эт! Гөк
гүррүлдемесини ве долы ягмасыны
бес этсин! Мен сизи гойберҗек, йөне
сиз ол ерде узак галмалы дәлсиңиз»
дийди. 29 Муса оңа: «Мен галадан
чыкып, эллерими Реббе узатдыгым,
гөк гүррүлдиси кесилер ве долының
ягмасы галар. Шонда сен бу дүн-
йәниң Реббиңкидигини билерсиң.
30 Эмма сениң ве эмелдарларыңың
энтек хем Худайымыз Ребден горк-
маяндыкларыны мен билйәрин» дий-
ди. 31 (Зыгыр ве арпа вейран болды.
Арпа гулак чыкарып отырды, зыгыр
болса пынтыклапды. 32 Эмма буг-
дая ве язлык бугдая зепер етмәнди,
себәби олар гижрәк гөгерйәрди.)
33 Шейлеликде, Муса фараоның янын-
дан гидип, галадан чыкды ве асма-
на эллерини узадып, Реббе дилег эт-
ди. Шобада гөк гүррүлдиси ве долы
ягмасы галды. Ере ягыш гуймасы
кесилди. 34 Йөне фараон ягшың, до-
лының ве гөк гүррүлдисиниң кеси-
ленини гөренде, ене-де гүнә этди.
Фараон ве онуң эмелдарлары ене-де
доңйүреклигини этдилер. 35 Шейдип,
фараон өңкүси ялы доңйүреклигине
галды. Эдил Реббиң Мусаның үсти
билен айдышы ялы, ол ысрайылла-
ры гойбермеди.

10-нҗы бап

Секизинҗи бетбагтчылык: чекиртге сүрүси

1 Шундан соң Реб Муса: «Фарао-
ның янына гит. Оларың арасында
гудратлы аламатларымы гөркезмек
үчин, Мен фараоны ве онуң эмел-
дарларыны доңйүрек этдим. 2 Сен өз
несиллериңе ве неберелериңе Мениң
мүсүрлилериң аңкасыны ашырып,
оларың арасында нәхили гудрат-
лы аламатлар гөркезендигими гүр-
рүң берерсиң. Шонда сиз Мениң
Ребдигими билерсиңиз» дийди.
3 Шейлеликде, Муса билен Харун
фараоның янына барып, оңа шуны
айтдылар: «Еврейлериң Худайы Реб
шейле дийййәр: „Мениң өңүмде ха-
чана ченли песпәлликден боюн тов-
лаҗак? Мениң халкымы гойбер, гой,
олар гидип, Маңа ыбадат этсинлер.
4 Эгер сен Мениң халкымы гойбер-
мекден йүз өвүрсең, онда Мен эр-
тир сениң юрдуңа чекиртге иберерин.
5 Чекиртгелер ериң йүзүни өртерлер,
олардан яңа ериң йүзи гөрүнмез. Долы

ягандан соңкы галан затларыңызы ве
мейдандакы өсүп отуран әхли агачла-
рыңызы чекиртгелер иерлер. [6]Сениң
өйлериң, әхли эмелдарларыңың
ве тутуш мүсүрлилериң өйлери
чекиртгеден долар. Дүнйә инели бә-
ри, шу гүне ченли шейле зады сизиң
ата-бабаларыңыз хем гөрен дәлдир“».
Соңра Муса ызына өврүлип, фарао-
ның янындан чыкып гайтды.

[7]Фараоның эмелдарлары гелип, оңа:
«Бу адам хачана ченли бизе дузак
болҗакка? Халкы гойбер, гой, гидип,
Худайы Реббе ыбадат этсин. Мүсү-
риң вейран боляндыгына сен нәме
энтек хем дүшүнеңокмы?» дийдилер.
[8]Шейдип, Муса билен Харуны ызы-
на, фараоның янына чагырдылар.
Фараон олара: «Гидиң-де, Худайы-
ңыз Реббе ыбадат эдиң! Йөне сизден
кимлер гидер?» дийип сорады. [9]Му-
са оңа: «Биз гарры-яшларымыз билен,
огул-гызларымыз билен, мал-гарадыр
доварларымыз билен биле гидерис,
себәби биз Реббиң шанына байрам
этмели» дийди. [10]Фараон олара: «Сиз
аялларыңыз ве оглан-ушакларыңыз
билен гитмәге менден ругсат алып
билен гүнүңиз, гой, Реб сизлик бол-
сун! Гөрйәңизми, сизиң пәлиңиз дүзүв
дәл экен. [11]Ёк! Реббе ыбадат этмәге
диңе эркеклериңиз гидер, сизиң өз
ислегиңиз хем шуды ахырын» дий-
ди. Соңра Муса билен Харун фарао-
ның хузурындан ковулдылар.

[12]Шундан соң, Реб Муса: «Элиң-
дәки хасаңы Мүсүр топрагына
уруп, чекиртгелер чыкар. Олар Мү-
сүр юрдуна чозарлар ве долы яган-
дан соңкы галан әхли затлары, әх-
ли баг-бакҗалары иерлер» дийди.
[13]Шейлеликде, Муса элиндәки хаса-
сыны Мүсүр топрагына уруп чыкды.
Реб шол гүн узаклы гүн ве узаклы
гиҗе гүндогар елини турузды. Эртеси
ирден бу гүндогар ели чекиртгелер
гетирди. [14]Чекиртгелер тутуш Мү-
сүр топрагына инип, тутуш юрды
бойдан-баша эеледилер. Шейле сан-
саҗаксыз чекиртге сүрүси өң хич ха-
чан болан дәлдир, инди хем болмаз.
[15]Чекиртгелер тутуш юрдуң йүзүни
өртендиги себәпли, ериң үсти гара-
лыпды. Олар юртдакы долы ягандан
соңкы галан әхли баг-бакҗалары ве
әхли агачларың мивелерини ийдилер.
Тутуш Мүсүр топрагында не агач, не-
де баг-бакҗа галды, екеҗе-де яшыл
зат галмады. [16]Фараон деррев Муса
билен Харуны чагырдып, олара: «Бу
болан әхли затдан соң, мен ене-де си-
зиң ве Худайыңыз Реббиң гаршысы-
на гүнә этдим. [17]Шонуң үчин хем ин-
ди мениң гүнәми өтүң ве бу нежис
бетбагтчылыгың менден айрылма-
гыны сорап, ене-де бирҗе гезек Ху-
дайыңыз Реббе дилег эдәйиң» дийди.
[18]Шейдип, Муса фараоның янындан
гайдып, Реббе дилег этди. [19]Реб хем
шемалы гүнбатардан өрән гүйчли
өвүсйән еле өврүп, чекиртгелери сы-
рып-сүпүрип, Гызыл деңзе [a] гетирип
ташлады. Тутуш Мүсүр юрдунда
екеҗе-де чекиртге галмады. [20]Эмма
Реб фараоны ене-де доңйүрек этди,
ол ысрайыллары гойбермеди.

Докузынҗы бетбагтчылык: гараңкылык

[21]Шундан соң Реб Муса: «Элиндә-
ки хасаңы асмана узат, шонда Мүсүр
юрдуна гараңкы дүшүп, оны түмлүк

---

[a] **10:19** ***Гызыл деңиз*** – еврейче *Гамыш деңзи.*

гаплап алар» дийди. 22Шейдип, Му-
са элиндәки хасасыны асмана узат-
ды ве тутуш Мүсүр юрды үч гүнләп
гараңка гапланды. 23Олар хатда бир-
бирлерини хем гөрүп билмедилер. Үч
гүнләп оларың хич бири хич ере гоз-
ганып хем билмеди, эмма әхли ыс-
райылларың яшаян еринде ягтылык
болды. 24Соң фараон Мусаны янына
чагырдып, оңа: «Барың, гидип, Реббе
ыбадат эдиң. Чагаларыңыз хем сизиң
билен гидиберсин, йөне диңе сыгыр-
ларыңыз билен доварларыңыз бәрде
галсын» дийди. 25Эмма Муса: «Сен
Худайымыз Реббе мал-гараларымыз
билен садакаларымыздыр якма гур-
банлыкларымызы бермәге-де ругсат
этмелисиң. 26Биз мал-гараларымызы
хөкман өзүмиз билен алып гитмели,
бәрде екеже-де тойнаклы галмаз.
Биз олары Худайымыз Реббе ыба-
дат этмек үчин әкитмели. Ол ере ба-
рып етйәнчәк, биз Реббе нәме билен
ыбадат этмелидигини билемзок» дий-
ди. 27Эмма Реб фараоны доңйүрек эт-
ди, ол ысрайыллара гитмәге ругсат
этмеди. 28Соңра фараон Муса жо-
гап берип: «Гүмүңи чек шу ерден.
Өзүңден хабардар бол! Гайдып мениң
гөзүме гөрүнме. Чүнки мениң гөзүме
гөрнен гүнүң, шол пурсатда өлерсиң»
дийди. 29Муса хем оңа: «Айдышың
ялы болар! Мен инди хич хачан сениң
гөзүңе гөрүнмерин» дийди.

11-нжи бап

Иң соңкы бетбагтчылык жар эдилйәр

1Реб Муса ене-де: «Фараоның ве Мү-
сүриң үстүнден ене бир бетбагтчы-
лык индерерин. Шондан соң фараон
сизе ол ерден гитмәге ругсат эдер. Ол
сизи гойберенде, өз юрдундан бүс-
бүтин ковуп чыкарар. 2Инди болса
халка эшитдирип айт, гой, хер бир
эркек ве хер бир аял өз мүсүрли гоң-
шусындан алтын-күмүшден ясалан
шай-сеплер дилесин» дийди. 3Реб
мүсүрлилере ысрайыллары сылар
ялы эдипди. Мундан башга-да, Мү-
сүр топрагында, фараоның эмелдар-
ларының ве халкының өңүнде Муса
бейик адам болупды.

4Муса фараона шейле дийди:
«Реб шейле диййәр: „Мен яры гиже
төверени Мүсүриң ичине айланып чы-
карын. 5Шонда әхли мүсүрлилериң
новбахар огуллары өлер. Тагтда
отуран фараоның новбахар оглун-
дан башлап, тә дегирмен үвәп оту-
ран хызматкәр аялың новбахар ог-
луна ченли өлер. Әхли малларың
хем илкинжи догланлары өлер. 6Ту-
туш Мүсүр юрдунда улы сес билен
перят эдилер. Шейле агы сеси өң
хич хачан болан дәлдир, инди хем
болмаз. 7Эмма ысрайылларың екеже
адамына-да, малына-да зелел етмез,
хатда олара ит хем үйрмез. Шонда
сиз Мен Реббиң мүсүрлилер билен
ысрайылларың арасында тапавут
гойяндыгымы билерсиңиз“». 8Муса
сөзүни довам эдип, фараона: «Сениң
әхли эмелдарларың хузурыма гелип,
маңа баш эгерлер ве маңа: „Сениң
өзүң хем, ызыңа дүшйән әхли халк
хем гидеверсин“ диерлер. Шундан
соң мен гидерин» дийди. Шейдип,
Муса гахар-газаба мүнүп, фараоның
янындан чыкып гайтды.

9Соңра Реб Муса: «Фараон сени
диңлемез. Мүсүрде Мениң гудрат-
ларым көпелер» дийди. 10Муса билен
Харун фараоның өңүнде бу гудрат-
ларың хеммесини ерине етирдилер.

Реб фараоны ене доңйүрек этди, ол
юрдундан ысрайыллары гойбермеди.

12-нҗи бап

Песах байрамы

1 Реб Мүсүрде Муса билен Хару-
на шейле дийди: 2 «Бу ай сизиң үчин
айларың башлангыҗы болар. Сизиң
үчин бу ай йылың илкинҗи айы[a] бо-
лар. 3 Ысрайыл халкына айт, гой, шу
айың онунҗы гүни хер бир машгала-
башы өз хоҗалыгы үчин соймага бир
җанлы сайлап алсын. 4 Эгер бир хоҗа-
лык бир җанлыны иерден кичи болса,
онда олар өзлериниң иң якын гоңшу-
сы билен билеликде, херсиниң маш-
гала агзаларына гөрә бир җанлыны
өз араларында пайлашсынлар. 5 Җан-
лыңыз хич хили шикессиз болмалы-
дыр. Муңа сиз биряшар токлы я-да
биряшар чебиш сайлап билерсиңиз.
6 Сиз оны шу айың он дөрди гүнүне
ченли саклаң ве шол гүн гиҗе бүтин
ысрайыл җемагатының херси өз сай-
лап гоян җанлысыны союп өлдүрер.
7 Соңра олар җанлының ганындан
алып, онуң эти ийилҗек өйлериң
гапыларының икиян сөесине хем-де
үстки сөесине чалсынлар. 8 Олар шол
гиҗе җанлының этини отда кебап
эдип, петир ве аҗы гөк отлар билен
ийсинлер. 9 Онуң этини биширмән,
чиглигине я-да сувда гайнадып ий-
мәң. Оны диңе тутушлыгына келлеба-
шаягы ве ичгошлары билен бирликде
отда кебап эдип ийиң. 10 Даңда-
на ченли ондан хич зат галдырман
ийиң. Эгер эртире ченли ийилмән ар-
тып галса, шол галан-гачанлары отда
якың. 11 Сиз оны шу ягдайда иймели-
сиңиз: ёл гейимиңиз эгниңизе, чары-
гыңыз аягыңыза гейлен болсун, ха-
саңыз элиңизде болсун. Шейле хем,
сиз оны чалтлык билен иймелисиңиз.
Бу Реббиң Песахыдыр. 12 Шол гиҗе
Мен Мүсүриң ичине айланып, мү-
сүрлилериң әхли новбахар огулла-
рыны, адамларындан тә малларына
ченли илкинҗи доглан эркеклерини
өлдүрерин. Мен Мүсүриң әхли ху-
дайларының үстүнден хөкүм чыка-
рарын. Мен Ребдирин. 13 Болян өйле-
риңизиң гапысына чалнан ган сизиң
үчин нышан болар. Мен ол ганы гө-
ренимде, сизиң үстүңизден совлуп
гечерин. Мен Мүсүри җезаланды-
ранымда, хич хили бетбагтлык си-
зи вейран этмез.

14 Бу гүн сиз үчин ятлама гүни бо-
лар. Сиз муны Мениң шаныма бай-
рам эдип белләрсиңиз. Соң сиз бу
байрамы несилме-несил эбедилик
дүзгүн эдип сакларсыңыз. 15 Еди гүн-
ләп сиз петир иймелисиңиз. Шу еди
гүнүң илкинҗи гүнүнде, сиз өйле-
риңизден хамырмаялары чыкарып
ташлаң. Кимде-ким биринҗи гүн-
ден тә единҗи гүне ченли аралыкда
хамырмая гошулан затдан ийсе, он-
да ол ысрайылларың арасындан ков-
луп чыкарылсын. 16 Биринҗи гүнде
ве единҗи гүнде сиз мукаддес йыг-
нанышык этмелисиңиз. Шол гүн-
лер екеҗе иш хем эдилмели дәлдир,
диңе өз ийҗек затларыңызы тайяр-
лаң. 17 Шейле хем, сиз Петир байра-
мыны-да беллемелисиңиз, себәби
Мен сизи Мүсүрден топар-топар эдип,
хут шол гүн алып чыкдым. Шонуң

[a] **12:2** Еврейлериң сененамасы боюнча йылың илкинҗи айы такмынан апрель айы-
на габат гелйәр. Серет: Мср 13:4.

үчин хем сиз бу гүни несилме-несил
эбедилик дүзгүн эдип сакламалысы-
ңыз. 18 Илкинҗи айың он дөрди гү-
ни агшамындан тә шол айың йигри-
ми бири гүни агшамына ченли сиз
петир иймелисиңиз. 19 Шу еди гү-
нүң довамында өйлериңизде екеҗе-
де хамырмая болмасын. Кимде-ким
хамырмаялы зат ийсе, ол гелмишек
я-да ерли болсун, ысрайыл халкының
арасындан ковлуп чыкарылсын. 20 Сиз
хамырмаялы хич зат иймели дәлси-
ңиз. Яшап отуран әхли ерлериңизде
диңе петир иймелисиңиз».
21 Соңра Муса әхли ысрайыл яшулу-
ларыны чагырып, олара шейле дийди:
«Хериңиз машгалаңыза гөрә өзүңизе
җанлы сайлаң ве оны Песах байра-
мы үчин союң. 22 Бир богдак кәкилик
отуны алып, оны җамдакы җанлы-
ның ганына батырып, гапының үст-
ки сөесине ве икиян сөесине чалың.
Даңдана ченли хич ким өз өйүниң
гапысындан дашары чыкмалы дәл-
дир. 23 Реб мүсүрлилери биряндан
өлдүрип чыкар. Гапының үстки ве
икиян сөесиндәки ганы гөренде, Реб
ол гапыдан совлуп гечер ве җаныңы-
зы алмак үчин өйлериңизе гирмәге
Өлүм перишдеси ругсат этмез. 24 Си-
зиң өзүңиз ве огулларыңыз бу бай-
рамы эбедилик парз хөкмүнде белле-
мелисиңиз. 25 Реббиң сизе вада берен
юрдуна бараныңызда, сиз бу бай-
рамчылыгы беллемелисиңиз. 26 Ча-
галарыңыз сизден: „Бу байрам нә-
мәни аңладяр?“ дийип соранларын-
да, 27 сиз олара: „Бу Реббе берилйән
Песах гурбанлыгыдыр. Мүсүрде Реб
мүсүрлилери өлдүренде, ысрайыл-
ларың өйлериниң үстүнден совлуп
гечди, бизиң җанымызы аман гал-
дырды“ дийип җогап бериң». Муңа
ысрайыллар башларыны эгип, сеҗде
этдилер.
28 Соңра ысрайыллар барып, эдил
Реббиң Муса билен Харуна буйру-
шы ялы этдилер.

Соңкы бетбагтчылык: илкинҗи эркек догланларың өлүми

29 Яры гиҗе Реб Мүсүриң әхли нов-
бахар огулларыны өлдүрип чыкды.
Тагтда отуран фараоның новбахар
оглундан башлап, зынданда отуран
бендиниң новбахар оглуна ченли өл-
дүрди, шейле-де, малларың хем әх-
ли илкинҗи гузланларыны өлдүр-
ди. 30 Гиҗе фараоның өзи, онуң әхли
эмелдарлары, гараз, тутуш мүсүрлилер
ерлеринден турдулар. Мүсүрде улы да-
ды-перят болды, чүнки оларың ара-
сында өлүси болмадык екеҗе-де өй
ёкды. 31 Фараон шол гиҗәниң өзүнде
Муса билен Харуны чагырдып, ола-
ра: «Барың, гидиң, мениң халкымың
арасындан чыкың. Өзүңизем халкы-
ңыз билен биле гидиң-де, өз айды-
шыңыз ялы, Реббе ыбадат эдиң. 32 Өз
сорайшыңыз ялы, малларыңыздыр
доварларыңызы хем яныңыз билен
алып гидиң. Маңа ак пата бериң!»
дийди. 33 Мүсүрлилер өз юрдундан
ысрайыллары чалт чыкармак үчин
гыссаярдылар. Себәби олар: «Бизиң
хеммәмиз өлерис» дийишйәрдилер.
34 Шейлеликде, ысрайыллар петирлик
хамырларыны кендириге долап, оны
хамыр җамлара салып, эгинлеринде
гөтерип гайтдылар. 35 Ысрайыллар
эдил Мусаның өзлерине айдышы ялы
этдилер. Олар мүсүрлилерден алтын-
күмүшден ясалан шай-сеплер, шейле
хем, гейим-геҗимлер сорадылар. 36 Реб
хем мүсүрлилере ысрайыллары сы-
лар ялы эдипди. Олар ысрайылларың

соран затларыны бердилер. Шейдип,
ысрайыллар мүсүрлилериң байлы-
гыны талап гайтдылар.

Ысрайыллар Мүсүрден чыкып гайдярлар

37 Шейлелик билен, ысрайыллар
Рагмесесден Сукода тарап ёла дүш-
дүлер. Олар аяллардан ве чагалардан
башга алты йүз мүң төвереги пыяда
эркек адамды. 38 Мүсүрлилерден хем
бир топар мәреке, шейле хем, гаты
көп мал-гара: сыгырлар ве довар-
лар ысрайыллара гошулып гайтды.
39 Ысрайыллар Мүсүрден алып гай-
дан хамырларындан петир көкелер
биширдилер. Хамыр петирликди,
себәби олар Мүсүрден гыссанмач
ковлуп чыкарылыпдылар. Олар хат-
да өзлерине ёл үчин азык-овкат хем
тайярлап етишмәндилер. 40 Ысра-
йыллар Мүсүрде дөрт йүз отуз йыл
яшадылар. 41 Дөрт йүз отузынҗы йы-
лың соңкы гүни, хут шол гүни, Реббиң
халкы топар-топар болуп, Мүсүрден
чыкды. 42 Бу гиҗе Реббиң ысрайыл-
лара назар салып, олары Мүсүрден
алып чыкан гиҗесидир. Шонуң үчин
хем хут шу гиҗе әхли ысрайылларың
ве оларың несиллериниң дик отурып,
муны Реббе багыш эдйән гиҗесидир.

Песах байрамының дүзгүнлери

43 Соңра Реб Муса билен Харуна
шейле дийди: «Песахың дүзгүнлери
шудур: Еке гелмишек-де гурбанлык-
дан иймели дәлдир. 44 Эмма пула са-
тын алан гулуңыз сүннет эдиленден
соң ондан ийип билер. 45 Екеҗе
гелмишек я-да гүнлүкчи ондан
иймели дәлдир. 46 Оны бир җайда
отурып ийиң. Ондан бирҗе бөлек эти
хем өйден даша чыкармалы дәлсиңиз.
Шейле хем, җанлының екеҗе сүңки-
де дөвүлмесин. 47 Әхли ысрайыл хал-
кы бу байрамы беллемелидир. 48 Эгер
бир гелмишек гелип, сизиң араңызда
орнашып, Реббиң Песахыны беллемек
ислесе, онда, гой, онуң хоҗалыгын-
дакы әхли эркеклер сүннет эдилсин.
Шундан соң ол сизе гошулып, муны
белләп билер ве ол сизиң өз ерли хал-
кыңыза дегишли адам хасап эдилер.
Эмма сүннет эдилмедик хич бир ада-
ма ондан иймек болмаз. 49 Ерли адам
үчин хем, араңызда яшаян хер бир
гелмишек үчин хем еке-тәк бир ка-
нун болмалыдыр». 50 Ысрайылларың
хеммеси әхли зады эдил Реббиң Муса
билен Харуна буйрушы ялы этдилер.
51 Хут шол гүн Реб ысрайыллары то-
пар-топар эдип, Мүсүрден чыкарды.

13-нҗи бап

1-2 Соңра Реб Муса: «Илкинҗи
доглан әхли эркек гөбеклилери Ма-
ңа багыш эдиң. Ысрайылларың
гөвресинден илкинҗи дүнйә инен
хер бир огул, шейле хем, оларың мал-
ларының хем илкинҗи эркек гузла-
ны Мениңкидир» дийди.

Петир байрамы

3 Муса халка шейле дийди: «Бу гү-
ни ятда саклаң, чүнки сиз бу гүн
гул болуп яшан юрдуңыз Мүсүрден
чыкдыңыз. Ол ерден Реб сизи Өзү-
ниң бейик гүйҗи билен алып чык-
ды. Хамырмаялы чөрек ийилмели
дәлдир. 4 Бу гүн сиз Мүсүрден Абып
айында чыкярсыңыз. 5 Реб сизиң
ата-бабаларыңыза сөз берен сүйт ве
бал акян мес топраклы юрт болан
кенганларың, хетлериң, аморларың,
хивилериң ве ябусларың юрдуна
гетирен вагты хем сиз шу айда бу

байрамы белләрсиңиз. 6Сиз еди гүн-
ләп петир иймелисиңиз ве единҗи гү-
ни сиз Реббиң шанына той эдерсиңиз.
7Шол еди гүнүң довамында диңе петир
ийиң. Сизиң яшаян әхли ерлериңизде
екеҗе-де хамырмаялы биширилен
чөрек болмасын. 8Единҗи гүн болса
оглуңа: „Мен булары Мүсүрден чыка-
нымда Реббиң маңа эденлериниң ха-
тырасы үчин шейле эдйәрин“ дийип
гүррүң бер. 9Гой, бу байрам элиңизе
багланан ялы я-да маңлайыңыза даң-
лан ялы бир ятлама аламаты болсун.
Бу болса Реббиң кануныныӊ элмы-
дама дилиңизде болмагыны ятладар,
чүнки Реб сизи гудратлы голы билен
Мүсүрден алып чыкды. 10Шонуң үчин
хем сиз хер йыл шол бир белли вагт-
да бу кануны ерине етирмелисиңиз».

Илкинҗи доглан эркеклер хакында

11«Реб сизе ве ата-бабаларыңыза сөз
берши ялы, сизи кенганларың ерине
гетирип, оны сизе беренде, 12сиз ил-
кинҗи доглан хер бир эркек гөбеклини
Реббиң хузурына гетирмелисиңиз.
Малларыңызың әхли илкинҗи эркек
догланлары Реббиңкидир. 13Хер бир
эшегиңизиң күррелән күрресини гу-
зыңыз билен чалшып, ызына сатын
алың. Эгер ызына сатын алмасаңыз,
онда онуң бойнуны омруң. Чагала-
рыңызың арасында хер бир новбахар
оглуңызы ызына сатын алың. 14Хер
хачан оглуң сенден мунуң нәмәни
аңладяндыгыны соранда, оңа шейле
дий: „Реб Өз гудратлы голы билен би-
зи гул болуп яшан юрдумыз Мүсүрден
алып чыкды. 15Фараон доңйүреклик
эдип, бизи гойбермекден йүз өврени
үчин, Реб Мүсүриң әхли илкинҗи
доглан ынсан огулларындан башлап,
тә малларың илкинҗи догран эркек
җынслыларына ченли өлдүрип чык-
ды. Шонуң үчин хем илкинҗи доглан
әхли эркек җынслылары Реббе гурбан
эдйәрин, йөне новбахар оглумы ызы-
на сатын алып билйәрин“. 16Реб бизи
Өз гудратлы гүйҗи билен Мүсүрден
алып чыкандыгы үчин, бу байрам
элиңизе багланан ялы я-да маңлайы-
ңыза даңлан ялы бир белги болсун».

Реб ысрайыллара ёл гөркезйәр

17Фараон халкы гойберенде, Ху-
дай олары пилиштлилериң үстүнден
гечйән якын ёл билен алып гитмеди.
Чүнки Худай бу халк ёлда урша ду-
чар болайса, пушман эдип, ызына
Мүсүре доланар өйтди. 18Шейдип,
Худай ысрайыллары Гызыл деңзе
гидйән чөллүкден алып гитди. Ыс-
райыллар Мүсүрден урша тайяр бо-
луп, яраглы чыкыпдылар. 19Муса
Юсубың сүңклерини өзи билен алды,
себәби Юсуп ысрайыллара: «Худай
сизе назар салар, шонда сиз бу ерден
мениң сүңклерими хем өз яныңыз
билен алып гидиң» дийип, олара ант
ичирипди. 20Ысрайыллар Сукотдан
чыкып, чөлүң четиндәки Этамда
дүшледилер. 21Реб оларың өңүнден
ёл гөркезип, гүндизине булут сүтүни
болуп, гиҗесине болса от сүтүни бо-
луп, оларың ёлларыны ягтылдярды.
Шонда олар гүндиз хем, гиҗе хем ёл
йөрәп билйәрдилер. 22Гүндизине бу-
лут сүтүни, гиҗесине болса от сүтүни
халкың өңүнден асла узаклашмаярды.

14-нҗи бап

Ысрайылларың Гызыл деңизден гечиши

1-2Ине, шонда Реб Муса: «Ысрайыл-
лара айт, гой, олар ызына өврүлип,

деңзиң гырасындакы Багалсепона голай ерде, Мигдол билен деңзиң арасындакы Пихахыротда дүшлесинлер.
[3]Фараон: „Ысрайыллар чөлде азашып йөрендирлер“ дийип пикир эдер.
[4]Мен фараоны доңйүрек эдерин, ол ысрайылларың ызындан ковалап гайдар. Фараоның ве онуң гошуныны еңип газанҗак еңшим Маңа шөхрат гетирер. Шонда мүсүрлилер Мениң Ребдигими билерлер» дийди. Ысрайыллар өзлерине айдылышы ялы этдилер.

[5]Мүсүр патышасына ысрайылларың гачандыклары барада айданларында, ол ве онуң эмелдарлары ысрайыллар хакдакы пикирлерини үйтгетдилер. Олар: «Ысрайыллары өзүмизе гул болмакдан бошадып, бу бизиң нәме этдигимиз болды?» дийишдилер.
[6]Шейлеликде, фараон сөвеш арабасына атланып, гошуныны хем өз яны билен алып угра-
ды.
[7]Ол алты йүз саны иң сайлама сөвеш арабаларыны ве Мүсүриң әхли бейлеки сөвеш арабаларыны алды. Оларың херсиниң өз онбашысы барды.
[8]Реб Мүсүр шасы фараоны доңйүрек этди. Ол Реббиң горагы астында гайдан ысрайылларың ызындан ковалап гайтды.
[9]Фараоның әхли сөвеш арабалары, оларың үстүндәки эсгерлери билен бирликде тутуш пыяда гошун болуп, мүсүрлилер оларың ызындан ковдулар. Олар деңзиң кенарында, Багалсепоның голайындакы Пихахыротда дүшлән ысрайылларың ызындан ковуп, олара голай гелдилер.

[10]Фараон олара якын геленде, ине, бирденкә өз ызларындан мүсүрлилериң ковуп гелйәндиклерине ысрайылларың гөзи дүшди. Олар гаты горкдулар ве Реббе перят этдилер.
[11]Ысрайыллар Муса: «Мүсүрде нәме габыр ёкмуды? Сен бизиң чөлде өлмегимиз үчин алып гайтдыңмы? Бизи Мүсүрден чыкарып, бу нәме этдигиң болды?
[12]Биз саңа Мүсүрде: „Бизи өз гүнүмизе гой, биз мүсүрлилере хызмат эдиберели“ дийип айтманмыдык? Биз чөлде өленимизден, мүсүрлилериң гулы болуп йөрен болсак, мүң пай гови боларды» дийдилер.
[13]Муса ысрайыллара: «Горкмаң! Берк дуруң ве Реббиң бу гүн сизиң үчин амала ашырҗак гутулышыны гөрүң. Чүнки сиз бу гүнки гөрйән мүсүрлилериңизи гайдып хич хачан гөрмерсиңиз.
[14]Сизиң үчин Реб сөвешер. Сиз диңе бу ерде болсаңыз боляр» дийди.

[15]Реб Муса: «Нәме үчин сен Маңа перят эдйәрсиң? Ысрайыллара айт, гой, олар өңе тарап гитсинлер.
[16]Сен элиңдәки хасаңы узат-да, деңзиң сувуна ур. Деңзиң сувы икә бөлүнер ве ысрайыллар шол гуры ер билен йөрәп, деңизден гечерлер.
[17]Мен мүсүрлилери доңйүрек эдерин, шейдип, олар сизиң ызыңыздан ковуп гайдарлар. Фараоның, онуң бүтин гошунының, сөвеш арабаларының ве сөвеш арабалы эсгерлериниң үсти билен Мен шөхрат газанарын.
[18]Мен фараоның, онуң сөвеш арабаларының ве сөвеш арабалы эсгерлериниң үстүнден шөхрат газананымда, мүсүрлилер Мениң Ребдигими билерлер» дийди.

[19]Шундан соң, Ысрайыл гошунының өңүнден йөрейән Худайың перишдеси оларың ызына гечди. Оларың өңүнден сүйшүп барян булут сүтүни хем оларың арка тарапына гечип,
[20]Мүсүр гошуны билен Ысрайыл гошунының арасына гелип

дурды. Булут гиҗе ысрайыллар та-
рапыны ягты, мүсүрлилер тарапы-
ны болса гараңкы этди. Шейдип, бү-
тин гиҗе булар бири-бириниң гола-
йына барып билмедилер.

21 Соңра Муса элиндәки хасасы-
ны деңзе етирди. Реб болса шол бү-
тин гиҗе гүйчли гүндогар ели билен
деңзиң сувуны ковды. Деңиз гуры ере
өврүлип, сув икә бөлүнди. 22 Ысрайыл-
лар хем деңзиң ортасындакы шол гу-
ры ер билен гечдилер, сув саг тарап-
дан ве чеп тарапдан олара дивар болуп
дурды. 23 Мүсүрлилер олары ызарлап
гелйәрдилер, фараоның әхли атлары,
онуң сөвеш арабалары ве сөвеш ара-
балы эсгерлери оларың ызындан ко-
вуп, деңзиң ортасына гирдилер. 24 Даң
атмаздан өң Реб от ве булут сүтүни-
ниң ичинден ашак, Мүсүр гошунына
тарап серетди ве олары алҗыраңңы
ягдая салды. 25 Реб оларың сөвеш ара-
баларының тигирлерини батга батыр-
ды, шонуң үчин хем, олара арабала-
рыны сүрмек гаты кын дүшди. Шонда
мүсүрлилер: «Йөрүң, ысрайыллардан
гачалың, чүнки Мүсүриң гаршысына
олар үчин Реб сөвешйәр» дийдилер.

26 Соңра Реб Муса: «Элиңи деңзе та-
рап узат, гой, сув мүсүрлилериң, ола-
рың сөвеш арабаларының ве сөвеш
арабалы эсгерлериниң үстүнден
басып, ызына өврүлсин» дийди.
27 Шейдип, Муса элини деңзе тарап
узатды велин, даңдан деңзиң сувы
өңки акымына өврүлди. Мүсүрлилер
ондан гачып чыкмага дырҗашдылар,
эмма Реб мүсүрлилери деңзиң ортасы-
на элтип ташлады. 28 Сув ызына долуп,
ысрайылларың ызындан деңзе гирен
сөвеш арабаларың, сөвеш арабалы
эсгерлериң, фараоның тутуш гошу-
нының үстүни басып өртди. Оларың
екеҗеси хем дири галмады. 29 Эмма
ысрайыллар деңизден гуры ер билен
гечдилер, сув олара саг ве чеп тарап-
дан дивар болуп дурды.

30 Шейлеликде, Реб шол гүн ысра-
йыллары мүсүрлилериң элинден халас
этди. Ысрайыллар деңзиң кенарында
өлүп ятан мүсүрлилери гөрдүлер.
31 Реббиң мүсүрлилере гаршы гөркезен
бейик гудратыны гөрүп, ысрайыллар
Ребден горкдулар. Олар Реббе ве онуң
гулы Муса иман этдилер.

15-нҗи бап

Мусаның айдымы

1 Соңра Муса билен ысрайыллар
Реббе багышлап, шу нагманы айт-
дылар:

«Мен Реббе нагма айдарын.
Ол шөхратлы еңиш газанды.
Аты чапыксувары билен деңзе
гапгарды.

2 Реб мениң гүйҗүм хем айдымым.
Ол мениң Халасгәрим болды.
Ол мениң Худайым, Оны
алкышларын.
Ол атамың Худайы, Оны
бейгелдерин.

3 Реб эсгердир.
Онуң ады Ребдир.

4 Фараоның сөвеш арабаларыны
әхли гошуны билен деңзе
зыңды.
Сайлама уршуҗылары-да
Гызыл деңизде гарк болды.

5 Олары толкунлар гаплап,
даш кимин чуң дүйбе
чөкдүлер.

6 Я Реб, Сениң саг голуң
гүйч-гудратда шөхратлыдыр.
Я Реб, Сениң саг голуң
душманы мынҗырадяр.

7 Өзүңе гаршы чыканлары
бейик еңшиң билен чөкерйәң.
Алавлы газабыңы индерип,
олары саман дек якяң.

8 Хайбатлы демиңден,
сув дик ёкары галды.
Толкунлар дивар ялы болуп,
чуң деңзиң дүйби даш дек
гатады.

9 Душман дийди:
„Коваларын, ызларындан
етерин.
Олҗасыны бөлүп,
тешнелигими гандырарын.
Гылыҗымы ялаңачлап, олары
ёк эдерин“.

10 Үфлән өтгүр демиңден,
деңиз олары гаплады.
Олар гуршун кимин
әпет сува чөкдүлер.

11 Эй, Реббим, худайларың
арасында хей-де Сең ялысы
бармыдыр?
Ким мукаддесликде Сениң
ялы бейик!
Гең гудратларыңдан горкуп,
халк Сени шөхратлар.

12 Саг голуңы узаданыңда,
олары ер ювутды.

13 Садык сөйгиң билен
азат эден халкыңа баш
болдуң.
Бейик гүйҗүң билен олара
Мукаддес меканыңа ёл
гөркездиң.
14 Миллетлер эшиденде
сандырашярлар.
Пилиштлилериң йүреги
ярылара гелйәр.

15 Эдомың беглерини горкы басяр.
Мовабың сердарларыны
ысытма тутяр.
Кенганың илаты довла
дүшйәр.

16 Сениң голуң гудратындан,
оларың үстүне ховп ве горкы
инйәр.
Өз азат эден халкың гечип
болянча,
олар даш кимин доңярлар.

17 Сен халкыңы гетирип,
Өз дагыңда отурдарсың.
Я Реб, бу ери Өз өйүң үчин
сайларсың.
Я Реб, мукаддес өйи Өзүң
бина эдерсиң.
18 Реб хемишелик ве бакы хөкүм
сүрер».

19 Фараоның атлары, сөвеш арабала-
ры ве сөвеш арабалы эсгерлери билен
деңзе гиренде, Реб деңзиң сувуны
ызына гайтарып, оларың үстүнден
индерди. Эмма ысрайыллар деңзиң
ортасындан гуры ер билен гечдилер.
20 Соңра Харуның аял доганы Меръем
пыгамбер элине депрегини алды.
Хемме аяллар хем депреклерини ча-
лып, танс эдип, онуң ызына дүшдүлер.
21 Меръем олара шу айдымы айтды:
«Реббе нагма айдың.
Ол шөхратлы еңиш газанды.

Аты чапыксувары билен деңзе
гапгарды».

Ащы сув

22 Шундан соң Муса ысрайыллара
баш болуп, олары Гызыл деңизден
алып, Шур чөлүне гайтды. Чөлде олар
үч гүн йөредилер, эмма сув тапмады-
лар. 23 Мара геленлеринде, олар Ма-
раның сувундан ичип билмедилер.
Себәби ол ащыды. Шол себәпли оны
Мара[a] дийип атландырдылар. 24 Адам-
лар Муса: «Биз инди нәме ичели?» дий-
шип хүңүрдешдилер. 25 Муса Реббе
перят этди. Реб оңа агач бөлегини
гөркезди. Ол оны сува ташлады велин,
сув сүйжи сува өврүлди. Шол ерде Реб
олар үчин парзлар ве хөкүмлер берип,
олары сынады. 26 Реб шейле дийди:
«Эгер-де сиз Худайыңыз Реббиң сөзүне
дыкгат билен гулак гоюп, Онуң наза-
рында догры хасап эдйән ишлерини
этсеңиз, Онуң буйрукларына боюн бо-
луп, буйран әхли парзларыны ерине
етирсеңиз, онда Мен мүсүрлилериң ба-
шындан индерен апатларымың хич би-
рини сизиң башыңыза салмарын. Чүн-
ки Мен сизе шыпа берйән Ребдирин».
27 Соңра олар Эйлиме гелдилер. Ол
ерде он ики саны сувлы чешме ве
етмиш саны палма агажы барды. Олар
сувуң башында дүшледилер.

16-нжы бап

Манна ве беденелер

1 Әхли ысрайыл халкы Эйлимден
чыкып гайтды. Мүсүрден чыканла-
рындан соң, олар икинжи айың он
бәши гүни Эйлим билен Синайың
аралыгында ерлешйән Син чөлүне
гелдилер. 2 Чөлде әхли ысрайыл хал-
кы Муса ве Харуна игенмәге башлады.
3 Олар шейле дийдилер: «Биз Реббиң
элинден Мүсүрде өлен болсак говы
боларды. Биз ол ерде этли газанлар
атарып, дойянчак нахар иердик. Сиз
болса бу тутуш җемагаты ачлыкдан
өлдүрмек үчин чөле гетирипсиңиз».
4 Реб Муса: «Ине, Мен сизе гөкден
чөрек ягдырҗак. Адамлар хер гүн
гүнделик пайыны йыгнамага чы-
карлар. Мен олары шейле сынап,
Мениң кануным боюнча йөрежегини
я йөремежегини билерин. 5 Алтын-
җы гүн олар гүнделик йыгнаян пайы
билен деңешдиренде ики эссе көп йыг-
нап, ики гүнлүгини тайярлап гойсун-
лар» дийди. 6 Шейлеликде, Муса билен
Харун әхли ысрайыллара йүзленип:
«Агшам сиз өзүңизи Мүсүрден алып
чыканың Ребдигини билерсиңиз.
7 Ирден болса сиз Реббиң шөхратыны
гөрерсиңиз, себәби Реб сизиң Өзүне
гаршы эдйән зейренчлериңизи эшит-
ди. Бизден налар ялы, биз ким бо-
лупдырыс?» дийдилер. 8 Муса ене-
де: «Реб сизе агшамына иймәге эт,
эртирине болса дойянчаңыз чөрек
берер. Себәби Реб сизиң Оңа гаршы
эдйән шикаятларыңызы эшитди. Биз
ким? Сизиң игенчлериңиз бизе дәл-
де, Реббе гаршыдыр» дийди.
9 Муса Харуна: «Бүтин ысрайыл
халкына айт: „Инди олар Реббиң ху-
зурына гелсинлер, чүнки Реб оларың
наласыны эшитди“» дийди. 10 Харун
тутуш ысрайыл халкына йүзленип
геплән бадына, олар чөлде булудың
ичинде пейда болан Реббиң шөхраты-
ны гөрдүлер. 11 Реб Муса шейле дий-
ди: 12 «Мен ысрайылларың налышыны

[a] **15:23** ***Мара*** – бу сөз *ащы* диймеги аңладяр.

эшитдим. Олара айт: агшамына эт
иерсиңиз, эртирине болса чөрекден
доярсыңыз. Шонда сиз Худайыңыз
Реббиң Мендигими билерсиңиз».
13 Агшам беденелер учуп гелип,
дүшелгәни бүредилер. Ир эртир болса,
дүшелгәниң төверегине чыг дүшди.
14 Чыг совланда, чөлүң йүзүнде гыра-
ва меңзеш майда инче патрак ялы зат
галды. 15 Ысрайыллар муны гөренде,
бири-бирлеринден: «Бу нәме?» дий-
шип сорадылар. Чүнки олар мунуң
нәмедигини билмейәрдилер. Муса
олара: «Бу сизе Реббиң иймәге берен
чөреги. 16 Реббиң буйругы шудур: хер
бириңиз ондан өз ийип билҗегиңизи
йыгнаң. Дүшелгәңиздәки адам саны-
на гөрә, хер җан башына бир омер [а]
йыгып аларсыңыз» дийди. 17 Ысра-
йыллар шейле хем этдилер. Оларың
кәбири көпрәк, кәбири азрак йыгна-
ды. 18 Эмма бир омер өлчеги билен
өлчәнлеринде, көп йыгнаныңкыдан
артмады, аз йыгнаныңкы-да кем чык-
мады. Хер ким өз ийип билҗегини
йыгнан экен. 19 Муса олара: «Екеҗе
адам хем ондан эртире хич зат гал-
дырмалы дәлдир» дийди. 20 Эмма
олар Муса гулак асмадылар. Йыг-
нанларындан биразрагы эртире гал-
ды. Ол болса гуртлап порсапдыр. Му-
саның олара гаты гахары гелди. 21 Хер
гүн эртирине хер ким бу берилйән
чөрекден өз ийип билҗегини йыгнады.
Гүн гызып, ыссы дүшенде, ол эреди.
22 Алтынҗы гүни олар адам ба-
шына ики эсседен, ягны ики омер
мөчберинде йыгнадылар. Халкың әх-
ли ёлбашчылары гелип, муны Муса
айданларында, 23 Муса шейле дийди:
«Реббиң буйругы шудур: эртир дынч
алыш гүни, бу Реббе багыш эдилен
мукаддес Сабат гүнүдир. Биширҗек
затларыңызы биширип, гайнатҗак
затларыңызы гайнадың. Артан зат-
ларыңызың хеммесини эртир даңда-
на алып гоюң». 24 Шейлеликде, олар
Мусаның буйругы боюнча эртире
ченли ондан алып гойдулар. Ол не
порсады, не-де гуртлады. 25 Муса:
«Муны шу гүн ийиң, чүнки бу гүн
Реб үчин Сабат гүнүдир. Бу гүн сиз
олары мейдандан тапмарсыңыз. 26 Ал-
ты гүнләп сиз ондан йыгнарсыңыз,
эмма единҗи гүн болан Сабат гүни
мейданда ондан хич зат тапмарсы-
ңыз» дийди.
27 Единҗи гүн бирнәче адам он-
дан йыгнамага чыкды, эмма хич зат
тапмадылар. 28 Реб Муса: «Сиз хача-
на ченли Мениң табшырыкларымы
ве кануларымы ерине етирмекден
боюн товлаҗаксыңыз? 29 Середиң!
Мен сизе Сабат гүнүни бердим. Шо-
нуң үчин хем алтынҗы гүн Мен сизе
чөреги ики гүнлүк эдип берйәрин.
Единҗи гүн хер ким өз еринде гал-
сын, хич ким дашары чыкмасын»
дийди. 30 Шейдип, адамлар единҗи
гүн дынч алдылар.
31 Ысрайыллар ол чөрегиң адына
манна [б] дийип ат гойдулар. Ол кинза-
ның тохумына меңзеш ак ве кичи бо-
луп, тагамы бал гошулып биширилен
челпек ялыды. 32 Муса: «Реббиң буй-
ругы шейле: „Гелҗекки несиллер
үчин бир омер мөчберде манна сак-
лаң, шонда олар Мүсүрден алып

[а] **16:16** ***Омер*** – бу еврейлериң агырлык өлчегидир. Бир омер такм. 2 кг деңдир.
[б] **16:31** Еврейче *манна* ве *бу нәме?* диен сөзлериң айдылышы меңзешдир. Серет: Мср 16:15.

чыканымдан соңра, чөлде сизи нәхи-
ли чөрек билен баканымы гөрерлер“»
дийди. 33 Муса Харуна: «Бир голча
алып, онуң ичине бир омер манна-
ны сал. Гелҗекки несиллер үчин сак-
лар ялы, оны Реббиң хузурында гой»
дийди. 34 Реббиң Муса буйрушы ялы,
Харун оны сакламак үчин, Әхт сан-
дыгының өңүнде гойды. 35 Ысрайыл-
ларың орнашан юрды болан Кенган
топрагына барып етйәнчәлер, олар
кырк йыллап манна ийдилер. 36 (Бир
омер батманың ондан бири боляр.)

17-нҗи бап

Гаядан чыкан сув

1 Әхли ысрайыл халкы Син чө-
лүнден гөчүп гайтды. Реббиң буй-
ругы боюнча олар ондан-оңа гөчүп-
гонуп, ахыры Репидимде дүшледилер,
эмма ол ерде адамлар үчин ичмәге
сув ёкды. 2 Олар Муса билен дава-
лашып, ондан ичер ялы сув талап
этдилер. Муса олара: «Нәме үчин сиз
мениң билен давалашярсыңыз? Нәме
үчин сиз Ребби сынаярсыңыз?» дий-
ди. 3 Эмма халк гаты сувсапды. Олар
Муса игенип, оңа шейле дийдилер:
«Нәме үчин сен бизи Мүсүрден
алып гайтдың? Бизи, чагаларымы-
зы ве мал-гараларымызы сувсузлык-
дан өлдүрмек үчин гетирдиңми?»
4 Шейлеликде, Муса Реббе давды-перят
эдип: «Мен бу халкы нәме эдейин?
Олар мени дашлап өлдүрмәге тайяр
ахырын» дийди. 5 Реб Муса: «Ысра-
йыллардан бирнәче яшулыны яныңа
алып, халкың өңүнден йөре. Нил
дерясына уран хасаңы хем элиңе
алып гит. 6 Мен Хорепдәки[а] гаяда
сениң өңүңде дурарын. Гаяны ур, он-
дан сув чыкар. Шейдип, адамлар сув
ичип билерлер» дийди. Муса ысра-
йыл яшулуларының арасында шейле
этди. 7 Ысрайыллар: «Реб бизиң ара-
мыздамы я-да ёк?» дийип давалашып,
Ребби сынадылар. Шол себәпли Му-
са ол ери Маса[б] ве Мериба[в] дийип
атландырды.

Ысрайыл халкы амалеклери еңйәр

8 Соңра амалеклер гелип, Репидимде
ысрайыллар билен сөвешди. 9 Муса
Ешува: «Бизиң үчин адамлар сай-
ла ве гит-де амалеклер билен уруш.
Эртир мен элиме Худайың хасасыны
алып, депәниң үстүнде дурарын» дий-
ди. 10 Ешува Мусаның айдышы ялы,
амалеклер билен сөвешди. Муса, Ха-
рун ве Хур болса депәниң үстүне чык-
дылар. 11 Муса элини гөтерип дуран-
да, ысрайыллар еңйәрди, элини ашак
гойберенде болса, амалеклер еңйәрди.
12 Мусаның эллериниң ысгыны гач-
ды. Шонда олар оны отурдар ялы даш
гетирип гоюп, Мусаны онуң үстүнде
отуртдылар. Харун билен Хур онуң
эллерини ёкары галдырып, херси
бир яндан тутуп дурды. Олар тә Гүн
яшянча, онуң эллерини гөтерип дур-
дулар. 13 Ешува амалеклери ве ола-
рың гошуныны гылычдан гечирип,
гыран-җыран этди.

14 Реб Муса: «Бу еңши ятдан чыкар-
мазлары ялы китаба яз ве Ешува хем
эшитдирип айт, Мен амалеклериң то-
хум-тиҗини ер йүзүнден сүпүрип

[а] **17:6** ***Хореп*** – бу Синай дагының бейлеки ады.
[б] **17:7** ***Маса*** – бу сөз *сынаг* диймеги аңладяр.
[в] **17:7** ***Мериба*** – бу сөз *дава* диймеги аңладяр.

ташлаҗакдырын» дийди. 15 Муса гур-
банлык сыпасыны ясады ве оңа: «Реб
мениң тугумдыр!» дийип ат берди.
16 Ол: «Элим Реббиң тугунда! Реб
амалеклериң гаршысына несиллер
бойы сөвешер» дийди.

18-нҗи бап

Йитро Мусаның янына гелйәр

1 Худайың Муса үчин ве ысрайыл-
лар үчин эден әхли ишлери барада-
кы ве Реббиң олары Мүсүрден нә-
хили чыкарандыгы барадакы хабар
Мусаның гайынатасы, Мидян руха-
нысы Йитро барып етди. 2 Ине, Муса
аялы Сыпораны ве ики оглуны ызына
Мидяна гойберенсоң, олары Мусаның
гайынатасы Йитро саклаярды. 3 Онуң
бир оглуның ады Гершом [а] (Ол оны:
«Мен бир ят юртда гелмишек бол-
дум» дийип дакыпды), 4 бейлеки ог-
луның ады Элигезерди [б] (Онуң адыны
болса: «Атамың Худайы маңа ярдам
берди, Ол мени фараоның гылыҗын-
дан гутарды» дийип, шейле дакып-
ды). 5 Мусаның гайынатасы Йитро
онуң аялы ве ики оглы билен Муса-
ның янына чөле, онуң дүшлән дагына,
Худайың дагына гелди. 6 Кимдир би-
ри Муса: «Гайынатаң Йитро аялыңы
ве ики оглуңы алып, сениң яныңа
гелйәр» дийип хабар берди. 7 Муса
гайынатасыны гаршы алмага чык-
ды ве дызына чөкүп тагзым этди ве
оны огшады. Олар бири-бири билен
саглык-аманлык сорашанларындан
соң, чадырың ичине гирдилер. 8 Му-
са Реббиң ысрайыллар үчин фараона
ве мүсүрлилере эден әхли ишлери
барада, оларың ёлда дучар болан кын-
чылыклары, Реббиң олары азат эди-
ши барада гайынатасына екән-екән
гүррүң берди. 9 Йитро Реббиң ысра-
йыллара эден әхли ягшы ишлери үчин
ве олары мүсүрлилериң элинден азат
эденлиги үчин гаты бегенди.
10 Йитро: «Сизи мүсүрлилериң ве
фараоның элинден азат эден Реббе
алкыш болсун! 11 Инди мен Реббиң
бейлеки әхли худайлардан бейикди-
гини билйәрин, себәби Ол ысрайыл-
лары текепбирлик билен эзйән мүсүр-
лилериң элинден халас этди» дийди.
12 Мусаның гайынатасы Йитро Худая
якма гурбанлыгыны ве бейлеки сада-
калары берди. Харун әхли ысрайыл
яшулулары билен бирликде Муса-
ның гайынатасы билен Худайың ху-
зурында нахар иймәге гелди.

Йитро маслахат берйәр
(Канун таглыматы 1:9-18)

13 Эртеси гүн Муса адамлара казы-
лык этмәге чыкды. Адамлар эртирден
агшама ченли Мусаның төверегинде
дурдулар. 14 Мусаның гайыната-
сы онуң адамлар билен эдйән әхли
ишлерини гөренде: «Адамлара эд-
йән бу ишиң нәме болдугы? Нәме
үчин шунча адамы еке өзүң кабул эд-
йәрсиң, бүтин халк эртирден агшама
ченли сениң төверегиңде дур» дийди.
15 Муса гайынатасына: «Мунуң себәби
адамлар Худайың ислегини билмек
үчин, мениң яныма гелйәрлер. 16 Ола-
рың давасы болса, маңа гелйәрлер.
Мен хем ики давагәриң арасындакы
даваны чөзүп берйәрин ве Худайың
парзларыны, Онуң канунларыны

[а] **18:3** Еврейче *Гершом* ве *гелмишек* сөзлериниң айдылышы меңзешдир.
[б] **18:4** ***Элигезер*** – еврейче бу ат *Худайым мениң Медеткәрим* диймеги аңладяр.

олара аян эдйәрин» дийди. 17Муса-
ның гайынатасы оңа шейле дийди:
«Сениң эдйән бу ишиң говы дәл. 18Сен
өзүңи хем, адамлары хем көсәп, гы-
нап йөрсүң. Бу иш сениң үчин гаты
агыр. Сениң еке өзүң муны ерине
етирип билмерсиң. 19Инди мениң
сөзүме гулак гой. Мен саңа масла-
хат берҗек. Худай саңа яр болсун!
Сен Худайың өңүнде халкың векили
болуп, оларың ягдайларыны Худая
етир. 20Сен олара Худайың парзла-
рыны ве таглыматларыны өврет. Ола-
ра хайсы ёлдан йөремелидигини
ве нәме иш этмелидигини гөркез.
21Мундан башга-да, әхли адамларың
ичинден башарҗаңларыны, ягны Ху-
дайдан горкян, догручыл ве параны
йигренйән адамлары сайла. Олары
мүң адамың, йүз адамың, элли ада-
мың ве он адамың үстүнден башту-
тан гой. 22Гой, хемише олар адамла-
ра казылык этсинлер. Улы давалары
саңа айтсынлар, эмма кичи давалары
өзлери чөзсүнлер. Шонда сениң үчин
аңсадрак болуп, агыр йүкүң еңләр.
23Худайың буйрушы ялы, шейле
этсең, онда сен бу ишиң хөтдесинден
гелерсиң. Бу адамларың әхлиси хем
өйлерине канагатланып гайдарлар».

24Шейлеликде, Муса гайынатасы-
ның сөзүне гулак гойды. Онуң ай-
дан әхли затларыны ерине етирди.
25Муса әхли ысрайылларың ичинден
башарҗаң адамлары сайлап, олары
халка мүңбашы, йүзбашы, эллиба-
шы ве онбашы эдип белледи. 26Олар
халка хемме вагт казылык этдилер.
Олар чөзмеси кын давалары Муса
гетирдилер, эмма кичи давалары
өзлери чөздүлер. 27Соңра Муса га-
йынатасыны уградты. Йитро ызы-
на, өз юрдуна гайтды.

19-нҗы бап

Ысрайыллар Синая гелйәрлер

1-2Ысрайыллар Мүсүрден чыканла-
рындан соң, эдил үчүнҗи айың бирин-
җи гүни Синай чөлүне гелдилер. Олар
Репидимден гөчүп, Синай чөлүнде
дүшләп, дагың этегинде ерлешдилер.
3Муса Худай билен душушмак үчин
дага чыкды. Дагың депесинден Реб
оны чагырып, шейле дийди: «Ысра-
йыллара, ягны Якубың неслине шуны
айт: 4„Мүсүрлилере нәме эдендигими
сиз гөрдүңиз, бүргүдиң өз чагасыны
ганатында гөтерип гелши ялы, Мен
хем сизи яныма шейдип алып гелдим.
5Шонуң үчин хем инди сиз Мениң сө-
зүме боюн болуп, Мениң әхтими сак-
ласаңыз, әхли халкларың арасында сиз
Мениң Өз сайлан халкым боларсыңыз,
чүнки тутуш земин Мениңкидир. 6Сиз
Мениң үчин руханылар болуп хызмат
эдйән, Маңа багыш эдилен мукаддес
миллет боларсыңыз“. Ине, сениң ыс-
райыллара айтмалы сөзлериң шудур».

7Шейлеликде, Муса гелип, ысра-
йылларың яшулуларыны чагырды ве
Реббиң буйран сөзлериниң хеммесини
олара аян этди. 8Әхли адамлар
бирликде: «Биз Реббиң айданлары-
ның барысыны ерине етирерис» ди-
йип җогап бердилер. Муса хем хал-
кың җогабыны Реббе етирди. 9Реб Му-
са: «Ине, сениң билен геплешенимде,
адамлар эшидер ялы ве олар саңа
хемишелик ынанар ялы, Мен сениң
яныңа гойы булутда гелерин» дийди.

Муса халкың сөзлерини Реббе
айданда, 10Реб Муса шейле дийди:
«Адамларың янына бар, шу гүн ве
эртир инлерини тәмизлемеги буюр,
гой, олар геййимлерини-де ювсунлар.

11 Биригүн тайяр болсунлар. Себәби
биригүн Мен әхли адамларың гө-
зүниң алнында ашак Синай дагына
инжек. 12 Сен адамлар үчин дагың
төверегине арачәк белле ве олара айт,
олар дага чыкмасынлар я-да онуң
арачәгине аяк басмасынлар. Кимде-
ким дагы эллесе, ол өлер. 13 Оңа эл
дегрилмезден дашланып өлер я-да ок
яй билен атылар. Исле хайван болсун,
исле ынсан болсун, ол дири галмаз.
Шахдан эдилен сурнайың овазы бат-
лы чалнандан соң, олар дага чыкып
билерлер». 14 Шейдип, Муса дагдан
ашак, адамларың янына дүшди ве
олара инлерини тәмизлемеги буюрды.
Олар гейимлерини хем ювдулар. 15 Му-
са халка: «Биригүн тайяр болуң,
аялыңыза янашмаң» дийди.

16 Биригүн ирден гөк гүрләп, йыл-
дырым чакды. Галың булут дагың үс-
түне гелди ве шейле бир батлы сесли
сурнай чалынды. Дүшелгедәки әхли
адамлар горкуп титрешдилер. 17 Му-
са адамлары Худай билен душурмак
үчин, дүшелгеден чыкарып гетирди.
Олар дагың этегинде дурдулар. 18 Реб
ашак от ичинде дүшени үчин, Си-
най дагыны түссе гаплады. Түссе
ожакдан чыкян ялыды ве тутуш даг
гүйчли сарсярды. 19 Сурнайың ова-
зы гитдигисайы гүйчленйәрди. Муса
гепледи, Худай оңа гөк гүррүлдили
сес билен җогап берди. 20 Реб Синай
дагының депесине иненде, Ол Мусаны
дагың депесине чагырды. Муса ёкары
чыкды. 21 Реб Муса: «Ашак дүш-де,
адамлара дуйдур. Олар Мени гөрмек
үчин серхеди бозмасынлар, ёгсам,
оларың көпүси хеләк болар. 22 Хатда
Мениң якыныма гелҗек руханылар
хем инлерини тәмизлесинлер, ёгсам
Мен оларың-да җезасыны берерин»
дийди. 23 Муса Реббе: «Адамлар Си-
най дагына чыкып билмезлер, чүн-
ки бизе дагың дашына арачәк белләп,
оны мукаддеслемеги Сениң Өзүң таб-
шырдың ахыры» дийди. 24 Реб оңа:
«Ашак дүш-де, Харуны өзүң билен
алып гел, йөне руханылар ве адамлар
Мениң яныма чыкҗак болуп, серхеди
бозмасынлар, ёгсам, Мен ол адамлары
хеләк эдерин» дийди. 25 Шейлеликде,
Муса ашак дүшүп, адамлара әхли за-
ды гүррүң берди.

20-нҗи бап

Он табшырык
(Канун таглыматы 5:1-21)

1 Онсоң Худай әхли шу сөзлери дий-
ди: 2 «Сениң гул болуп яшан юрдуң
Мүсүрден алып чыкан Худайың Реб
Мендирин. 3 Сениң Менден башга ху-
дайларың болмасын.

4 Өзүң үчин ёкарда гөкде, ашакда
ерде я-да ерасты сувларда яшаян зат-
ларың хич бирине меңзеш шекилде
бут ясама. 5 Сен олара тагзым этме
я-да олара гуллук этме, чүнки Мен
Худайың Реб габанҗаң Худайды-
рын. Мени йигренйән аталарың эт-
мишиниң җезасыны оларың чагала-
рының үчүнҗи ве дөрдүнҗи арка-
сына чекдирерин. 6 Эмма ким Мени
сөйүп, буйрукларымы ерине етирсе,
онуң мүңлерче неслине садык сөй-
гими гөркезерин.

7 Худайың Реббиң адыны бош ере
агзама, чүнки Реб Өз адыны бош ере
агзан адамы җезасыз гоймаз.

8 Мукаддес Сабат гүнүниң канунла-
рыны ерине етир. 9 Алты гүнде әхли
ишлериңи эдерсиң. 10 Эмма единҗи
гүн Худайың Реббе багышланан
дынч гүнүдир. Бу гүн сениң өзүң,

огул-гызың, гул-гырнагың, мал-га-
раң, галаңызда яшаян гелмишек хи-
җиси бир иш хем этмесин. [11]Чүнки
Реб ери, гөги, деңзи ве олардакы әх-
ли җанлы-җандарлары алты гүнде
яратды, единҗи гүн болса дынч ал-
ды. Шонуң үчин хем Реб Сабат гү-
нүни айратын гүн хөкмүнде ялкады.
[12]Ата-энеңе хормат гой, шонда Ху-
дайың Реббиң өзүңе берен еринде өм-
рүң узак болар.
[13]Адам өлдүрме.
[14]Зына этме.
[15]Огурлык этме.
[16]Бириниң гаршысына ялан шаят-
лык этме.
[17]Башга адамың өйүне, аялына, гул-
гырнагына я-да өкүзине, эшегине
оңа дегишли затларың хич бирине
гөз дикме». [18]Әхли ысрайыллар гөк
гүррүлдисини, йылдырым чакышы-
ны ве сурнайың сесини эшидип, да-
гың болса, түсселейәндигини гө-
рүп, горкудан яңа титрешдилер ве
узакда дурдулар. [19]Олар Муса: «Бизе
сен гепле, биз эшидерис, йөне, гой,
Худай бизе геплемесин, ёгсам, биз
өлерис» дийдилер. [20]Муса адамла-
ра: «Горкмаң, чүнки Худай сизи сы-
намак үчин ве Ондан горкуп, гүнә
этмезлигиңиз үчин гелди» дийди.
[21]Муса Худайың болян түм гараң-
кылыгына якынлашанда, адамлар
узакда дурдулар.

Гурбанлык сыпасы

[22]Реб Муса дийди: «Шуны ысра-
йыллара етир: „Мениң сизиң билен
Гөкден геплешеними өзүңиз гөрдүңиз.
[23]Өзүңиз үчин Менден башга алтын-
күмүшден худайлар ясамаң. [24]Мениң
үчин топракдан гурбанлык сыпасыны
ясаң ве онуң үстүнде гоюнларыңызы,
өкүзлериңизи башбитин якма гурбан-
лыгы ве саламатлык гурбанлыгы эдип
хөдүрләң. Адым тутулып ятланылан
хер бир ере гелип, Мен сизе ак па-
та бererин. [25]Эгер сиз Маңа гурбан-
лык сыпасыны дашдан ясасаңыз, оны
ёнулан дашлардан ясамаң, чүнки гу-
рал улансаңыз, сиз оны харама чы-
карарсыңыз. [26]Мениң гурбанлык сы-
пама басганчаклар билен чыкмаң,
себәби ялаңач ериңизиң гөрүнмеги
мүмкин“».

21-нҗи бап

Еврей гуллары хакында
(Канун таглыматы 15:12-18)

[1]«Шу хөкүмлери ысрайыллара
етир: [2]Сиз еврей гулуны сатын ал-
саңыз, ол сизе алты йыллап хызмат
эдер, единҗи йыл болса ол хич хи-
ли бергисиз азат адам болар. [3]Эгер
ол саллах болуп гелсе, саллахлыгы-
на хем гидер. Эгер өйленен гул гелсе,
онуң аялы-да өзи билен гидер. [4]Эгер
хоҗайыны гулуна аял алып берсе ве
ондан огул-гыз догулса, онуң аялы,
чагалары хоҗайына дегишли болуп
галар-да, гулуң еке өзи гидер. [5-6]Эм-
ма гул: „Мен хоҗайынымы, аялымы
ве чагаларымы сөййәрин. Мен азат-
лыга чыкҗак дәл“ дийип җар этсе,
хоҗайын оны Худайың хузурына
гетирсин. Оны гапының янына я-да
босага гетирип, темен билен гулагы-
ны дешсин. Соң ол гул хоҗайынына
өмүрбойы хызмат эдер».
[7]«Бир адам өз гызыны гырнак
эдип сатса, ол гырнак азатлыга гу-
луң чыкышы ялы чыкып билмез.
[8]Эгер гырнак өзүни сайлан хоҗа-
йынының гөвнүнден турмаса, гыр-
нагың машгаласы оны ызына сатын

алып билер. Хожайының оны кесеки
адама сатмага хакы ёкдур, себәби
ол гырнагына адалатсыз гарапдыр.
9 Эгер хожайын ол гырнагы оглу-
на гелинлик сайласа, ол оны өз гы-
зы ялы гөрмелидир. 10 Эгер хожайын
өзүне башга аял эдинсе, ол бирин-
җи аялыны хемишеки иймитинден,
гейим-гежиминден я-да әр-аяллык
хукугындан махрум этмели дәл-
дир. 11 Эгер хожайын оңа шу үч за-
ды этмесе, ол аял хич зат төлемезден,
азатлыга чыкып билер».

Зорлук хакда

12 «Ким адам уруп өлдүрсе, ол өлүме
хөкүм эдилсин. 13 Эмма ол оны бил-
кастлайын өлдүрмән, эйсем, бу Худай
тарапын болса, онда ол адам Мениң
беллеҗек ериме гачып гутулып билер.
14 Эмма бир адам башга бирине хиле
гурап, оны билкастлайын өлдүрсе,
ол хатда Мениң гурбанлык сыпама
гачан хем болса оны өлдүриң.

15 Ким атасына-энесине эл галдыр-
са, ол өлүме хөкүм эдилсин.

16 Ким адам огурлап сатса я-да огур-
ланан адам онуң өйүнден тапылса, ол
өлүме хөкүм эдилсин.

17 Атасына я-да энесине гарган адам
өлүме хөкүм эдилсин.

18-19 Ики адам давалашып, бири
бейлекисини даш билен я-да юмрук
билен урса, ол хем өлмән галып,
дүшекде ятса, соңра ол ене-де аяк
үстүне галып, пишегиң көмеги билен
ичери-дашары гирип-чыкып билсе,
оны уран адам җезасыз галсын. Йөне
ол онуң йитирен вагты үчин төлесин
ве говы гутулянча оңа серетсин.

20 Ким гулуны я-да гырнагыны таяк
билен урса, урлан хем онуң элинден
өлсе, уран җезаландырылмалыдыр.
21 Эмма ол гул я-да гырнак бирки гүн
өлмән яшаса, хожайына җеза бермели
дәл. Чүнки ол гул онуң хусусы эм-
ләгидир.

22 Адамлар урушян махалы, гөврели
аяла зепер етип, чагасы дүшсе, йөне
башга хич хили зыян этмесе, оңа азар
етирен адам ол аялың әриниң талап
эден затларыны казыларың тассык-
лан мөчберинде җериме төлемели.
23 Эгер оңа башга бир өмүр ховплы
зыян етен болса, онда җан ерине җан
алмак билен; 24 гөз орнуна гөз, диш
орнуна диш, аяк орнуна аяк алмак
билен; 25 яның ерине яның, яра ерине
яра, гөк ерине гөк салмак билен җеза
берилсин.

26 Хожайын гулуны я-да гырнагы-
ны уруп, гөзүни көр этсе, гөзүниң
өвезине оны азат этсин. 27 Эгер-де ким
гулуны я-да гырнагыны уруп, диши-
ни дөвсе, дөвлен дишиң өвезине оны
азат этсин».

Мал-гаралар хакда

28 «Эгер бир өкүз бир эркек адамы
я-да аялы сүсүп өлдүрсе, онда ол өкүз
дашланып өлдүрилсин. Онуң эти
хем ийилмесин. Өкүзиң эеси болса
гүнәкәр сайылмасын. 29 Эгер өкүзиң
сүсекдиги өңден мәлим болуп, оны
эесине дуйдурсалар, эмма ол адам
шонда-да өкүзине гөз-гулак болмаса
ве ол өкүз эркек адамы я-да аялы сү-
сүп өлдүрсе, онда өкүз дашланып өл-
дүрилсин. Онуң эеси болса өлүме хө-
күм эдилсин. 30 Эгер өкүзиң эесинден
хун талап эдилсе, ол өзүнден талап
эдилен хуны долы төләп, өз джаны-
ны гутарып билер. 31 Эгер гара мал
огланы я-да гызы сүсүп өлдүрсе, оңа
гаршы хем шуңа меңзеш канун улан-
ылсын. 32 Эгер өкүз гулы я-да гырнагы

сүсүп өлдүрсе, өкүз эеси гулуң хожа-
йынына алтмыш бәш мысгал[a] күмүш
жериме төлесин. Мал болса дашла-
нып өлдүрилсин.
33 Бир адам чукурың үстүни ач-
са я-да чукур газып үстүни өртмесе
ве оңа өкүз я-да эшек гачса, 34 чу-
куры газан адам етирилен зыяны
төлесин. Өлен малың маслыгы бол-
са онуң өзүне галсын. 35 Бир адамың
өкүзи башга бириниң өкүзини сүсүп
өлдүрсе, онда олар дири өкүзи сатып,
онуң бахасыны дең бөлүшмели. Өлен
малы хем дең икә пайламалы. 36 Эгер
өкүзиң сүсекдиги озалдан белли бо-
луп, оны эесине дуйдурсалар, эеси
шонда-да оңа гөз-гулак болмаса, ол
өкүзиң өвезине өкүз бермелидир.
Өлен малың маслыгы болса онуң
өзүне галмалыдыр».

22-нжи бап

Өвезине бермек хакда

1 «Бир адам өкүз я-да гоюн огурлап,
оны сойса я-да сатса, ол бир өкүзе
дерек бәш өкүз, бир гойна дерек дөрт
гоюн бермели. Эгер онуң хич зады ёк
болса, огурлан затлары үчин ол өзүни
гулчулыга сатмалы. 2 Эгер огурланан
мал огрының эмләгиниң ичинден ди-
ри тапылса, ол исле өкүз болсун, исле
эшек я-да гоюн болсун, огры онуң
үчин ики эссе төлемелидир.
3-4 Эгер огры гиҗе өй ярян пурса-
ды тутулса ве урлуп өлдүрилсе, оны
өлдүрен адам ганхор хасапланмаяр.
Эмма бу гүндиз болуп гечсе, онда
оны өлдүрен адам ганхор хасапланяр.
5 Эгер бир адамың малы өз мейда-
нында я-да үзүм багында отлап йөркә
азашып, башга бириниң мейданын-
дакы затларыны ийсе, ол оңа етен
зелелиң өвезини өз мейданының ве
үзүм багының иң говы хасылы билен
долдурмалы.
6 Яндага дүшен от туташып, дессе-
ленип гойлан я-да өсүп отуран бугдай
я-да экин мейданы янса, онда янгыны
дөреден адам етирилен зыяны долы
төлемелидир. 7 Эгер бир адам пулы
я-да харыды гоңшусына сакламага
берсе, ол хем онуң өйүнден огурлан-
са, онда огры тутулан ягдайында, гой,
ол огры ики эссе төлесин. 8 Эгер ог-
ры тапылмаса, өй эеси өз гоңшусы-
ның затларына эл урандыгыны я-да
урмандыгыны мәлим этмек үчин, Ху-
дайың хузурына гетирилсин.
9 Хер бир эмләк барадакы жеделде,
ол өкүз, эшек, гоюн болсун я-да ге-
йим-гежим болсун, хер бир йитен
мал-гара я-да зат үчин бири: „Бу ме-
ниңки“ дийип дава этсе, шейле яг-
дайда ики тарап хем Худайың өңүне
гелсин. Худай кими гүнәкәр хасапла-
са, ол өз гоңшусына ики эссе жериме
төлемели.
10 Эгер бири гоңшусына өз эшегини,
өкүзини я-да гойнуны, я-да ислендик
малыны сакламага аманат берсе, хич
ким гөрмәнкә ол мал өлсе, яраланса
я-да алнып гидилсе, 11 гоңшусының
эмләгине эл урмандыгы хакда ики-
синиң арасында Реббиң адындан ант
ичилсин. Аманат берен мал эеси му-
ны кабул этсин ве оңа жериме төлемек
герек дәл. 12 Эмма мал аманады сакла-
мага алан адамдан огурланан болса,
ол адам мал эесине етирилен зыяның
өвезини төлемелидир. 13 Эгер оны
вагшы хайван парчалан болса, гой,

[a] **21:32** ***Алтмыш бәш мысгал*** – еврейче *отуз шекел*. Бу такм. 330 гр деңдир.

онуң маслыгы субутнама хөкмүнде
гетирилсин. Парчаланан мал үчин
җериме төлемели дәл.
14 Эгер бир адам гоңшусының ма-
лыны вагтлайын сорап аландан соңра
янында эеси ёк вагты ол мал яраланса
я-да өлсе, малы сорап алан адам онуң
бахасыны долы төлемелидир. 15 Эмма
эеси шол вагт малың янында болса,
сорап алан киши оңа хич зат төлемели
дәлдир. Эгер-де мал кирейине берлен
болса, етирилен зыяның өвезине диңе
кирейиң музды төленмелидир».

Дүрли канунлар

16 «Эгер-де бир адам өзүне адаглы
болмадык бой гызың башыны ай-
лап, оңа янашса, галың төләп, оңа
өйленсин. 17 Эмма атасы гызыны оңа
бермәге чүрт-кесик гаршы болса, он-
да ол адам бой гыз үчин берилйән га-
лыңың нырхыны төлемелидир.
18 Җадыгөйлик билен мешгулланян
хер бир аялы өлдүриң.
19 Кимде-ким хайванлар билен
янашса, ол өлүме хөкүм эдилсин.
20 Кимде-ким еке-тәк Ребден баш-
га худая гурбанлык берсе, бүтинлей
ёк эдилсин.
21 Гелмишеклериң хукугыны
кемситмәң, олара сүтем этмәң. Чүн-
ки өзүңиз хем Мүсүрде гелмишек бо-
луп яшапдыңыз. 22 Хич бир дул ха-
тына я-да етиме эзъет бермәң. 23 Эгер
эзъет берсеңиз, олар хем маңа на-
лыш этселер, Мен хөкман оларың
перядыны эшидерин. 24 Мен газап аты-
на атланып, сизи гылычдан гечирерин.
Сизиң аялларыңыз дул галар, чага-
ларыңыз болса етим галар.
25 Эгер мениң халкымдан бир гарып
бичәрә пул карз берсеңиз, сүйтхор-
лар кимин гөтеримине бермәң. 26 Эгер
гоңшыңың донуны гиревине алсаң,
Гүн батманка оны ызына бер. 27 Чүнки
бу онуң еке-тәк япынҗасыдыр. Он-
суз ол нәме япынып ятсын? Эгер ол
Маңа налыш этсе, эшидерин, чүнки
Мен рехимлидирин.
28 Худая сөгме. Өз халкыңың
ёлбашчысыны нәлетлеме.
29 Хасылыңызың үзүм шербединден
ве зейтун ягындан бермели садака-
ларыңызы гиҗикдирмән бериң. Нов-
бахар огулларыңызы Маңа багыш
эдиң. 30 Малларыңызың-да, доварла-
рыңызың-да илкинҗи эркек гузлан-
ларыны еди гүн энесиниң янында
саклап, секизленҗи гүн Мениң ху-
зурыма гетириң.
31 Сиз Мениң мукаддес халкымсы-
ңыз. Шонуң үчин хем йыртыҗыларың
мейданда парчалан малларының эти-
ни иймәң. Оны итлериң өңүне оклаң».

23-нҗи бап

Адалат ве выждан

1 «Ялан геп яйратма. Ялана шаятлык
эдип, ярамаз адама гол берме. 2 Эрбет
иш эдйән көпчүлигиң ызына дүшме.
Бир давада шаятлык эдениңде, көп-
чүлигиң тарапында дуруп, адалат-
дан йүз дөндерме. 3 Давада гарыбың-
да тарапыны чалма.
4 Өз душманыңың азашан өкүзине
я-да эшегине душсаң, оны эесине
гетирип бер.
5 Эгер сени йигренйән бириниң
эшегиниң йүк астында ятаныны
гөрсең, оны ташлап гитме. Оңа бу
йүкден азат болмага көмек эт.
6 Давада гарыба адалатсызлык этме.
7 Ялан ишден дашда дур. Бигүнә ве
догручыл адамы өлдүрме, чүнки Мен
гүнәлини акламаярын. 8 Пара алмаң,

чүнки пара акылдарларың гөзүни
көр эдер, догрының ишини терс эдер.
9 Гелмишеге зулум этмәң. Гелми-
шегиң йүрегини билйәнсиңиз, чүнки
сизиң өзүңиз хем Мүсүрде гелмишек
болуп яшапдыңыз».

Единҗи йыл ве единҗи гүн

10 «Алты йыл топрагыңыза экин
экип, онуң хасылыны йыгың. 11 Эм-
ма единҗи йыл топрага дынч бериң,
оны шүдүгәр эдип гоюң. Шонда он-
дан халкыңызың арасындакы гарып-
лар ийсин, ондан галанларыны болса
йыртыҗы хайванлар ийсин. Үзүм ве
зейтун багларыңызы хем шейле эдиң.
12 Алты гүнләп өз ишлериңизи эдиң,
эмма единҗи гүн дынч алың. Шонда
өкүзиңизе ве эшегиңизе-де еңиллик
болар. Өйүңиздәки гулуңыз хем,
гелмишек хем рахатланар. 13 Мениң
сизе айданларымың әхлисини ерине
етириң. Башга худайлары чагырмаң,
гой, оларың атлары-да агзалмасын».

Үч байрам
(Канун таглыматы 16:1-17)

14 «Йылда үч сапар Мениң шаны-
ма байрам эдиң: 15 Петир байрамы-
ны белләң. Мениң буйрушым ялы,
Абып айының белленен гүнлеринде
еди гүнләп петир ийиң, чүнки сиз
Мүсүрден шол айда чыкдыңыз. Мениң
өңүмде хич ким эли бош гөрүнмесин.
16 Мейданда чекен зәхметиңизиң ил-
кинҗи хасылындан Галла байрамыны
белләң. Мейдандакы мивелериңизи
йыгып болуп, йылың ахырында бол-
са хасыл той бериң. 17 Йылда үч гезек
эркеклериңизиң хеммеси Мен – Таңры
Реббиң хузурына гелсинлер. 18 Маңа
гурбанлык үчин өлдүрйән малыңы-
зың ганыны хамырмаялы чөрек билен
бермәң. Мениң байрамымың шаны-
на гурбан эден малыңызың ягы эр-
тире галмасын. 19 Ериңизде өнен ил-
кинҗи сайлама мивелери Худайы-
ңыз Реббиң өйүне гетириң.
Овлагы энесиниң сүйдүнде бишир-
мәң».

Кенган барадакы вадалар ве дуйдурышлар

20 «Сизи ёлда горар ялы ве
тайярлан ериме гетирер ялы, Мен
сизиң өңүңизден перишде иберйәрин.
21 Онуң айданларына дыкгат билен
гулак гоюң. Оңа гаршы баш галдыр-
маң. Ол сизиң бейле этмишиңизи ба-
гышламаз, чүнки ол Мениң адым
билен гелер.
22 Эгер сиз оңа боюн болуп, Мениң
әхли айданларымы берҗай этсеңиз,
онда Мен сизиң душманларыңыза
душман, ягыларыңыза ягы боларын.
23 Мениң перишдәм сизиң өңүңизден
гидип, сизи аморларың, хетлериң,
перизлериң, кенганларың, хивилериң
ве ябусларың юрдуна гетирер ве Мен
олары гырып ёк эдерин. 24 Сиз оларың
худайларына тагзым этмәң ве олара
гуллук этмәң. Оларың дини адатлары-
на уймаң, гайтам, оларың бутларыны
дөвүп, дикме дашларыны күл-пеекун
эдиң. 25 Сиз өз Худайыңыз Реббе гул-
лук эдиң, шейтсеңиз, Мен сизиң на-
ныңыза, сувуңыза берекет берерин.
Сизиң араңыздан кеселчилиги айра-
рын. 26 Юрдуңызда чагасы дүшен я-да
өнелгесиз галан болмаз. Өмрүңизи-
де узак эдерин. 27 Мен Өз хайбаты-
мы сизиң өңүңизден уградарын. Си-
зиң гаршыңыза чыкан хер бир халкы
алҗыраңңылыга салып, әхли душ-
манларыңызы еңсе берип гачар ялы
эдерин. 28 Мен хивилере, кенганлара

ве хетлере ховп салып, олары сизиң
өңүңизден ковуп чыкарарын. 29 Ер
бош галмаз ялы ве йыртыҗы хайван-
лар гаршыңыза көпелмез ялы, Мен
душманларыңызы сизиң өңүңизден
бир йылың довамында ковҗак дәл.
30 Сиз көпелип, ери эелейәнчәңиз,
Мен олары сизиң өңүңизден юваш-
ювашдан ковуп чыкарарын. 31 Гызыл
деңизден пилиштлилериң деңзине
ченли ве чөлден Евфрат дерясына
ченли арачәклериңизи беллеҗек. Чүн-
ки оларың яшайҗыларыны сизиң
элиңизе берҗек. Сиз олары ковуп
чыкарың. 32 Сиз олар билен хем, ола-
рың худайлары билен хем әхт баг-
лашмаң. 33 Олар сизиң юрдуңызда
яшамасынлар, ёгсам, олар сизи Ма-
ңа гаршы гоюп, гүнә этмәге меҗбур
эдерлер. Оларың худайларына гул-
лук этсеңиз, сиз гүррүңсиз дузага
дүшерсиңиз».

24-нҗи бап

Реб ысрайыллар билен әхт баглашяр

1 Соңра Реб Муса: «Сен, Харун, На-
дап, Абыху ве Ысрайылың етмиш
саны яшулусы Мениң яныма гелип,
Маңа узакдан сежде эдиң. 2 Муса,
сениң еке өзүң Мениң голайыма гел,
бейлекилер якынлашмасынлар, халк
хатда дага-да аяк басмасын» дийди.

3 Муса гелип, Реббиң әхли сөзлерини
ве әхли хөкүмлерини халка мәлим эт-
ди. Тутуш халк бирагыздан оңа: «Биз
Реббиң айдан әхли сөзлерини ерине
етирерис» дийип җогап берди. 4 Му-
са Реббиң әхли сөзлерини язды. Ол
даң билен туруп, дагың этегинде гур-
банлык сыпасыны ясады. Ол Ыс-
райылың он ики тиресине лайык-
лыкда он ики саны улы даш дикди.
5 Соңра Муса Реббе якма гурбан-
лыклары ве өкүзлер союп, саламат-
лык гурбанлыклары бермәге ысра-
йылларың яш йигитлерини угратды.
6 Муса гурбанлык ганының ярысыны
алып, легенлере гуйды, ярысыны бол-
са гурбанлык сыпасына серпди. 7 Соң-
ра Муса Әхт китабыны элине алып,
оны халка эшитдирип окап берди.
Олар: «Реббиң айданларының әхли-
сини ерине етирерис ве оңа боюн бо-
ларыс» дийдилер. 8 Муса ганы алып,
халкың үстүне сепеледи ве олара:
«Ине, әхли шу сөзлериң эсасында,
бу Реббиң сизиң билен эден әхт га-
ныдыр» дийди. 9 Соңра Муса, Харун,
Надап, Абыху ве ысрайылың етмиш
саны яшулусы дага чыкды. 10 Олар Ыс-
райылың Худайыны гөрдүлер. Онуң
аякларының астындакы мейданча
эдил якут дашындан эдилен ялыды
ве асман ялы дуп-дуруды. 11 Худай
ысрайылларың баштутанларына эл
дегирмеди. Олар хем Худайы гөрдүлер
ве ийип-ичдилер.

Муса Синай дагында

12 Реб Муса: «Мениң яныма дага
чыкып, ол ерде гараш. Халка өврет-
мек үчин, Мен саңа йүзүне канун
ве табшырыкларым язылан ики са-
ны ясы даш бөлегини берҗек» дий-
ди. 13 Шейлеликде, Муса көмекчиси
Ешува билен орнундан турды. Му-
са Худайың дагына чыкмага баш-
лады. 14 Ол яшулулара шейле дийди:
«Ызымыза гайдып гелйәнчәк, бизе
шу ерде гарашың. Харун билен Хур
сизиң билен галяр. Кимиң нәме иши
болса, шолара йүз тутуп билерсиңиз».

15 Соңра Муса дага чыкды. Булут да-
гы гаплады. 16 Реббиң шөхраты Синай

дагына орнашды. Булут дагы алты
гүнләп өртди. Единжи гүн Реб Муса-
ны булудың ичинден чагырды. 17Инди
Реббиң шөхратының гөрнүши ысра-
йылларың гөзүне дагың депесинде
ловлап янян от ялы болуп гөрүнди.
18Муса булудың ичине гирип, дага
чыкды. Муса дагда кырк гиже-гүн-
диз болды.

25-нжи бап

Мукаддес өй үчин садакалар

1Реб Муса шейле дийди: 2«Ысра-
йыллара айт, Маңа садака берсинлер.
Мениң үчин хер бир адамың өз
гөвнүнден чыкарып берен садака-
сыны кабул эдиң. 3Олардан кабул
эдип алмалы садакаларыңыз шулар-
дыр: алтын, күмүш, бүрүнч; 4гөк,
бадам, гырмызы йүплүк, непис зы-
гыр мата, гечи йүңи; 5гочуң эйленен
дериси, сайлама дери, акация агажы;
6чыра үчин зейтун ягы, месх ягы үчин
ве якымлы ыслы түтетги үчин хош-
бой ыслы затлар; 7эфода[а] ве гурсак-
ча дакмак үчин хакык ве башга гым-
матбаха гашлар. 8Мен оларың ара-
сында яшар ялы, Маңа мукаддес өй
гурсунлар. 9Мукаддес чадыр ве онуң
әхли эсбаплары Мениң сизе гөркезме
бершим ялы гурулсын.

Әхт сандыгы

10Акация агажындан сандык
ясасынлар. Онуң узынлыгы ики
ярым тирсек, ини ве бейиклиги бир
ярым тирсек болсун. 11Онуң ичи-
ни-де, дашыны-да сап алтына гап-
лап, онуң даш-төверегине алтындан
жәхек салсынлар. 12Сандык үчин дөрт
саны алтын халка ясап, олары онуң
дөрт аягына: икисини бир тарапы-
на, бейлеки икисини бейлеки тара-
пына дакың.

13Акация агажындан сырыклар
ясап, олары алтына гаплаң. 14Сан-
дыгы өзүңиз билен гөтерип әкидер
ялы, сырыклары онуң гапдалларын-
дакы халкалардан гечириң. 15Сырык-
лар сандыгың халкаларында галсын
ве ондан айрылмасын. 16Мениң саңа
берҗек язгылы Әхтнамамы хем сан-
дыкда гоярсың.

17Соңра сап алтындан гапак
ясасынлар. Онуң узынлыгы ики ярым
тирсек, ини болса бир ярым тирсек
болсун. 18Гапагың хер ики ян четинде
дөвме алтындан ики саны керуп[б]
ясат. 19Керупларың бирини гапагың
бир четинде, бейлекисини бейлеки
четинде ерлешдирсинлер. Олары га-
пагың хер ян четинде гоюп, гапак
билен бир битеви эдип беркитдир.
20Каруплар ганатларыны гапагың
депесинде яйып, онуң үстүне сая
салып дурсун. Оларың йүзлери би-
ри-бирине бакып, гөни гапага тарап
середип дурсунлар. 21Саңа берҗек
язгылы Әхтнамамы сандыгың ичинде
гоюп, гапагы хем онуң үстүнден гой.
22Әхт сандыгының үстүндәки, гапа-
гың ёкарсындакы ики саны керубың
аралыгында Мен сениң билен душу-
шарын ве ысрайыллар үчин әхли буй-
рукларымы саңа берерин.

Хантагта

23Акация агажындан хантагта ясат.
Онуң узынлыгы ики тирсек, ини бир

[а] **25:7** ***Эфот*** – баш руханының еңсиз үстки гейими. Сөзлүге серет.
[б] **25:18** ***Керуп*** – перишделериң бир гөрнүши. Сөзлүге серет.

тирсек ве бейиклиги бир ярым тирсек
болсун. 24 Оны сап алтына гапла ве
даш-төверегине алтындан җәхек сал-
сынлар. 25 Хантагтаның гыраларына
на дөрт бармак гиңликде гуршав эт-
дир ве гуршавың даш-төверегине
алтындан җәхек салдыр. 26 Хантагта
үчин алтындан дөрт саны халка ясат.
Халкалары онуң дөрт күнҗүндәки
дөрт аягына беркитсинлер. 27 Хан-
тагтаны гөтерип әкидер ялы халка-
лардан гечен сырыклары гуршава
якын ерлешдирсинлер. 28 Сырыкла-
ры акация агаҗындан ясап, олары ал-
тына гапла. Хантагта шу сырыклар
билен гөтерилмелидир. 29 Якымлы ыс-
лы түтетги үчин табаклар ве җамлар,
садака хөкмүнде шерап бермек үчин
күйзелер ве шакәселер ясат. Олар сап
алтындан болсун. 30 Хемише хантаг-
таның үстүнде Маңа хөдүр чөреги-
ни гой.

Чырадан

31 Сап алтындан чырадан ясат.
Чыраданың эсасы ве шахасы дөвме
сап алтындан болсун. Чыраданың
гүлкәсеси, гүл-гунчасы ве гүляпрагы
өзи билен бир битеви болсун. 32 Чы-
раданың хер гапдалындан үч ша-
ха чыкып, онуң җеми алты шаха-
сы болсун. 33 Шахаларда бадам гү-
лүниң шекилинде гүлкәсе болсун.
Гүл-гунчасы билен гүляпрагыны хем
ясаң. Бейлеки шахаларда хем хут шу-
нуң ялы болсун, умуман, алты ша-
ханың хеммесини бир меңзеш эдип
ясаң. 34 Чыраданың ортасындакы ша-
хада бадам гүлүне меңзеш дөрт са-
ны гүлкәсе болуп, оларың хем гүл-
гунчасы ве гүляпрагы болсун. 35 Хер
җүбүтиң астында бир гунча болуп,
хеммеси билеликде җеми алты ша-
ха чыксын. 36 Чыраданың гунчала-
рыны ве шахаларыны бир битеви
эдип ясат. Онуң тутуш өзи дөвме сап
алтындан ясалсын. 37 Чырадан үчин
еди чыра дак. Чыралар чыраданың
өңүне ягты сачар ялы, олары онуң
депесине дак. 38 Онуң мүченеги ве но-
васы сап алтындан болсун. 39 Чырадан
ве оңа дегишли әхли энҗамлар бир
ярым батман [a] сап алтындан ясалсын.
40 Ине, сен буларың хеммесини даг-
да саңа гөркезилҗек нусганың эса-
сында ясарсың.

26-нҗы бап

Мукаддес чадыр

1 Булардан башга-да, сен он перделен
ыбарат мукаддес чадыр ясат. Перделер
зыгыр матадан, гөк, бадам, гырмы-
зы йүплүкден эдилен болсун. Уссат
кешдечилер оларың йүзүне овадан-
лап керубың шекилини нагышлап
чексинлер. 2 Хер пердәниң узынлы-
гы йигрими секиз тирсек, ини дөрт
тирсек болуп, әхли перделериң өлчеги
бир меңзеш болсун. 3 Бәш перде бир
айры, бейлеки бәш перде хем бир
айры эдилип чатылсын. 4 Бирин-
җи бәш пердәниң иң соңкусының
уҗуна гөк халка яса, икинҗи бәш
пердәниң хем иң соңкусына шейле
эдилсин. 5 Биринҗи топлумың иң
соңкусының уҗуна элли саны хал-
ка яса ве икинҗи топлумың соңку-
сына-да элли халка ясасынлар. Хал-
калар бири-бириниң гаршысында
ерлешсин. 6 Алтындан элли саны ил-
диргич ясат ве перделери илдиргич

[a] **25:39** ***Бир ярым батман*** – еврейче *бир киккар.* Бу такм. 34 кг деңдир.

билен бири-бирине беркитдир. Шон-
да чадыр тутуш бир битеви болар.
[7]Шейле хем, гечиниң йүңүнден
эдилен он бир пердеден ыбарат
мукаддес чадырың дашкы өртү-
гини ясасынлар. [8]Дашкы өртү-
гиң пердесиниң узынлыгы отуз
тирсек, ини дөрт тирсек болсун. Он
бир пердәниң-де өлчеги дең бол-
сун. [9]Перделериң бәшисини бири-
бирине чатсынлар, галан алтысы-
ны хем шейле этсинлер. Алтынжы
пердәни чадырың өң тарапында ики
гатлаң. [10]Биринжи топлумың орта-
сындан иң соңкусының ужуна элли
саны халка ясаң, икинжи топлумың-
ка хем шейле эдиң.
[11]Соңра бүрүнчден элли саны ил-
диргич ясат. Илдиргичлери халка-
дан гечирип, чадыры бирлешдир,
шонда чадыр тутуш бир битеви
болар. [12]Перделериң галан бөлеги,
ягны галан ярысы чадырың арка та-
рапындан асылып дурсун. [13]Чады-
рың перделериниң хер ики гапда-
лы бир тирсек узын болсун. Соңра
нәме артыкмач галса, олары хер ики
тарапындан чадыры өртмек үчин
асың. [14]Чадыр үчин гочуң эйленен
дерисинден япынжа ясаң, онуң даш-
кы өртүги үчин сайлама дериден ене
бир япынжа ясаң.
[15]Мукаддес чадыр үчин акация
агажындан диклигине чарчувалар
ясат. [16]Хер чарчуваның узынлы-
гы он тирсек, ини бир ярым тирсек
болсун. [17]Чарчувалары бири-бирине
сеплешдирип дурар ялы, хер чарчува-
да ики саны газык болсун. Чадырың
әхли чарчувалары үчин шейле эдил-
син. [18]Мукаддес чадыр үчин чарчу-
валары ине шейле ясаң: гүнорта та-
рапы үчин йигрими саны чарчува
ясап, [19]шол йигрими чарчуваның
ашагындан кырк саны күмүшден
дабан ясасынлар. Хер чарчуваның
ашагындан онуң газыгы үчин ики
саны дабан болсун. [20]Чадырың икин-
жи, демиргазык тарапы үчин хем
йигрими чарчува ясаң. [21]Оларың хем
хер чарчува икиден, жеми кырк са-
ны күмүшден дабаны болсун. Хер
чарчуваның ашагындан ики дабан
бежерт. [22]Чадырың еңсеси болан гүн-
батар тарапы үчин алты чарчува ясаң.
[23]Чадырың арка тарапындакы бурч-
лар үчин ики чарчува ясаң. [24]Олар
ашакдан хем, ёкардан хем бир халка
бирлешен болмалы. Оларың икиси-
де шейле эдилсин ве олар ики бурчы
эмеле гетирсин. [25]Шейдип, секиз саны
чарчува болуп, хер чарчуваның аша-
гындан ики дабан ясалып, жеми он
алты саны күмүшден дабаны болсун.
[26]Акация агажындан сырыклар ясат.
Чадырың бир тарапындакы чарчу-
валар үчин бәш сырык, [27]бейлеки
тарапындакы чарчувалар үчин хем
бәшисини ве арка тарапы болан
гүнбатарындакы чарчувалар үчин
бәшисини ясасынлар. [28]Чарчувала-
рың ортасындан гечйән сырык ча-
дырың бир ужундан бейлеки ужу-
на ченли гечмелидир. [29]Чарчувала-
ры алтына гаплат. Таяклары саклар
ялы алтындан халкалар ясат. Сырык-
лары хем алтына гаплат. [30]Мукаддес
чадыры дагда саңа гөркезилен нусга-
ның эсасында гур.
[31]Гөк, бадам, гырмызы йүплүкден
ве непис зыгыр матадан туты ясат.
Онуң йүзүне оваданлап керубың
шекилини нагышлап чексинлер.
[32]Тутыны асмак үчин, акация ага-
жындан дөрт саны сүтүн ясат. Ола-
ры алтын билен гаплаң. Бу сүтүнлер

үчин алтындан илдиргичлер ясаң ве
күмүшден дөрт саны дабан хем ясаң.
33Тутыны илдиргичден асып, онуң ич
тарапына Әхт сандыгыны гетир. Бу
туты сизиң үчин мукаддес отаг билен
иң мукаддес отагы бири-биринден
айырсын. 34Иң мукаддес отагдакы
Әхт сандыгының гапагыны гетирип
гой. 35Хантагтаны тутының даш та-
рапында, чадырың демиргазык тара-
пында гой. Чыраданы болса хантагта-
ның гаршысында, чадырың гүнорта
тарапында гой. 36Чадырың гирелгеси
үчин гөк, бадам, гырмызы йүплүкден
ве непис зыгыр матадан япынҗа ясат.
Ол кешде билен нагышлансын. 37Бу
япынҗа үчин акация агаҗындан бәш
саны сүтүн дикип, олары алтына гап-
лат. Оларың илдиргичлери хем алтын-
дан болсун ве олар үчин бүрүнчден
бәш саны дабан ясат.

27-нҗи бап

Гурбанлык сыпасы

1Акация агаҗындан гурбанлык сы-
пасыны яса. Онуң узынлыгы бәш
тирсек, ини хем бәш тирсек бол-
сун. Гурбанлык сыпасы дөртбурч
шекилинде болуп, бейиклиги хем
үч тирсек болсун. 2Гурбанлык сыпа-
сының дөрт бурчы-да ёкары чыкып
дурсун. Шу бурчлар гурбанлык сы-
пасы билен бир битеви болсун. Оны
бүрүнч билен гапла. 3Гурбанлык сы-
пасы үчин күл гаплары, күл атар-
лар, легенлер, чаршаклар ве маңҗал-
лар яса. Оларың хеммеси бүрүнчден
болсун. 4Гурбанлык сыпасы үчин
бүрүнчден торлы гөзенек яса. Онуң
дөрт бурчуның херсине бүрүнчден
халка яса. 5Халкалары гурбанлык
сыпасының ашакы гуршавында
ерлешдир, шонда гөзенек гурбан-
лык сыпасының ярысындан ашакда
болар. 6Акация агаҗындан сырык-
лар яса ве олары бүрүнч билен гап-
ла. 7Гурбанлык сыпасыны ики тара-
пындан гөтерип әкидер ялы, сырык-
лары халкалардан гечир. 8Гурбанлык
сыпасының дашыны тагтадан ясап,
гутусының ичини бош гой. Ол саңа
эдил дагда гөркезилиши ялы ясалсын.

9Мукаддес чадырың хаядыны
гур. Хаядың гүнорта тарапында йүз
тирсек узынлыкда непис зыгыр ма-
тадан перделер ас. 10Перделер үчин
йигрими саны сүтүн ве олары сакла-
җак йигрими саны дабаны бүрүнчден
яса; сүтүнлериң илдиргичлери
ве җәхеклери күмүшден болсун.
11Демиргазык тарапы үчин хем
шейле эт. Онуң боюна йүз тирсек
узынлыкда перделер тут. Перделер
үчин йигрими саны сүтүн ве йигри-
ми саны дабаны бүрүнчден яса, эм-
ма онуң илдиргичлери ве җәхеклери
күмүшден болсун. 12Хаядың гүнба-
тар тарапына элли тирсек узынлык-
да перделер тутулсын ве ол перделер
үчин он саны сүтүн ве он саны дабан
яса. 13Хаядың өң тарапы болан гүндо-
гар тарапының гиңлиги элли тирсек
болсун. 14Онуң бир тарапына узын-
лыгы он бәш тирсек болан перделер
тут. Оларың хем үч сүтүни ве үч да-
баны болсун. 15Бейлеки тарапына хем
он бәш тирсек узынлыкда перделер
тут, онуң-да үч сүтүни ве үч дабаны
болсун. 16Хаядың гирелгесине гөк,
бадам, гырмызы йүплүкден ве непис
зыгыр матадан узынлыгы йигрими
тирсек болан перделер тут ве ола-
ры нагышлар билен кешделе. Онуң
дөрт сүтүни ве дөрт дабаны бол-
сун. 17Хаядың төверегиндәки әхли

сүтүнлер күмүш билен җәхекленсин.
Онуң илдиргичлери күмүшден, да-
банлары бүрүнчден болсун. 18 Хаядың
узынлыгы йүз тирсек, ини элли
тирсек, бейиклиги бәш тирсек болсун.
Онуң непис зыгыр матадан перделери
ве бүрүнчден дабанлары болсун.
19 Мукаддес чадырда уланылян әх-
ли эсбаплар, онуң әхли газыклары
ве онуң хаядының әхли газыклары
бүрүнчден болсун.

20 Ысрайыллара айт, чыра хемише
янып дурар ялы, гой, олар саңа чыра
үчин сап зейтун ягыны гетирсинлер.
21 Чыра Реббе йүз тутулян чадыр-
да, Әхт сандыгының өңүндәки ту-
тының даш йүзүнде янып дурсун.
Харун ве онуң огуллары чыраны
Реббиң хузурында эртирден агшама
ченли яксынлар. Бу ысрайыллар үчин
несилме-несил довам этҗек эбедилик
дүзгүн болсун.

28-нҗи бап

Руханы гейимлери

1 Ысрайылларың арасындан агаң Ха-
руны ве онуң огулларыны өз яныңа
ал. Харун ве онуң огуллары На-
дап, Абыху, Элгазар ве Ытамар Ма-
ңа руханы болуп хызмат этсинлер.
2 Агаң Харунының хорматыны ве ова-
данлыгыны безәр ялы, оңа руханы
гейимлерини тик. 3 Мениң укып берен
өкде уссаларымың хеммесине айт:
Мениң руханым болмага Харуның
багыш эдилмеги үчин, онуң руханы
гейимлерини тиксинлер. 4 Оларың
тикҗек гейимлери шулардан ыбарат:
гурсакча, эфот, дон, нагышлы узын
көйнек, селле ве гушак. Агаң Хару-
ның ве онуң огулларының Маңа ру-
ханы болуп хызмат этмеклери үчин,
бу руханы гейимлери тикениңизде,
5 алтын, гөк, бадам, гырмызы йүп-
лүк ве непис зыгыр мата улансынлар.

6 Укыплы өкде уссалар эфоды ал-
тын сапакдан, гөк, бадам, гырмызы
йүплүкден ве непис зыгыр матадан
тиксинлер. 7 Хер ики уҗуны бири-
бирине баглаян ики саны эгинбагы
болуп, ол хем беркидилсин. 8 Эфо-
дың йүзүндәки нагышлы кемер хем
эдил эфодың тикилиши ялы тикил-
син, ол алтындан, гөк, бадам, гырмы-
зы йүплүкден ве непис зыгыр матадан
тикилсин. 9 Ики саны хакык дашыны
ал ве оларың йүзүне Ысрайылың он
ики оглуның адыны оюп яз. 10 Ола-
рың доглуш тертиби боюнча алтысы-
ның адыны бир даша, бейлеки алты-
сының адыны башга бир даша оюп
яз. 11 Накгашларың оюп мөхүр басы-
шы ялы, Ысрайылың огулларының
атларыны шу ики даша оюп яз. Ола-
ры алтын өйҗүклере отурт. 12 Ысра-
йылың огуллары үчин ятлама болар
ялы, бу ики дашы эфодың эгинбагына
дак. Реббиң хузурында ятланар ялы,
Харун оларың атларыны ики эгнинде
гөтерип гезсин. 13 Гашлар үчин алтын-
дан ики саны өйҗүк яса. 14 Сап алтын-
дан йүплүк ялы тов берлен ики саны
зынҗыр яса ве шол өрме зынҗырла-
ры гаш өйҗүклере беркит.

15 Инче нагышлар билен хөкүм гур-
сакчасыны тик. Оны эфот ялы эдип,
алтын сапакдан, гөк, бадам, гырмы-
зы йүплүкден ве непис зыгыр мата-
дан тик. 16 Гурсакча ики гат болуп,
узынлыгы бир гарыш, ини хем бир
гарыш, дөртбурч болсун. 17 Гурсак-
чаның йүзүне дөрт хатар гаш дак.
Биринҗи хатарда гойы гызыл, сары,
зүмеррет гашлары; 18 икинҗи хатар-
да пөвризе, гөк якут, алмаз; 19 үчүнҗи

хатарда мәмиши, ак ве гоңур якут, го-
йы гырмызы якут; 20 дөрдүнҗи хатар-
да алтын-сары, хакык ве яшыл гашлар
болсун. Олар алтын гаш өйҗүклере
отурдылсын. 21 Ысрайылың огуллары-
ның атларына гөрә, гашлар он ики са-
ны болуп, он ики тирәниң херсиниң
ады эдил мөхүр басылан ялы, хер га-
шың йүзүне оюлып язылсын. 22 Гур-
сакча үчин сап алтындан йүплүк ялы
тов берлен зынҗырлар яса. 23 Гурсак-
ча үчин алтындан ики саны халка
яса ве олары онуң ёкаркы ики уҗу-
на дак. 24 Өрме ики алтын зынҗыры
гурсакчаның уҗундакы ики халка-
дан гечир. 25 Зынҗырларың бейлеки
ики уҗуны ики гаш өйҗүгине, эфо-
дың өң тарапындакы эгинбагла-
ра беркит. 26 Алтындан ене ики са-
ны халка ясап, олары гурсакчаның
ашакы ики ички уҗуна, эфодың ич-
ки гатына дак. 27 Алтындан башга
ене ики саны халка ясап, олары эфо-
дың өң тарапындакы эгинбагының
ашакы бөлегине беркит. Олар эфо-
дың нагышлы кемериниң ёкарсында
ерлешсин. 28 Гурсакча эфотдан сал-
ланып гачмаз ялы, онуң халкалары
гөк йүп билен эфодың халкаларына
даңылсын. Шонда гурсакча эфодың
нагышлы кемериниң йүзүнде дурар.
29 Шейлеликде, Харун мукаддес отага
гиренде, йүзүнде Ысрайылың огулла-
рының атлары язылан бу хөкүм гур-
сакчасыны йүрегиниң үстүнден да-
кып барсын. Шонда Мен Реб халкы-
мы хемише ятлап дурарын. 30 Хөкүм
гурсакчада Урымы ве Туммымы [a] гой.
Харун Мениң хузурыма геленде, ола-
ры йүрегиниң үстүнден дакып гелсин.
Мениң хузурымда Харун хемише хө-
күмими ысрайыллара етирип гезер.

31 Эфодың ашагындан гейилйән до-
ны гөк матадан тик. 32 Онуң ортасын-
дан келле гирип-чыкар ялы ачык ер
болсун. Бу ачык ери йыртылмаз ялы,
оңа гыя айла. 33 Гөк, бадам, гырмы-
зы йүплүкден нарың шекиллерини
ясап, олары донуң этегине дак. Нар
шекиллериниң арасында алтын-
дан эдилен җаңҗагазлар болсун.
34 Шейдип, нар шекиллери ве алтын
җаңҗагазлар бири-бири билен баша-
ша дүзүлсин. 35 Харун хызмат эдйән
вагты бу доны гейсин. Ол Мениң ху-
зурыма мукаддес отага гиренде-чы-
канда җаңҗагазларың сеси эшиди-
лип дурсун. Шонда ол өлмез. 36 Сап
алтындан безег шайыны яса. Мө-
хүр дек, онуң йүзүне „Реббе багыш
эдилен“ диен сөзлери оюп яз. 37 Бу
безеги гөк сапак билен селләниң өң
тарапына беркит. 38 Харун муны маң-
лайына даксын. Бу Мениң үчин ны-
шан болар: ысрайыллар Маңа багыш-
лап гетирен садакалары бабатда гү-
нә эденлеринде, бу гүнә Харуның
үстүнде болар. Шонуң үчин-де, Ха-
рун бу безеги хемише маңлайына дак-
сын, шонда олар Мениң хузурымда
ялканарлар.

39 Непис зыгыр матадан нагышлы
узын көйнек ве селле тик. Нагыш-
лар билен кешделенен бил гушагы-
ны хем тик.

40 Харуның огулларының хорма-
тыны ве оваданлыгыны безәр ялы
олара көйнеклер, бил гушаклар ве
баш даңылар тик. 41 Булары агаң Ха-
руна ве онуң огулларына гейдир.

[a] **28:30** ***Урым ве Туммым*** – Худайың ислегини билмек үчин руханылар тарапындан уланылан ики саны даш. Сөзлүге серет.

Олар Маңа руханы болуп хызмат
этмеклери үчин, оларың башлары-
на яг гуюп белле ве Маңа багыш эт.
42 Ялаңач ерлерини япар ялы, олара
непис зыгыр матадан билинден бу-
дуна етип дуран ич гейимлерини тик.
43 Харун ве онуң огуллары Реббе йүз
тутулян чадыра хызмат этмек үчин
гиренлеринде я-да мукаддес ердәки
гурбанлык сыпасының янына ба-
ранларында бу гейимлери гейсинлер.
Шейтселер, гүнәни өз үстлерине ал-
мазлар ве өлмезлер. Бу Харун үчин ве
онуң соңкы несиллери үчин эбедилик
дүзгүн болсун.

29-нҗы бап

Харун ве онуң огуллары руханылыга багыш эдилйәр

(Левилер 8:1-36)

1 Харун ве онуң огуллары Мениң ру-
ханыларым болуп хызмат этмеклери
үчин, олары Маңа шейле багыш
эт: бир саны яш өкүзче ве хич бир
шикессиз ики саны гоч ал. 2 Петир, яга
югрулан күлче ве йүзүне яг чалнан
юка петир бишир. Оларың хеммесини
бугдай унундан бишир. 3 Олары бир
себеде салып гетир, шейле хем, өкү-
зи ве ики гочы хем гетир. 4 Харуны ве
онуң огулларыны Маңа йүз тутулян
чадырың гирелгесине гетир ве олары
сув билен ювундыр. 5 Соңра руханы
гейимлери болан узын көйнеги, до-
ны, эфоды ве гурсакчаны гетирип,
Харуна гейдир. Эфодың нагышлы
кемерини дак. 6 Онуң башына селләни
гейдир. Селлесине мукаддес язгыны
беркит. 7 Месх ягы алып, онуң башы-
на гуй. Шейдип оны сайла. 8 Соңра
онуң огулларыны гетир ве олара хем
узын көйнеклери гейдир. 9 Олара бил
гушакларыны даң ве башдаңылары-
ны даң. Харуны ве онуң огулларыны
руханы эдип белле. Руханычылык
олар үчин эбедилик дүзгүн болсун.
10 Маңа йүз тутулян чадырың өңүне
өкүзи гетир. Харун ве онуң огулла-
ры эллерини өкүзиң келлесине гой-
сунлар. 11 Маңа йүз тутулян чадырың
гирелгесинде, Мениң хузурымда өкү-
зи сой. 12 Өкүзиң ганындан алып, бар-
магың билен гурбанлык сыпасының
ёкары чыкып дуран бурчларына чал.
Галан ганың хеммесини гурбанлык
сыпасының дүйбүне дөк. 13 Ичягының
хеммесини ал, багрың йүзүндәки
яглы пердәни, ики бөврегини дашы-
ның ягы билен ал. Олары гурбан-
лык сыпасында як. 14 Эмма өкүзиң
ләшини, онуң дерисини, ичгошу-
ны дүшелгәниң дашында як. Бу гү-
нә гурбанлыгыдыр.

15 Соңра гочларың бирини ал. Харун
ве онуң огуллары гочуң келлесине
эллерини гойсунлар. 16 Гочы союп, га-
ныны ал ве оны гурбанлык сыпасы-
ның чар тарапына серп. 17 Соң гочы
бөлеклере бөл. Онуң ичгошларыны
ве аякларыны ювуп, келлесини бир
айры, аякларыны бир айры эдип гой.
18 Гурбанлык сыпасының үстүнде ту-
туш гочы як. Бу Мениң үчин якма гур-
банлыгыдыр. От үсти билен берилйән
бу гурбанлыгың якымлы ысы Ма-
ңа ярайяр.

19 Бейлеки гочы ал. Харун ве онуң
огуллары эллерини гочуң келлесине
гойсунлар. 20 Гочы союп, ганыны ал.
Оны Харуның ве онуң огулларының
саг гулакларының юмшак ерине чал.
Шейле хем, оларың саг эллериниң ве
саг аякларының башам бармакларына
чал. Галан ганы болса гурбанлык сы-
пасының чар тарапына серп. 21 Соңра

гурбанлык сыпасының үстүндәки
гандан алып, месх ягыны хем алып,
олары Харуның хем онуң огулларының
үстүне ве гейимлерине сепеле.
Шейдип, Харун ве онуң гейимлери,
шейле хем онуң огуллары ве оларың
гейимлери Маңа багыш эдилер.

22 Шейле хем, гочуң ягыны, гуйрук
ягыны, ичягыны, багрың йүзүндәки
яглы пердәни, ики бөврегини
дашының ягы билен ве саг будуны
ал. (Чүнки бу гоч руханычылыга
беллемек үчиндир.) 23 Мениң хузурымдакы
чөреклер салнан себетден
бир петир, яга югрулан бир күлче ве
бир саны хем йүзүне яг чалнан юка
петир ал. 24 Оларың хеммесини Харуның
ве онуң огулларының аясына
ерлешдир. Мениң хузурымда
олары гөтерме садакасы хөкмүнде
ёкары галдыр. 25 Соңра булары оларың
элинден алып, якма гурбанлыгының
үстүнде гоюп як. Хузурымда
от үсти билен берилйән бу гурбанлыгың
якымлы ысы Маңа яраяр.

26 Харуны руханычылыга беллемек
үчин, сойлан гочуң дөшүни ал ве
оны Мениң хузурымда гөтерме садакасы
эдип ёкары галдыр. Ол дөш
сениң пайың болар. 27 Руханычылыга
беллемек үчин сойлан гочуң дөшүни
гөтерме садакасы ве будуны
үвреме садакасы хөкмүнде Маңа багыш
эт. Булар Харуна ве онуң огулларына
берилмелидир. 28 Бу ысрайыл
халкындан Харуна ве онуң огулларына
эбедилик пай хөкмүнде берилсин.
Чүнки бу садака ысрайылларың Реб
үчин берйән саламатлык садакасындан
алып, руханылара берилйән садака
болсун.

29 Харуның мукаддес лыбасы өзүнден
соң огулларына галсын. Олар
шол гейимлерде башларына яг чалнып,
руханычылыга белленсинлер.
30 Харуның ерине руханы болан оглы
ол гейимлери Маңа йүз тутулян
чадыра гелип, мукаддес отагда хызмат
эдйән вагты гейсин.

31 Руханычылыга беллемек үчин
сойлан гочы алып, онуң этини мукаддес
ерде гайнадың. 32 Маңа йүз
тутулян чадырың гирелгесинде Харун
ве онуң огуллары гочуң этини ве
себетдәки чөреги ийсинлер. 33 Руханычылыга
белленип, өзлерини багыш
этмеклери үчин, бу гүнәден саплама
гурбанлыгының нахарындан өзлери
ийсинлер. Эмма булардан башга хич
ким мундан иймели дәлдир, себәби
бу нахар мукаддесдир. 34 Эгер руханычылыга
беллемек үчин сойлан
малың этинден я-да чөрекден ийилмән
эртир даңдана галса, оны отда
якың. Ол ийилмели дәлдир, себәби
ол мукаддесдир.

35 Харуны ве онуң огулларыны эдил
Мениң буйрушым ялы, еди гүнден
соң Маңа руханычылыга белле.
36 Шейле хем, гүнәден сапланмак
үчин, хер гүн бир өкүзи гүнә гурбанлыгы
эдип бер. Гурбанлык сыпасыны
пәклемек үчин, гүнә гурбанлыгыны
бер ве онуң үстүне яг гуюп
мукаддес эт. 37 Гурбанлык сыпасы
үчин еди гүнләп пәклеме гечирип,
оны мукаддес эт. Шонда гурбанлык
сыпасы иң мукаддес болар. Оны эллән
киши хем мукаддес болар.

Гүнделик гурбанлыклар

(Левилер 6:8-13; Чөлде 28:1-8)

38 Ине, гурбанлык сыпасында якып
бермели гүнделик гурбанлыкларыңыз:
ики саны биряшар токлы. 39 Оларың
бирини эртирине, бейлекисини

агшамына сой. 40 Биринҗи токлы
билен бир окара[а] сайлама бугдай
унуна бир күйзе[б] зейтун ягыны га-
рып бер. Бир күйзе шерап гуюп, ичги
садакасы үчин уланың. 41 Агшамына
хем эртирине эдишиң ялы эт. Бейлеки
токлыны союп, онуң билен хамыр ве
шерап бер. От үсти билен берилйән
бу гурбанлыгың якымлы ысы Ма-
ңа яраяр. 42 Хузурымдакы Маңа йүз
тутулян чадырың гирелгесинде бу
адаты якма гурбанлыгыны несилме-
несил ерине етир. Сизиң билен
геплешмек үчин, ол ерде Мен сизиң
билен душушарын. 43 Ол ерде Мен
ысрайыллар билен душушарын. Ол
ер Мениң шөхратым билен мукаддес
болар. 44 Маңа йүз тутулян чадыры
ве гурбанлык сыпасыны мукаддес
эдерин. Шейле хем, Маңа руханы бо-
луп хызмат этмеклери үчин, Харуны
ве онуң огулларыны Өзүме багыш
эдерин. 45 Мен ысрайылларың арасын-
да яшарын ве оларың Худайы бола-
рын. 46 Араларында яшамак үчин ола-
ры Мүсүрден алып чыкан оларың Ху-
дайы Реббиң Мендигими билсинлер.
Оларың Худайы Реб Мендирин.

30-нҗы бап

Якымлы ыслы түтетги үчин сыпа

1 Якымлы ыслы түтетги үчин акация
агаҗындан сыпа яса. 2 Онуң узынлы-
гы-да, ини-де бир тирсек болуп, ол
дөртбурч болсун. Онуң бейиклиги
ики тирсек болуп, чыкып дуран бурч-
лары билен биле тутуш бир битеви
эдилсин. 3 Онуң депесини, әхли тарап-
ларыны ве бурчларыны сап алтына
гапла. Онуң даш-төверегине алтын-
дан җәхек чек. 4 Онуң үчин алтындан
ики саны халка яса ве олары җәхегиң
ашагындан бири-бирине гаршы эдип,
ики тарапына дак. Сыпаны гөтерип
гидер ялы, ол халкалардан сырыклар
гечир. 5 Сырыклары акация агаҗын-
дан яса ве олары алтына гапла. 6 Сыпа-
ны Әхт сандыгының янындан асыл-
гы тутының өңүнде ерлешдир. Оны
Әхт сандыгының гапагының догру-
сында гой, чүнки Мен ол ерде сениң
билен душушарын. 7 Хер гүн ирден
Харун чыраны арассалап ягламага
геленде, бу сыпаның үстүнде якымлы
ыслы түтетги яксын. 8 Ол агшам чы-
раны якмага геленде-де шейле эт-
син. Сиз бу якымлы ыслы түтетгини
Мениң хузурымда хемише несилме-
несил этмелисиңиз. 9 Бу сыпада баш-
га хич хили түтетги якылмасын,
якма гурбанлыгы я-да галла садака-
сы берилмесин ве онуң үстүне ич-
ги садакасы гуюлмасын. 10 Йылда
бир гезек Харун онуң бурчларын-
да гүнәден сапланма гурбанлыгы-
ны берсин. Гүнәден сапланмак үчин
өлдүрилен малың ганыны дөкүп, йыл-
да бир гезек несиллербойы гүнә гур-
банлыгыны бер. Сыпа Реббе багыш
эдилендир».

Мукаддес чадыр үчин салгыт

11 Реб Муса шейле дийди: 12 «Ысра-
йылларың хасабыны алмак үчин, илат
санавыны гечир. Хасаба алнанларың
хеммеси өз җаны үчин Маңа төлег
төлесин. Шонда төлег төләп хасаба
алнан адамларың башына хич хили
бела инмез. 13 Ине, хасаба алнанларың

[а] **29:40** ***Бир окара*** – еврейче *эфаның ондан бири*. Бу такм. 2 кг деңдир.
[б] **29:40** ***Бир күйзе*** – еврейче *хиниң дөртден бири*. Бу такм. 1 литре деңдир.

төлемели зады: мукаддес өйүң ресми
өлчеги боюнча ярым шекел күмүш.
Бир шекел ики мысгала[а] деңдир. Ма-
ңа садака хөкмүнде ярым шекел кү-
мүш берсинлер. 14 Хасаба алнанла-
рың яшы йигрими ве ондан ёкары
болан адамларың хер бири шу мук-
дарда Маңа садака берсин. 15 Баям,
гарыбам шол ярым шекели төлесин.
Төлег шундан аз-да болмасын, көп-де.
Сиз шу садаканы Маңа берениңизде,
гүнәңизден сапланарсыңыз. 16 Ысра-
йылларың гүнәлеринден сапланма-
гы үчин, олардан пул йыгна ве оны
Маңа йүз тутулян чадырың хызма-
ты үчин сарп эт. Жаны үчин төлейән
төлеги Мениң хузурымда ысрайыл-
лара ятлама болар».

Бүрүнч леген

17 Реб Муса ене-де шейле дийди:
18 «Ювунмак үчин бүрүнчден леген
яса. Онуң сүтүни хем бүрүнчден бол-
сун. Оны Маңа йүз тутулян чадыр
билен гурбанлык сыпасының орта-
сында гой ве ичине сув гуй. 19 Шол
сув билен Харун ве онуң огуллары
эллерини ве аякларыны ювсунлар.
20 Олар Маңа йүз тутулян чадыра
гиренлеринде я-да гурбанлык сы-
пасында от үсти билен Маңа гур-
банлык бермәге геленлеринде, шол
сув билен ювунсынлар. Шонда олар
өлмезлер. 21 Олар шол сув билен
эллерини, аякларыны ювсунлар, шон-
да олар өлмезлер. Бу Харун үчин ве
онуң несиллери үчин аркама-арка
гайталанян эбедилик дүзгүн болсун».

Месх ягы

22 Реб Муса шейле дийди: 23 «Ине,
шу иң говы хошбой ыслы затлары
ал: ярым пут[б] мукдарда сувук мүр,
чәръек пут[в] мукдарда якымлы ыслы
далчын ве ене-де чәръек пут мукдар-
да хошбой ыслы гамыш, 24 ярым пут
мукдарда хинди далчыныны ал. Бу-
ларың хеммеси мукаддес өйүң ресми
өлчеги билен өлченсин ве дөрт күйзе[г]
зейтун ягыны ал. 25 Уссатлык билен
гарып, булардан месх ягыны яса. Бу
мукаддес месх ягыдыр. 26-28 Маңа йүз
тутулян чадыра, Әхт сандыгына, хан-
тагта ве онуң әхли энҗамларына, чы-
радана ве онуң әхли энҗамларына,
түтетги сыпасына, якма гурбанлык
сыпасына ве онуң әхли энҗамлары-
на, легене ве онуң сүтүнине шу ягы
сепеле. 29 Олары мукаддес эт, шонда
олар иң мукаддес затлар болар. Олара
галташан хем мукаддес болар. 30 Ха-
руны ве онуң огулларыны руханыла-
рым болуп хызмат этмеклери үчин,
башларына яг гуюп, Маңа багыш
эт. 31 Ысрайыллара айт: Бу сизиң үс-
түңиз билен несилме-несил гечйән
Мениң мукаддес месх ягымдыр. 32 Бу
месх ягыны адаты бедениңизе гуй-
мак үчин уланмалы дәлдир, башга
хер хили затлар билен гарышдыр-
малы дәлдир. Бу мукаддесдир ве си-
зиң үчин хем мукаддес болмалыдыр.
33 Руханыдан башга кимде-ким шо-
нуң ялы атыр ясаса ве бириниң үс-
түне гуйса, өз халкының арасындан
ковлуп чыкарылар».

[а] **30:13** ***Ики мысгал*** – еврейче *йигрими гера*. Бу такм. 10 гр деңдир.
[б] **30:23** ***Ярым пут*** – еврейче *бәш йүз шекел*. Бу такм. 6 кг деңдир.
[в] **30:23** ***Чәръек пут*** – еврейче *ики йүз элли шекел*. Бу такм. 3 кг деңдир.
[г] **30:24** ***Дөрт күйзе*** – еврейче *бир хин*. Бу такм. 4 литре деңдир.

Түтетги

34 Реб Муса шейле дийди: «Хош-
бой ыслы затлары: бальзамы, они-
каны, галбанумы ве якымлы ыслы
түтетгини ал. (Буларың хеммеси
дең мөчберде болсун.) 35 Атыр
ясайҗы гарып, олардан хошбой ыс-
лы түтетги яса. Оңа дуз хем гош, ол
сап ве мукаддес болсун. 36 Онуң бир
бөлегини күлкеләп, сизиң билен
душушян ерим болан Әхт сандыгы-
ның өңүндәки Маңа йүз тутулян ча-
дырда гой. Бу сизиң үчин иң мукаддес
болар. 37 Шу усул билен өзүңиз үчин
түтетги тайярламаң. Муны Мен-Реббе
багыш эдилен хасаплаң. 38 Ким муны
атыр хөкмүнде уланса, өз халкының
арасындан ковлуп чыкарылар».

31-нҗи бап

Мукаддес чадыр үчин уссалар

1 Реб Муса шейле дийди: 2 «Ине,
Мен яхуда тиресинден Хуруң агты-
гы, Урының оглы Бесалели сайладым.
3 Мен оны Өз Рухум билен долдур-
дым. Хер дүрли сенет ишинде Мен
оңа укып, акыл-пайхас ве башаржаң-
лык бердим. 4 Ол өкде накгаш болуп,
алтына-күмше ве бүрүнҗе дүрли на-
гышлар салсын. 5 Дашлары оюп гаш-
лары гоймакда, агач ёнмакда, хер хи-
ли уссачылык ишинде оңа уссатлык
бердим. 6 Шейле хем, Бесалел билен
ишләр ялы, Мен дан тиресинден
Ахысамагың оглы Охолыябы хем
сайладым. Мен әхли өкде уссалара-
да укып бердим. Шейлеликде, олар
Мениң саңа буйран шу әхли затлары-
мы ясасынлар: 7 Маңа йүз тутулян ча-
дыр, Әхт сандыгы ве онуң үстүниң
гапагы, чадырың әхли эсбаплары,
8 хантагта ве онуң энҗамлары, сап
алтындан эдилен чырадан ве онуң
әхли энҗамлары, түтетги сыпасы,
9 якма гурбанлык сыпасы ве онуң
әхли энҗамлары, леген ве онуң сү-
түни, 10 шейле хем, нагышлар билен
кешделенен геййимлер, руханы болуп
гуллук эденлеринде геймек үчин, Ха-
руна ве онуң огулларына ниетленен
мукаддес лыбаслары, 11 месх ягы ве
мукаддес өй үчин якымлы ыслы
түтетги. Олар булары эдил Мениң
саңа буйрушым ялы этсинлер».

Сабат гүни

12 Реб Муса ене-де шулары дий-
ди: 13 «Сениң өзүң ысрайыллара айт,
гой, олар Мениң Сабат гүнүмиң ка-
нунларыны ерине етирсинлер, чүн-
ки бу Мен билен сизиң араңыздакы
әхтиң гелҗекки несиллериңиз бо-
йы довам этҗек нышаныдыр. Му-
нуң билен сизи мукаддес халкым
эден Реббиң Мендигими билерсиңиз.
14 Сабат гүнүниң канунларыны ерине
етириң, себәби бу гүн сизиң үчин
айратындыр. Кимде-ким оны хар-
ласа, өлүме хөкүм эдилер. Шол гүн
иш эден адам өз халкының арасын-
дан ковлуп чыкарылар. 15 Алты гү-
нүң довамында ишлериңизи эдип
болуң, эмма единҗи гүн дынч алың.
Чүнки ол Реббе багыш эдилендир.
Сабат гүни иш эден адам өлүме хө-
күм эдилер. 16 Шонуң үчин хем ысра-
йыллар Сабат гүнүниң канунлары-
ны ерине етирмелидирлер, несилме-
несил оны эбеди әхт хөкмүнде ерине
етирмелидирлер. 17 Бу ысрайыл халкы
билен Мениң арамдакы хемишелик
белгидир, чүнки Мен алты гүнде Гө-
ги ве Ери ятатдым. Единҗи гүн болса
хемме ишден дыныып, дынч алдым».

18 Худай Синай дагында Муса билен
геплешип болансоң, оңа йүзүне буй-
руклар язылан ики саны ясы даш
бөлегини берди. Оны Худайың хут
Өзи языпды.

32-нжи бап

Алтын гөле
(Канун таглыматы 9:6-29)

1 Халк Мусаның дагдан ызына до-
ланман, ол ерде көп эглененини гө-
рүп, Харуның дашына үйшдүлер
ве оңа: «Өңбашчылык эдер ялы, ха-
ны, бизе бир худай яса, чүнки би-
зи Мүсүрден чыкарып гетирен Му-
са диен адама нәме боланыны биз
билемзок» дийдилер. 2 Харун олара:
«Аялларыңызың, огулларыңызың ве
гызларыңызың гулакларындакы ал-
тын халкалары айрып, маңа гетирип
бериң» дийди. 3 Шейлеликде, оларың
хеммеси гулакларындан алтын хал-
каларыны айрып, Харуна гетирип
бердилер. 4 Харун галып этди, оларың
алтынларыны эредип, ондан гөләниң
хейкелини ясады. Адамлар муңа: «Эй,
Ысрайыл, ине, сизи Мүсүрден чыка-
ран худайыңыз шудур» дийишдилер.
5 Харун муны гөренде, онуң өңүнде
гурбанлык сыпасыны ясады ве җар
эдип: «Эртир Реббиң шанына байрам-
чылык эдерис» дийди. 6 Эртеси гүн
халк ирден туруп, якма гурбанлыгы-
ны ве саламатлык садакасыны берди.
Адамлар ийип-ичмәге отурдылар, соң-
ра туруп ойнашмага башладылар.

7 Реб Муса шейле дийди: «Хәзириң
өзүнде ашак дүш! Сениң Мүсүрден
чыкаран халкың азгынчылыга йүз ур-
ды. 8 Олар Мениң айдан ёлумдан гаты
чалт чыкдылар. Олар өзлерине гөле-
ден бут ясап, оңа сежде этдилер. Оңа
садака берип: „Эй, Ысрайыл, ине, сизи
Мүсүрден чыкаран худайыңыз шудур“
дийишдилер». 9 Реб Муса ене-де: «Мен
бу халкың нәхили бойнуёгындыгыны
гөрдүм. 10 Инди Мени еке гой, чүнки
Мен газап атына атланып, олары ёк
эдип ташлайын ве сенден бир бейик
миллет дөредейин» дийди.

11 Эмма Муса Худайы Реббе ялбарып,
шейле дийди: «Я Реб, нәме үчин бейик
гүйҗүң билен ве гудратлы голуң
билен Мүсүр юрдундан гетирен бу
халкыңа гахар эдйәң? 12 Нәме үчин
мүсүрлилер: „Худай олары дагда
өлдүрмек үчин ве ер йүзүнден сү-
пүрип ташламак үчин эрбет ниет
билен алып гайдыпдыр“ диймели?
Гахар одуңы өчүр, гайтмышым эт. Өз
халкының үстүнден бу бела-бетери
индерме. 13 Өз гулларың Ыбрайы-
мы, Ысхагы ве Ысрайылы ядыңа
сал. Сениң Өзүң олара: „Мен сизиң
несиллериңизи асман йылдызлары
дей көпелдерин ве несиллериңизе сөз
берен бу әхли ери сизе берҗек. Олар
оны мүдимилик мирас аларлар“ ди-
йипдиң». 14 Шундан соң, Реб халкы-
ның үстүнден бела-бетер индермек
пикиринден эл чекди.

15 Соңра Муса элине әхт язылан
ики саны ясы даш бөлегини алып,
дагдан ашак гайтды. Бу ясы даш
бөлеклериниң херсиниң ики тарапы-
на-да: өң тарапына хем, арка тарапына
хем языланды. 16 Бу ясы дашлар Худа-
йың ишиди. Ясы дашларың йүзүндә-
ки оюлып язылан язгылар Худайың
язгыларыды. 17 Ешува халкың гыгы-
рышян гыкылыгыны эшидип, Муса:
«Дүшелгеден уршуң сеси гелйәр» дий-
ди. 18 Эмма Муса: «Бу сес еңиҗилериң
сесем дәл, еңленлериңки хем дәл.
Бу эшидйәнимиз айшы-эшретиң

сесидир!» дийди. 19Ол дүшелгә якын
гелен бадына, гөләни ве танс эдип
йөрен адамлары гөрди. Муса гахар-
газаба мүнүп, элиндәки ясы даш
бөлеклерини зыңып гойберди, олар
дагың этегинде чым-пытрак болды.
20Муса оларың ясан гөлесини алып,
отда эретди, соң оны күлкеләп, сува
гарды-да, ондан ысрайыллара ичирди.

21Муса Харуна: «Бу халка бейле
улы гүнә газандырар ялы, булар саңа
нәме этдилер?» дийди. 22Харун оңа:
«Җенабым, маңа гахарың гелмесин, бу
халкың пәлиниң бозукдыгыны өзүң
билйәрсиң-ә. 23Олар маңа: „Өңбаш-
чылык эдер ялы, бизе худай яса, чүн-
ки бизи Мүсүрден чыкарып гетирен
Муса диен адама нәме боланыны
билемзок“ дийдилер. 24Шейдип, мен
олардан кимде алтын бар болса, ма-
ңа гетирип бермегини сорадым. Ола-
ры алып, отда эретдим, ондан хем шу
гөле эмеле гелди!» дийди.

25Муса Харуның бу халкы башы-
на гойберендигини гөрди, олар душ-
манларының өңүнде гүлкүдилер.
26Соңра Муса дүшелгәниң гирел-
гесинде дуруп: «Кимде-ким Реббиң
тарапында болса мениң яныма гел-
син!» дийди. Әхли левилер онуң да-
шына үйшди. 27Муса олара: «Ыс-
райыл Худайы Реб шейле дийййәр:
„Сизиң хеммәңиз гылычларыңызы
дакының! Сизиң хер бириңиз дү-
шелгелериң бир четинден бейлеки
четине ченли гапыма-гапы айланып,
өз гарындашыңызы, достуңызы ве
гоңшыңызы өлдүриң“» дийди. 28Ле-
вилер Мусаның буйрушы ялы этди-
лер. Шол гүн үч мүңе голай адам
хеләк болды. 29Муса левилере: «Шу
гүн сиз Реббиң гуллугына беллен-
диңиз. Хер бириңиз өз оглуңызы ве
гарындашыңызы өлдүрип, бу гүн си-
зиң өзүңиз ялкандыңыз» дийди.

30Эртеси гүн Муса халка: «Сиз агыр
гүнә газандыңыз. Эмма мен хәзир
Реббиң янына чыкайын, белки, сизи
гүнәңизден сапладып билерин» дий-
ди. 31Шейдип, Муса Реббиң янына гай-
дып гелди ве Оңа: «Вах, бу халк өзүне
алтындан гөле ясап, агыр гүнә этди.
32Йөне инди Сен буларың гүнәлерини
гечевери, ёгса-да мениң адымы Өз
адамларының ады язылан китабың-
дан өчүр» дийди. 33Реб Муса: «Кимде-
ким Маңа гаршы гүнә этсе, онуң ады-
ны китабымдан өчүрип ташларын.
34Инди бар, гит-де, халкы саңа айдан
ериме әкит. Мениң перишдәм сениң
өңүңден гитҗекдир. Эмма җеза гүни
геленде, Мен оларың эден гүнәлерине
гөрә җезасыны берерин» дийди.

35Шейлеликде, Реб халкың үстүнден
бетбагтчылык индерди, себәби олар
Харуна гөле ясатдырыпдылар.

33-нҗи бап

Реб Синай дагындан гитмеги буюряр

1Реб Муса: «Барың, бу ери таш-
лап гидиң. Сен ве Мүсүрден гетирен
халкың Ыбрайымың, Ысхагың ве
Якубың несиллерине Мениң ва-
да берен ериме гидиң. 2Мен си-
зиң өңүңизден перишде иберерин
ве кенганлары, аморлары, хетлери,
перизлери, хивилери ве ябуслары
ковуп чыкарарын. 3Сүйт ве бал акян
бай топраклы юрда гидиң. Эмма Мен
сизиң билен гитҗек дәл, ёгсам сизиң
бойнуёгын халкдыгыңыз үчин, Мен
сизи ёлда ёк эдип ташларын» дийди.

4Халк бу якымсыз сөзлери эшидип
яс тутды, хич ким шай-сеп дакынмады.

5 Чүнки Реб Муса: «Ысрайыллара айт,
олар бойнуёгын халк, Мен екеже пур-
сат хем олар билен биле гитсем, олары
ёк эдип ташларын. Шонуң үчин хем
инди олар шай-сеплерини дакынма-
сынлар. Мен олара нәме этмелисини
чөзейин» дийди. 6 Шол себәпли ыс-
райыллар шай-сеп дакынмаларыны
гойдулар. Олар Хореп [a] дагындан чы-
кып гайтдылар.

Реббе йүз тутулян чадыр

7 Муса дүшелгәниң дашында, ондан
узагракда чадыр дикди, оны Реббе
йүз тутулян чадыр дийип атландыр-
ды. Кимде-ким Ребден маслахат со-
рамак ислесе, шол чадыра барып бил-
йәрди. 8 Муса хер гезек чадыра тарап
йөрән вагты, әхли халк еринден туруп,
дик дурарды. Муса тә чадырың ичине
гирйәнчә, оларың херси өз чадырла-
рының гирелгесинде, онуң ызындан
середип дурардылар. 9 Муса чадыра
гиренде, булут сүтүни ашак дүшүп,
чадырың гирелгесинде дурарды ве
Реб Муса билен геплешерди. 10 Булут
сүтүниниң чадырың гирелгесинде ду-
раныны гөренде, тутуш халк чадыр-
ларының гирелгесинде дуруп сежде
эдердилер. 11 Реб Муса билен эдил ики
достуң бири-бири билен геплешиши
ялы, йүзбе-йүз геплешерди. Соңра
Муса дүшелгә гайдып гелерди, эм-
ма онуң яш көмекчиси Нунуң оглы
Ешува чадырда галарды.

Реб халкы билен биле болмага сөз берйәр

12 Муса Реббе шейле дийди: «Ине,
Сен маңа бу халкы әкит дийдиң, йөне
мениң билен кими ибержекдигиңи аян
этмедиң. Сен маңа: „Мен сениң адыңы
говы танаярын, сен Мениң назарым-
да мерхемет тапдың“ дийдиң. 13 Эгер
мен догрудан-да, Сениң гөвнүңден ту-
ран болсам, маңа Өз ёлларыңы гөркез.
Шонда мен Сени говы танап, назарың-
да ене-де мерхемет тапарын. Ятдан
чыкарма, бу миллет Сениң Өз хал-
кыңдыр». 14 Реб Муса: «Мен сениң
билен гидерин ве саңа парахатчы-
лык берерин» дийди. 15 Муса хем Оңа:
«Эгер Сен бизиң билен гитмесең, он-
да бизи бу ерден гитмели этме. 16 Эгер
бизиң билен гитмесең, онда мениң ве
халкыңың Сениң өңүңде мерхемет га-
занандыгы нәдип билинсин? Шонуң
үчин хем мениң ве халкыңың ер йү-
зүндәки әхли халклардан айратынды-
гымызы гөркез» дийди.

17 Реб Муса: «Мен сениң эдил соран
задыңы эдерин, себәби сен Мениң
назарымда мерхемет тапдың ве Мен
сениң адыңы говы танаярын» дийди.
18 Муса: «Ялбарян, маңа шөхратыңы
гөркезәй» дийди. 19 Реб оңа: «Мен си-
зиң өңүңизден бүтин шан-шөхратым
билен гечерин ве сизиң өңүңизде Реб
адымы жар эдерин. Мен ислән ада-
мыма мерхемет, ислән адамыма хем
рехим-шепагат эдерин. 20 Йөне сен
Мениң йүзүми гөрмели дәлсиң, чүнки
Мени гөрен киши дири галмаз» дийди.
21 Реб сөзүни довам эдип: «Ине, Мениң
гапдалымдакы шу гаяның үстүнде
дур. 22 Мениң шөхратым гечйәнчә,
Мен сени гаяның жайрыгында гойжак
ве Мен гечйәнчәм, сени элим билен
бүрәп дурарын. 23 Соңра Мен элими
айрарын велин, сен Мениң аркамы
гөрүп билерсиң. Эмма Мениң йүзүм
гөрүлмели дәлдир» дийди.

[a] **33:6** *Хореп* – бу Синай дагының бейлеки ады.

34-нҗи бап

Реб тәзеден ысрайыллар билен әхт баглашяр

1Реб Муса: «Өңкә меңзеш эдип, ики
саны ясы даш яса. Мен оларың йүзүне
шол сениң биринҗи дөвен ясы даш-
ларың йүзүндәки сөзлери язҗак. 2Сә-
хер билен тайяр бол. Синай дагына
чыкып, дагың депесинде Мениң ху-
зурымда дур. 3Сениң билен хич ким
дага чыкмасын. Тутуш дагың үстүн-
де бир адам хем гөрүнмесин. Доварла-
рыңызы, сыгырларыңызы хем дагың
этегинде бакмаң» дийди. 4Шейдип,
Муса өңкә меңзеш эдип, ене-де ики
саны ясы даш бөлегини ясады. Реб-
биң буйрушы ялы, ол сәхер билен ту-
руп, Синай дагына чыкды. Ол элине
ики ясы даш бөлегини хем алды. 5Реб
булут ичинде ашак инип, Мусаның
янында дурды-да: «Мен – Реб!» ди-
йип, Өз адыны ыглан этди. 6Реб Муса-
ның өңүнден гечип, шуны җар этди:
«Мен Ребдирин, Ребдирин! Рехим-
ли ве мерхеметли Худайдырын. Мен
гиң гөвүнли, өрән вепалы, садык сөй-
гә байдырын. 7Мүңлерче несиллере
садык сөйгими гөркезерин. Этмиши,
языгы ве гүнәни багышлаярын. Йөне
гүнәлини җезасыз хем гоймаярын.
Аталарының этмишиниң җезасыны
чагаларына, оларың чагаларының ча-
галарына, оларың үчүнҗи ве дөрдүн-
җи аркасына чекдирерин».

8Муса деррев йүзүни ере берип
сеҗде этди. 9Ол: «Эй, Таңры, эгер мен
Сениң өңүнде мерхемет тапан бол-
сам, гой, онда Таңрым бизиң билен
гитсин. Бу халк бойнуӧгын болса-
да, бизиң этмишимизи, гүнәмизи ба-
гышла ве бизи Өз мирасдарың эдип
ал» дийди. 10Реб Муса шейле дийди:
«Инди Мен сизиң билен әхт баглаш-
җак. Сениң тутуш халкыңың өңүнде
Мен гудратлар гөркезҗек. Шейле гуд-
ратлар тутуш ер йүзүнде я-да хич бир
миллетде гөрлүп-эшидилен дәлдир.
Араларында яшаян бу тутуш хал-
кың Мен-Реббиң эдйән ишини гөрер,
чүнки Мен сизиң үчин горкунч зат-
лар эдерин.

11Мениң бу гүнки буюрян буйрук-
ларымы ерине етир. Серет, Мен си-
зиң өңүңизден аморлары, кенганлары,
хетлери, перизлери, хивилери ве
ябуслары ковуп чыкарарын. 12Барян
ериңизиң яшайҗылары билен әхт баг-
лашмакдан эгә болуң, ёгсам ол әхт си-
зи дузага дүшүрер. 13Сиз оларың гур-
банлык сыпаларыны юмруп ташлаң,
дикме дашларыны дөвүп, Ашера бут-
ларыны чапың. 14Башга худая сеҗде
этмәң, себәби Габанҗаң атлы Реб га-
банҗаң Худайдыр. 15Баран ериңизиң
яшайҗылары билен әхт баглашмаң,
себәби олар өз худайларына сеҗде
эдерлер. Олар өз худайларына сада-
ка берен вагты, оларың арасындан
бири сизи чагырса, сиз хем садака-
да берлен нахардан иерсиңиз. 16Сиз
огулларыңыза оларың гызларындан
аял алып берерсиңиз. Өз худайлары-
на сеҗде эдип йөрен бу гызлар сизиң
огулларыңыза хем шейле этдирерлер.

17Гуйма бутлар ясамаң.

18Петир байрамыны белләң. Мениң
сизе буйрушым ялы, Абып айының
белленен гүнлеринде еди гүнләп
петир ийиң, себәби сиз Мүсүрден
Абып айында чыкдыңыз.

19Әхли илкинҗи доглан эркеклер
Мениңкидир. Сизиң сыгырларыңы-
зың ве доварларыңызың хем илкин-
җи эркек гузланлары Мениңкидир.

20 Эшегиң илкинҗи күррелән эркек
күрресини гойнуң илкинҗи токлусы
билен чалшып, ызына сатын алың.
Эгер чалышмасаңыз, онда онуң бой-
нуны омруң. Әхли новбахар огул-
ларыңызы хем чалшып, ызына са-
тын алың.

Мениң өңүмде хич ким эли бош
гөрүнмесин.

21 Алты гүнләп сиз ишләрсиңиз,
эмма единҗи гүн дынч алың. Хатда
сүрүм дөври болса-да, хасыл дөв-
ри болса-да, дынч алың. 22 Бугда-
йың илкинҗи хасылындан Галла
байрамыны белләң. Йылың ахы-
рында хасыл той бериң. 23 Йылда
үч гезек әхли эркеклериңиз Ысра-
йыл Худайы болан Бейик Худайың
хузурына гелсин. 24 Чүнки Мен си-
зиң өңүңизден башга миллетлери
ковуп айрып, серхетлериңизи ги-
ңелдерин. Йылда үч гезек Худа-
йыңыз Реббиң хузурына гелсеңиз,
хич ким сизиң ериңизе гөз дикип
билмез.

25 Маңа гурбанлык үчин сойян ма-
лыңызың ганыны хамырмаялы чөрек
билен бермәң. Мениң байрамымың
шанына гурбан эден малыңызың ягы
эртире галмасын.

26 Ериңизде өнен илкинҗи сайлама
мивелери Худайыңыз Реббиң өйүне
гетириң.

Овлагы энесиниң сүйдүнде биширмәң».

27 Реб Муса ене-де: «Шу сөзлери яз,
чүнки Мен сениң билен ве Ысрайыл
билен шу сөзлериң эсасында әхт баг-
лашдым» дийди. 28 Муса ол ерде Реб
билен кырк гиҗе-гүндизләп болды.
Ол не чөрек ийди, не-де сув ичди. Ол
Әхт сөзлери болан бу он табшырыгы
ясы дашларың йүзүне язды.

Мусаның йүзи нур сачяр

29 Муса элине Әхт язылан ики са-
ны ясы даш бөлегини алып, Синай
дагындан ашак дүшди. Ол дагдан
ашак инип гелйәркә, Худай билен
геплешендиги үчин, онуң йүзи нур
сачярды. Мундан онуң өзи хем биха-
барды. 30 Харун ве әхли ысрайыллар
Мусаның йүзүниң нур сачяндыгыны
гөренлеринде, олар онуң якынына
гелмәге горкдулар. 31 Эмма Муса ола-
ры өз янына чагырды. Харун ве хал-
кың әхли ёлбашчылары онуң янына
гелдилер. Муса олар билен геплешди.
32 Мундан соң әхли ысрайыллар онуң
төверегине үйшдүлер. Муса Синай
дагында Реббиң өзүне берен әхли
табшырыкларыны олара табшыр-
ды. 33 Муса олар билен геплешип бо-
ландан соңра япынҗа билен өз йү-
зүни өртди. 34 Эмма Муса Реб билен
геплешмек үчин, Онуң хузурына чат-
ма гирен вагты, тә дашары чыкянча,
япынҗасыны айрарды. Ол дашары
чыкып, Реббиң нәме буйрандыгы-
ны ысрайыллара айдан вагты, 35 олар
Мусаның йүзүни гөрүп билйәрдилер.
Онуң йүзи нур сачярды. Соңра Муса
Реб билен геплешмәге гирйән вагты-
на ченли, ене-де япынҗа билен йүзү-
ни өртерди.

35-нҗи бап

Сабат гүни хакда канунлар

1 Муса әхли ысрайыл халкы-
ны йыгнап, олара Реббиң ерине
етирмеги буйран затларыны айт-
ды: 2 «Алты гүнүң довамында әх-
ли ишиңизи эдиң, эмма Сабат гү-
нүни Реббе багыш эдип, дынч алың.
Шол гүн иш эден адам өлүме хөкүм

эдилер. 3Сабат гүни яшаян ериңи-
зиң хич бир еринде от якмаң».

Мукаддес чадыр үчин садака

4Муса тутуш ысрайыл халкына
шейле дийди: «Ине, сизе Реббиң буй-
ругы: 5Өз араңыздан Реббе садака
йыгнаң. Хер ким гөвнүнден чыкаран
шу затлары Реббе садака берсин: ал-
тын, күмүш ве бүрүнч; 6гөк, бадам,
гырмызы йүплүк, непис зыгыр ма-
та, гечи йүңи; 7гочуң эйленен дериси,
сайлама дери, акация агаҗы; 8чыра
үчин зейтун ягы, месх ягы үчин ве
якымлы ыслы түтетги үчин хошбой
ыслы затлар; 9эфода ве гурсакча дак-
мак үчин хакык ве башга гымматба-
ха гашлар.

10Араңыздакы хемме укыплы се-
нетчилер гелип, Реббиң буйран әх-
ли шу затларыны ясасынлар: мукад-
дес чадыр, 11онуң дашкы өртүги ве
япынҗасы, илдиргичлери, чарчувала-
ры, сырыклары, сүтүнлери ве олары
саклаян дабанлары; 12сандык ве онуң
сырыклары, гапагы, тутусы; 13хантаг-
та ве онуң сырыклары, әхли энҗам-
лары ве Реббе хөдүр чөреги; 14ышык
үчин чырадан, онуң энҗамлары ве
чыралары, чыра үчин яг; 15түтетги
сыпасы, онуң сырыклары, месх ягы
ве хошбой ыслы затлар, мукаддес
чадырың гирелгеси үчин япынҗа;
16якма гурбанлык сыпасы ве онуң
бүрүнчден гөзенеги, сырыклары, әхли
энҗамлары, легени ве онуң сүтүни;
17хаядың перделери, онуң сүтүнлери,
дабанлары, хаядың дервезеси үчин
япынҗа; 18Мукаддес чадырың ве
хаядың газыклары, оларың зынҗыр-
лары; 19Мукаддес отагда хызмат этмек
үчин, овадан тикилен мукаддес лы-
баслары; руханы Харуның ве онуң
огулларының руханы болуп хыз-
мат этмеклери үчин оларың йөрите
гейимлери».

20Соңра әхли ысрайыл халкы Муса-
ның хузурындан дагашдылар. 21Хер
ким йүрегинден бесләп, гөвнүнден
чыкараныны Реббе йүз тутулян ча-
дыр үчин, онуң хызматы үчин ве
мукаддес лыбаслар үчин Реббе са-
дака гетирдилер. 22Шейлеликде,
эркеклер хем, аяллар хем бирликде
гелдилер. Оларың хеммеси өз
гөвнүнден чыкаран билезиклерини,
гулакхалкаларыны ве мөхүр басы-
лан йүзүклер, гүлякалар гетирдилер.
Оларың хеммеси алтындан ясаланды.
Хеммелер алтындан ясалан затла-
рыны Реббе садака бермек үчин
гетирдилер. 23Хер ким өзүнде бар
болан гөк, бадам, гырмызы йүплү-
гини, непис зыгыр матасыны, гечи
йүңүни, гочуң эйленен дерисини
ве сайлама дери гетирди. 24Хер ким
күмүшден я-да бүрүнчден эдилен за-
дыны Реббе садака гетирди. Шейле
хем, хер ким хер бир ишде уланып
болҗак акация агаҗыны гетирди.
25Әхли укыплы чепер элли аяллар
гөк, бадам, гырмызы йүплүкден
ве непис зыгыр матадан өз эллери
билен өрен затларыны гетирдилер.
26Йүреклерине салнан әхли башар-
җаң аяллар гечиниң йүңүнден хем
йүплүк өрдүлер. 27Ёлбашчылар
эфодың ве гурсакчаның гашлары-
ны өйҗүклерине отуртмак үчин ха-
кык ве башга-да гымматбаха гашлар
гетирдилер. 28Олар якымлы ыслы
түтетги үчин, чыра ве месх ягы үчин
хошбой ыслы өсүмликлери ве зейтун
ягыны гетирдилер. 29Әхли ысрайыл
эркеклери ве аяллары Реббиң Муса
буйран иши үчин гөвнүнден чыкаран

затларыны гетирдилер. Олар муны
Реббе мейлетин садака хөкмүнде
гетирдилер.
30 Соңра Муса ысрайыллара шейле
дийди: «Ине, Реб яхуда тиресинден
Хуруң агтыгы, Урының оглы Бесалели
сайлады. 31 Ол оны Өз Рухы билен
долдурып, оңа дүрли сенетчилик
ишлеринде укып, акыл-пайхас ве ба-
шарҗаңлык берди. 32 Ол өкде накгаш
болуп, алтына, күмше ве бүрүнҗе
дүрли нагышлар салды. 33 Дашла-
ры оймакда, агач ёнмакда, хер хи-
ли уссачылык ишинде оңа укып
берди. 34 Шейле хем Реб Бесалеле ве
дан тиресинден Ахысамагың оглы
Охолыяба башга адамлара өвретмек
ылхамыны хем берди. 35 Реб олара
дүрли сенетчилик ишлеринде укып
берди: уссачылык я-да накгашчы-
лык, я-да гөк, бадам, гырмызы йүп-
лүк билен ве непис зыгыр сапак билен
кешде чекмеклик, я-да докмачылык
берилди. Оларың хеммеси өкде ус-
салар ве накгашлардыр».

36-нжы бап

1 Мукаддес өйүң гурлушының хер
бир ишини нәхили ерине етирмелиси-
ни билер ялы, Реб Бесалеле, Охолыяба
ве башга-да хер бир өкде уссалара
укып хем акыл-пайхас берди. Олар
әхли иши Реббиң буйругы боюнча
ерине етирмелидилер 2 Соңра Му-
са Бесалели, Охолыябы ве башга-да
Реббиң укып берен әхли өкде усса-
ларыны йыгнады. Реб бу иши ерине
етирмеги оларың йүреклерине сал-
ды. 3 Олар мукаддес өйи гурмак
үчин, ысрайылларың гетирен әхли
мейлетин садакаларыны Мусадан ал-
дылар. Ысрайыллар энтек хем хер гүн
ирден Муса мейлетин садакаларыны
гетирйәрдилер. 4 Шейлеликде, му-
каддес өйүң хер дүрли ишини ерине
етирйән хемме өкде сенетчилер
гелдилер. Хер кимиң этмели иши
белленилди. 5 Олар Муса: «Реббиң
бизе буйран ишини этмекде, халк
затлары герегинден артык гетирйәр»
дийдилер. 6 Шонуң үчин хем Муса
дүшелгәниң ичине шейле буйрук
билен: «Мундан бейләк бир эркек
я-да аял мукаддес өй үчин садака
эдип, хич хили зат гетирмесин» ди-
йип җар чекдирди. Шейдип, халк
садака гетирмесини кесди. 7 Чүнки
оларың гетирен затлары эййәм әхли
иши ерине етирмек үчин герегинден
хем артыкды.

Ысрайыллар мукаддес чадыры ясаярлар

8 Өкде уссалар он перделен ыба-
рат мукаддес чадыр ясадылар. Олар
перделери непис зыгыр матадан, гөк,
бадам, гырмызы йүплүкден эдип,
оларың йүзүне керубың шекилини
оваданлап чекдилер. 9 Хер пердәниң
узынлыгы йигрими секиз тирсек, ини
дөрт тирсек болуп, әхли перделериң
өлчеги бир меңзешди.
10 Олар бәш пердәни бир айры,
бейлеки бәш пердәни хем бир ай-
ры эдип чатдылар. 11 Биринҗи бәш
пердәниң иң соңкусының уҗуна гөк
халка ясадылар, икинҗи бәш пердәниң
иң соңкусына-да шейле этдилер. 12 Би-
ринҗи топлумың перделериниң иң
соңкусының уҗуна элли саны халка
ясадылар. Икинҗи топлумың соңку-
сына-да элли халка ясадылар. Хал-
калар бири-бириниң гаршысында
ерлешенди. 13 Алтындан элли саны
илдиргич ясап, перделери илдир-
гич билен бири-бирине беркитдилер.

Шейдип, чадыр тутуш бир битеви
болды.

14 Шейле хем, гечиниң йүңүнден
эдилен он бир перделен ыбарат
мукаддес чадырың дашкы өртүги-
ни ясадылар. 15 Хер пердәниң узын-
лыгы отуз тирсек, ини дөрт тирсек
болуп, он бир пердәниң-де өлчегини
бир меңзеш этдилер. 16 Перделериң
бәшисини бир айры чатып, галан
алтысыны хем бир айры чатды-
лар. 17 Биринҗи топлумың ортасын-
дан иң соңкусының уҗуна элли са-
ны халка ясадылар, икинҗи топлу-
мыңка хем шейле этдилер. 18 Соңра
бүрүнчден элли саны илдиргич ясап,
олары халкадан гечирип, чадыры
бирлешдирдилер. Шонда чадыр ту-
туш бир битеви болды. 19 Чадыр үчин
гочуң эйленен дерисинден япынҗа
ясалды ве онуң үстүни өртмәге сайла-
ма дериден ене бир япынҗа ясадылар.

20 Мукаддес чадыр үчин акация
агаҗындан диклигине чарчувалар
ясадылар. 21 Хер чарчуваның узынлы-
гы он тирсек, ини бир ярым тирсек
болды. 22 Чарчувалары бири-бири
билен сеплешдирип дурар ялы, хер
чарчувада ики саны газык дикдилер.
Чадырың әхли чарчувалары үчин
шейле эдилди. 23 Мукаддес чадырың
чарчуваларыны шейле ясадылар: онуң
гүнорта тарапы үчин йигрими саны
чарчува ясалды. 24 Йигрими чарчува-
ның ашагындан кырк саны күмүшден
дабан ясадылар. Хер чарчуваның аша-
гындан онуң газыгы үчин ики саны
дабан ясалды. 25 Чадырың икинҗи та-
рапы болан демиргазык тарапы үчин
хем йигрими чарчува ясалды. 26 Олара
хем хер чарчува икиден, җеми кырк
саны күмүшден дабан ясадылар. Хер
чарчуваның ашагындан ики дабан
ясадылар. 27 Чадырың арка тарапы
болан гүнбатар тарапы үчин, алты
чарчува ясалды. 28 Чадырың арка та-
рапындакы бурчлар үчин ики чарчу-
ва ясалды. 29 Олар ашакдан ве ёкардан
шол бир халка бирлешдирленди. Ола-
рың икиси-де шейле эдилип, олар ики
бурчы эмеле гетирдилер. 30 Шейдип,
секиз саны чарчува болуп, хер чар-
чуваның ашагындан ики дабан яса-
лып, җеми он алты саны күмүшден
дабан ясадылар.

31 Мукаддес чадырың бир тарапын-
дакы чарчувалар үчин акация ага-
җындан бәш саны сырык ясадылар.
32 Чадырың бейлеки тарапындакы чар-
чувалар үчин бәшисини ве арка тара-
пы болан гүнбатарындакы чарчувалар
үчин бәшисини ясадылар. 33 Чарчува-
ларың ортасындан гечйән таягыны ча-
дырың бир уҗундан бейлеки уҗуна
ченли гечирдилер. 34 Чарчувалары ал-
тына гаплап, сырыклары саклар ялы,
алтындан халкалар ясадылар. Сырык-
лар хем алтына гапланды.

35 Гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве
непис зыгыр матадан туты ясадылар.
Онуң йүзүне овадан эдип, керубың
шекилини нагышлап чекдилер.
36 Пердәни асмак үчин, акация агаҗын-
дан дөрт саны сүтүн ясалды. Олары
алтын билен гаплап, олара алтындан
илдиргичлер ве күмүшден дөрт саны да-
бан ясадылар. 37 Шейле хем, олар чады-
рың гирелгеси үчин гөк, бадам, гырмызы
йүплүкден ве непис зыгыр матадан перде
ясадылар. Оны кешде билен нагышла-
дылар. 38 Бу перде үчин акация агаҗын-
дан бәш саны сүтүн дикип, онуң ёкаркы
өртүклерини ве сүтүнлерини алтына
гапладылар. Оларың илдиргичлерини
хем алтындан эдип, олара бүрүнчден бәш
саны дабан ясадылар.

37-нжи бап

Әхт сандыгы

[1]Бесалел акация агаҗындан сан-
дык ясады. Онуң узынлыгы ики ярым
тирсек, ини ве бейиклиги бир ярым
тирсек болды. [2]Онуң ичини-де, да-
шыны-да сап алтына гаплады ве онуң
даш-төверегине алтындан җәхек сал-
ды. [3]Сандык үчин дөрт саны алтын
халка ясады ве олары дөрт аягына:
икисини бир тарапындакы аякларына,
бейлеки икисини бейлеки тарапын-
дакы аякларына дакды.
[4]Ол акация агаҗындан сырыклар
ясап, олары алтына гаплады. [5]Сан-
дыгы гөтерип әкидер ялы, сырык-
лары онуң гапдалларындакы халка-
лардан гечирди. [6]Соңра ол сап алтын-
дан гапак ясады. Онуң узынлыгыны
ики ярым тирсек, инини болса бир
ярым тирсек этди. [7]Гапагың хер ики
ян четинде дөвме алтындан ики са-
ны керуп ясады. [8]Керупларың бири-
ни гапагың бир четинде, бейлекисини
бейлеки четинде ерлешдирди. Ола-
ры гапагың хер ян четинде гоюп,
олары гапак билен бир битеви эдип
беркитди. [9]Керуплар ганатларыны га-
пагың депесинде яйып, онуң үстүне
сая салып дурдулар. Оларың йүзлери
бири-бириниң гаршысында болуп, гө-
ни гапага тарап середйәрдилер.

Хантагта

[10]Шейле хем ол акация агаҗындан
хантагта ясады. Онуң узынлыгы ики
тирсек, ини бир тирсек ве бейиклиги
бир ярым тирсек болды. [11]Оны сап
алтына гаплап, даш-төверегине ал-
тындан җәхек салды. [12]Хантагтаның
гыраларына дөрт бармак гиңликде
гуршав этди ве гуршавың даш-
төверегине алтындан җәхек салды.
[13]Хантагта үчин алтындан дөрт саны
халка ясады. Халкалары онуң дөрт
күнҗүндәки дөрт аягына беркитди.
[14]Хантагтаны гөтерип әкидер ялы,
халкалардан гечен сырыклары гур-
шава якын ерлешдирди. [15]Бесалел
акация агаҗындан сырыклар ясап,
олары алтына гаплады. [16]Хантагтада
гояр ялы сап алтындан гап-гачлары:
якымлы ыслы түтетги үчин табак-
лар ве җамлар, ичги садакасы үчин
шакәселер ве күйзелер ясады.

Чырадан

[17]Бесалел сап алтындан чырадан
ясады. Чыраданың эсасыны ве ша-
хасыны хүнәрментчилик усулын-
да дөвме сап алтындан ясап, онуң
гүлкәсесини, гүл-гунчасыны ве
гүляпрагыны өзи билен бир битеви
этди. [18]Чыраданың хер гапдалын-
дан үч шаха чыкып, җеми онуң ал-
ты шахасы болды. [19]Хер шаханың
уҗунда бадамың гүли шекилинде
гүлкәсе ясап, онуң гүл-гунчасы билен
гүляпрагыны хем ясады. Бейлеки ша-
халарда хем хут шейдип, алты шаха-
ның алтысыны-да бирмеңзеш эдип
ясады. [20]Чыраданың ортасындакы
шахада бадам гүлүне меңзеш дөрт
саны гүлкәсе болуп, олар хем гүл-
гунчасы билен ве гүляпрагы билен
ясалды. [21]Хер җүбүтиң астында бир
гунча чыкып, хеммеси билеликде
җеми алты шаханы эмеле гетирйәрди.
[22]Чыраданың гунчаларыны ве шаха-
ларыны бир битеви эдип ясап, онуң
тутуш өзүни дөвме сап алтындан
ясады. [23]Чырадана еди чыра дакды.
Онуң мүченегини ве новасыны сап
алтындан ясады. [24]Чыраданы ве оңа

дегишли әхли энҗамлары бир ярым
батман [a] болан сап алтындан ясады.

Якымлы ыслы түтетги үчин сыпа

25 Якымлы ыслы түтетги үчин ака-
ция агаҗындан сыпа ясады. Онуң
узынлыгы бир тирсек, ини хем бир
тирсек болуп, ол дөртбурч бол-
ды. Онуң бейиклиги ики тирсек
болуп, чыкып дуран бурчларыны
өзи билен биле битеви эдип ясады.
26 Онуң депесини, әхли тараплары-
ны ве бурчларыны сап алтына гап-
лады. Онуң даш-төверегине алтын-
дан җәхек чекди. 27 Онуң үчин алтын-
дан ики саны халка ясады ве олары
җәхегиң ашагындан бири-бирине гар-
шы эдип, ики тарапына дакды. Сы-
паны гөтерип гидер ялы, ол халка-
лардан сырыклар гечирди. 28 Сырык-
лары акация агаҗындан ясап, олары
алтына гаплады.

29 Ол атыр ясайҗының гарылма-
гы билен мукаддес месх ягыны ве
якымлы ыслы түтетги хем тайярлады.

38-нҗи бап

Якма гурбанлык сыпасы

1 Бесалел акация агаҗындан якма
гурбанлык сыпасыны ясады. Онуң
узынлыгы-да, ини-де бәш тирсек
болуп, ол дөртбурчды ве онуң
бейиклиги хем үч тирсек болды.
2 Гурбанлык сыпасының дөрт бур-
чы-да ёкары чыкып дуранды. Бесалел
олары гурбанлык сыпасы билен бир
битеви эдип, оны тутушлыгына
бүрүнҗе гаплады. 3 Ол гурбанлык
сыпасының әхли энҗамларыны: күл
гаплары, күл атарлары, легенлери,
чаршаклары ве маңңаллары ясады.
Оларың хеммесини бүрүнчден ясады.
4 Гурбанлык сыпасы үчин бүрүнчден
торлы гөзенек ясады. Оны гурбан-
лык сыпасының ашакы гуршавын-
да ерлешдирди. 5 Торлы гөзенегиң
дөрт бурчуның херсине сырыклары
саклар ялы халка ясады. 6 Ол сырык-
лары акация агаҗындан ясап, ола-
ры бүрүнҗе гаплады. 7 Гурбанлык
сыпасыны ики тарапындан гөтерип
әкидер ялы, сырыклары халкалардан
гечирди. Онуң дашыны тагталардан
ясап, гутусының ичини бош гойды.

8 Реббе йүз тутулян чадырың ги-
релгесинде хызмат эдйән аялларың
йүз гөрүлйән айнасындан Бесалел
бүрүнчден леген ясады ве онуң дурян
аягыны хем бүрүнчден этди.

Мукаддес чадырың хаяды

9 Бесалел мукаддес чадырың хая-
дыны гурды. Хаядың гүнорта та-
рапында йүз тирсек узынлыкда не-
пис зыгыр матадан перделер асды.
10 Перделер үчин йигрими саны сү-
түн ве олары саклаян йигрими даба-
ны бүрүнчден ясады, сүтүнлериниң
илдиргичлерини ве җәхеклерини
күмүшден этди. 11 Демиргазык тара-
пы үчин хем шейле этди. Онуң боюна
йүз тирсек узынлыкда перделер
тутды. Перделер үчин бүрүнчден
йигрими саны сүтүн ве йигри-
ми саны дабан ясады, эмма онуң
илдиргичлерини ве җәхеклерини
күмүшден ясады. 12 Хаядың гүнба-
тар тарапы үчин элли тирсек узын-
лыкда перделер тутды ве перделер
үчин он саны сүтүн ве он саны дабан
ясады. Сүтүнлериң илдиргичлери

[a] **37:24** ***Бир ярым батман*** – еврейче *бир киккар.* Бу такм. 34 кг деңдир.

ве җәхеклери күмүшден эдиленди.
[13]Хаядың өң тарапы болан гүндо-
гар тарапының гиңлиги элли тирсек
болды. [14]Онуң бир тарапына узын-
лыгы он бәш тирсек болан перделер
тутды. Оларың хем үч сүтүни ве үч
дабаны барды. [15]Бейлеки тарапы-
на хем он бәш тирсек узынлыкда
перделер тутды, онуң-да үч сүтүни
ве үч дабаны барды. [16]Хаядың даш-
төверегиндәки әхли перделер непис
зыгыр матадан эдиленди. [17]Сүтүнлер
үчин дабанлар бүрүнчден эдиленди,
эмма онуң илдиргичлери ве җәхек-
лери күмүшденди, онуң ёкарсының
өртүклери хем күмүшденди. Хая-
дың әхли сүтүнлери күмүш билен
җәхеклененди. [18]Хаядың гирелгеси
үчин гөк, бадам, гырмызы йүплүкден
ве непис зыгыр матадан кешде билен
нагышланан япынҗа тикдилер.
Онуң узынлыгы йигрими тирсек,
бейиклиги бәш тирсек болуп, ини
хем эдил хаядың тутулары ялыды.
[19]Япынҗаның бүрүнчден дөрт са-
ны сүтүни билен дөрт саны даба-
ны барды. Онуң илдиргичлери,
ёкарсының өртүклери ве халкалары
күмүшденди. [20]Мукаддес чадырың
ве онуң хаядының әхли газыклары
бүрүнчденди.

Мукаддес чадыр

[21]Ине, мукаддес чадырың, ягны му-
каддес әхт чадырының гурлушының
беяны: Бу Мусаның буйругы эса-
сында ишленип, руханы Харуның
оглы Ытамарың гөркезмеси боюнча
левилериң ерине етирен ишиди.
[22]Реббиң Муса буйран әхли затла-
рыны яхуда тиресинден Хуруң ог-
лы, Урының агтыгы Бесалел ясады.
[23]Онуң янында дан тиресинден Ахы-
самагың оглы Охолыяп хем барды. Ол
зергәр ве уссады, гөк, бадам, гырмы-
зы йүплүкден эдилен мата ве непис
зыгыр мата кешде чекйәнчиди.

[24]Мукаддес өйүң әхли гурлушык
ишине уланмак үчин, садака эдип
гетирилен алтының җеми кырк до-
куз батман ве ярым пут [а] болды. Ол
мукаддес өйүң ресми өлчеги билен
өлчелди. [25]Илат санавында хасаба
алнан халкдан йыгналан күмшүң
мөчбери йүз етмиш батман ве ярым
чувал [б] болды. Ол хем мукаддес өйүң
ресми өлчеги билен өлчелди. [26]Бу
хасаба алнан, яшы йигрими ве он-
дан ёкары болан хер адам башына
мукаддес өйүң ресми өлчеги билен
бир мысгалдан [в] дүшйәрди. Ол ерде
җеми алты йүз үч мүң бәш йүз элли
эркек адам барды. [27]Мукаддес өйүң
сүтүни үчин ве тутының сүтүни үчин
йүз етмиш батман [г] күмүш уланылды.
Йүз сүтүн үчин йүз етмиш батман кү-
мүш, бир сүтүн үчин бир битин он-
дан еди батман [д] күмүш уланылды.
[28]Бесалел сүтүнлериң илдиргичлери
үчин, онуң ёкаркы өртүклери ве

[а] **38:24** ***Кырк докуз батман ве ярым пут*** – еврейче *йигрими докуз киккар ве еди йүз отуз шекел*. Бу такм. 1 тонна деңдир.

[б] **38:25** ***Йүз етмиш батман ве ярым чувал*** – еврейче *йүз киккар ве бир мүң еди йүз етмиш бәш шекел*. Бу такм. 3420 кг деңдир.

[в] **38:26** ***Бир мысгал*** – еврейче *бир бека, ягны ярым шекел*. Бир бека такм. 6 гр деңдир.

[г] **38:27** ***Йүз етмиш батман*** – еврейче *йүз киккар*. Бу такм. 3400 кг деңдир.

[д] **38:27** ***Бир битин ондан еди батман*** – еврейче *бир киккар*. Бу такм. 34 кг деңдир.

жәхеклери үчин ярым чувал[a] кү-
мүш уланды. 29 Садака үчин гетирилен
бүрүнҗиң мөчбери җеми йүз йигри-
ми батман[б] болды. 30 Мундан ол Реббе
йүз тутулян чадырың гирелгеси үчин
дабанлар ясады, бүрүнч гурбанлык
сыпасыны ве онуң үчин бүрүнчден
гөзенек, гурбанлык сыпасының әхли
энҗамларыны, 31 шейле хем, хаядың
әхли сүтүнлерини, онуң дервезесиниң
сүтүнлерини, мукаддес чадырың ве
хаядың әхли газыкларыны ясады.

39-нҗы бап

Руханы гейимлери

1 Мукаддес отагда хызмат этмек
үчин гөк, бадам, гырмызы йүплүкден
овадан нагышланан гейимлер
тикдилер. Реббиң Муса буйрушы
ялы, олар Харун үчин мукаддес лы-
баслары тикдилер.

2 Бесалел эфоды алтын сапакдан,
гөк, бадам, гырмызы йүплүкден ве
непис зыгырдан докалан матадан тик-
ди. 3 Алтын бөлеклерини оврадып, са-
пак ялы инче кесип, оны гөк, бадам,
гырмызы йүплүгиң ве непис зыгыр
сапагың арасына уссатлык билен гош-
дулар. 4 Хер ики ужуны бири-бирине
баглаян ики саны эгинбаг тикип, оны
хем беркитдилер. 5 Реббиң Муса буй-
рушы ялы, онуң йүзүндәки нагышлы
кемери хем эдил эфодың тикилиши
ялы алтындан, гөк, бадам, гырмы-
зы йүплүкден ве непис зыгыр мата-
дан тикдилер.

6 Хакык дашлар тайярланып, оңа
накгашларың оюп мөхүр басышы
ялы, Ысрайылың огулларының атла-
рыны оюп язып, олары хем алтын гаш
өйҗүклере отуртдылар. 7 Реббиң Му-
са буйрушы ялы, Ысрайылың огулла-
рына ятлама дашлары болмагы үчин
булары эфодың эгинбагына дакды.

8 Инче нагышлар билен гурсакча
тикди. Оны эфодың тикилиши ялы
эдип, алтындан, гөк, бадам, гырмызы
йүплүкден ве непис зыгыр матадан
тикди. 9 Гурсакчаны ики гат эдип, ини-
ни боюны бир гарыш эдип, оны дөрт-
бурч шекилинде этди. 10 Гурсакчаның
йүзүне дөрт хатар гаш: биринҗи ха-
тара гойы гызыл, сары, зүмеррет гаш-
лары; 11 икинҗи хатара пөвризе, гөк
якут, алмаз; 12 үчүнҗи хатара мәми-
ши, ак ве гоңур якут, гойы гырмызы
якут; 13 дөрдүнҗи хатара алтын-сары,
хакык ве яшыл гашлары дакды. Олар
алтын гаш өйҗүклере отурдыланды.
14 Ысрайылың огулларының атлары-
на лайыклыкда гашлар он ики са-
ны болуп, он ики тирәниң херсиниң
ады эдил мөхүр басылан ялы эдилип,
хер гашың йүзүне оюлып языланды.

Гурсакча

15 Гурсакча үчин сап алтындан өрме
зынҗырлар ясалды. 16 Гурсакча дак-
мак үчин, алтындан ики саны гаш өй-
җүги ве ики саны алтын халка ясап,
олары гурсакчаның ёкаркы ики ужуна
илдирди. 17 Өрме ики алтын зынҗыры
гурсакчаның ужундакы ики халка-
дан гечирди. 18 Зынҗырларың бейлеки
ики ужуны алтын гаш өйҗүклере,
эфодың өң тарапындакы эгинбагла-
рына беркитди. 19 Алтындан ене ики

[a] **38:28** ***Ярым чувал*** – еврейче *бир муң еди йүз етмиш бәш шекел*. Бу такм. 20 кг деңдир.
[б] **38:29** ***Йүз йигрими батман*** – еврейче *етмиш киккар билен ики муң дөрт йүз шекел*. Бу такм. 2,4 тонна деңдир.

саны халка ясап, олары гурсакчаның
ич йүзүндәки ики ужуна, эфодың
ич гатына дакды. 20 Алтындан ене-
де ики саны халка ясап, олары эфо-
дың өң тарапындакы эгинбагының
ашакы бөлегине беркитди. Олар эфо-
дың нагышлы кемериниң ёкарсында
ерлешенди. 21 Реббиң Муса буйрушы
ялы, гурсакчаның эфотдан салланып
гачмазлыгы үчин, онуң халкалары
гөк йүп билен эфодың халкаларына
даңланды. Шонда гурсакча эфодың
нагышлы кемериниң йүзүнде дурды.

Бейлеки руханы гейимлери

22 Бесалел эфодың ашагындан
гейилйән доны гөк матадан тикди.
23 Онуң ортасындан келле гирип-
чыкар ялы ачык ер гойды. Бу ачык
ер йыртылмаз ялы, оңа гыя айлады.
24 Гөк, бадам, гырмызы йүплүкден
нар шекиллерини ясап, олары донуң
ашакы этегине дакды. 25 Сап алтын-
дан җаңҗагазлар ясап, олары нарла-
рың арасындан донуң тутуш этегине
дакды. 26 Реббиң Муса буйрушы ялы,
бир нар билен алтын җаңҗагаз ба-
шаша эдилип, олар хызмат эденде
геймек үчин тикилен донуң тутуш
этегине дакылды.

27 Олар Харун ве онуң огуллары
үчин непис зыгыр матадан узын
көйнеклер хем тикдилер 28 Шейле
хем, непис зыгыр матадан селле, баш-
даңы ве йүплүкден ички гейимлер
тикдилер. 29 Билгушагы гөк, бадам,
гырмызы йүплүкден ве непис зыгыр
матадан эдилип, нагышлар билен
кешделенди. Бу Реббиң Муса буй-
рушы ялы эдилди.

30 Сап алтындан безег шайыны
ясады. Оюп мөхүр басылан дек, онуң
йүзүне «Реббе багыш эдилен» диен
сөзлери оюп язды. 31 Реббиң Муса
буйрушы ялы, муны гөк сапак билен
селләниң өң тарапына чатды.

Муса эдилен ишлери гөзден гечирйәр

32 Шейлелик билен, Реббе йүз
тутулян мукаддес чадырың әхли
иши тамамланды. Ысрайыллар әх-
ли затлары эдил Реббиң Муса буй-
рушы ялы ясадылар. 33 Соңра олар
мукаддес чадыры Мусаның янына
гетирдилер, шейле хем: чадыр ве онуң
әхли эсбаплары, онуң илдиргичлери,
чарчувалары, сырыклары сүтүнлери
ве олары саклаян дабанлары; 34 го-
чуң эйленен дерисинден ве сайлама
дериден япынҗа, туты; 35 Әхт санды-
гы ве онуң сырыклары, гапагы, 36 хан-
тагта, онуң әхли энҗамлары, Реббе
хөдүр чөреги; 37 ышык үчин сап ал-
тындан чырадан, онуң әхли энҗамла-
ры ве чыралары, чыра үчин яг; 38 ал-
тындан эдилен сыпаны, месх ягы ве
хошбой ыслы затлар, мукаддес чады-
рың гирелгеси үчин япынҗа; 39 бүрүнч
гурбанлык сыпасы, онуң бүрүнчден
гөзенеги, онуң сырыклары ве әхли
энҗамлары, легени ве онуң сүтү-
ни; 40 хаядың перделери, сүтүнлери
ве дабанлары, онуң дервезеси үчин
япынҗа, онуң халкалары ве газыкла-
ры. Реббе йүз тутулян мукаддес ча-
дырың хызматы үчин әхли эсбаплар.
41 Мукаддес отагда хызмат этмек үчин,
овадан тикилен мукаддес лыбаслары.
Руханы Харуның ве онуң огулларын-
ың руханы болуп хызмат этмеклери
үчин йөрите гейимлери гетирилди.
42 Ысрайыллар әхли иши эдил Реббиң
Муса буйрушы ялы ерине етирдилер.
43 Муса әхли ишиң эдил Реббиң буй-
рушы ялы ерине етирилендигини
гөренде, ысрайыллара алкыш айтды.

40-нжы бап

Мукаддес чадыр Реббе багыш эдилйәр

1Реб Муса шейле дийди: 2«Бирин-
җи айың биринҗи гүни Реббе йүз
тутулян мукаддес чадыры гур. 3Әхт
сандыгыны гетирип, онуң ичинде
гой ве онуң өңүнден туты тут. 4Хан-
тагтаны гетирип, онуң энҗамлары-
ны отурт. Чыраданы гетирип, онуң
чыраларыны як. 5Түтетги үчин ал-
тындан эдилен сыпаны Әхт санды-
гының өңүнде гой. Мукаддес чады-
рың гирелгесине япынҗа тут. 6Реббе
йүз тутулян мукаддес чадырың
гирелгесиниң өңүнде якма гурбанлык
сыпасыны гур. 7Чадыр билен гурбан-
лык сыпасының арасында леген гоюп,
оңа сув гуй. 8Тутуш даш-төвереге хаят
гур ве хаядың дервезесине япынҗа
тут. 9Соңра месх ягыны алып, чады-
ра ве онуң әхли затларына яг гуй. Оны
ве онуң әхли эсбапларыны мукаддес
эт, шонда ол мукаддес болар. 10Якма
гурбанлыгының сыпасының үстүне
ве онуң әхли энҗамларының үстүне
хем яг сепеле. Шейдип, гурбанлык
сыпасыны мукаддес эт, шонда ол иң
мукаддес болар. 11Легене ве онуң сү-
түнининң үстүне яг сепеләп мукаддес
эт. 12Соңра Харуны ве онуң огулла-
рыны Реббе йүз тутулян чадырың
гирелгесине гетирип, олары сув билен
юв. 13Харуна руханы гейимлерини
гейдир ве онуң башына яг гуюп, Ма-
ңа багыш эт, шонда ол Маңа руха-
ны болуп хызмат эдип билер. 14Онуң
огулларыны хем гетирип, олара узын
көйнеклери гейдир. 15Атасыны багыш
эдишиң ялы, огулларыны хем башына
яг гуюп багыш эт, шонда олар Маңа
руханы болуп хызмат эдип билерлер:
бу руханычылык олар үчин несилме-
несил эбедилик болар».

16Муса әхли зады эдил Реббиң өзүне
буйрушы ялы этди. 17Икинҗи йы-
лың биринҗи айының биринҗи гү-
ни мукаддес чадыр гурулды. 18Му-
са мукаддес чадыры шейле гурды:
онуң дабанларыны, чарчуварлары-
ны отуртды, сырыкларыны дак-
ды ве сүтүнлерини дикди. 19Му-
са Реббиң өзүне буйрушы ялы эдип,
мукаддес чадырың дашкы өртүги-
ни ве япынҗасыны тутды. 20Ол Әхт
язгысыны алып, сандыгың ичинде гой-
ды ве сандыгың сырыкларыны дакып,
онуң үстүниң гапагыны япды. 21Муса
Реббиң буйрушы ялы, Әхт сандыгыны
мукаддес чадыра гетирип гойды. Онуң
өңүнден туты асып, оны айратын гой-
ды. 22Ол хантагтаны тутының дашын-
да, Реббе йүз тутулян мукаддес чады-
рың демиргазыгында гойды. 23Муса
Реббиң буйрушы ялы эдип, ол хөдүр
чөрегини хантагтаның үстүнде гоюп,
Реббиң хузурына гетирди. 24Чырада-
ны Реббе йүз тутулян мукаддес ча-
дырың гүнорта тарапына гетирип,
хантагтаның гаршысында гойды.
25Реббиң өзүне буйрушы ялы, Му-
са Реббиң хузурында чыралары якды.
26Алтындан эдилен сыпаны гетирип,
Реббе йүз тутулян чадырда, тутының
өңүнде гойды. 27Муса Реббиң буйру-
шы ялы, онуң үстүнде якымлы ыслы
түтетги якды. 28Ол мукаддес чады-
рың гирелгеси үчин япынҗа хем тутды.
29Ол Реббе йүз тутулян мукаддес ча-
дырың гирелгесинде якма гурбанлык
сыпасыны гойды. Реббиң буйрушы
ялы, онуң үстүнде якма гурбанлыгы-
ны ве галла садакасыны берди. 30Реббе
йүз тутулян чадыр билен гурбанлык

сыпасының арасында легени гойды ве ювунмак үчин онуң ичине сув гуйды. [31]Муса, Харун ве онуң огуллары шол сув билен эллерини ве аякларыны ювдулар. [32]Олар Реббе йүз тутулян чадыра гиренлеринде ве гурбанлык сыпасының янына геленлеринде, Реббиң Муса буйрушы ялы ювундылар. [33]Мукаддес чадырың ве гурбанлык сыпасының даш-төверегине хаят гурды ве хаядың дервезесине япынҗа тутды. Шейдип, Муса әхли иши тамамлады.

Реббиң шөхраты чадыры долдуряр

[34]Соңра Реббе йүз тутулян мукаддес чадыры булут өртди. Реббиң шөхраты мукаддес чадыры долдурды. [35]Муса Реббе йүз тутулян чадыра гирип билмеди, себәби оны булут өртүп, мукаддес чадыры Реббиң шөхраты долдурыпды. [36]Хер гезек булут мукаддес чадырдан айрылып сүйшенде, ысрайыллар хем өз ёлларыны довам этдирердилер. [37]Эмма булут ол ерден айрылмаса, тә булут сүйшйәнчә, олар хем гөчмән отурардылар. [38]Тутуш ысрайыл халкы хер гезек йөриш эденде, Реб олар үчин гүндизине булут, гиҗесине от сүтүни болуп, мукаддес чадырың депесинде дурярды.